

ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ

Ἄλλην ἀδελφὴν δὲν εἶχομεν παρὰ μόνον τὴν Ἀννιώ.

Ἦτον ἡ χαϊδεμμένη τῆς μικρᾶς ἡμῶν οικογενείας καὶ τὴν ἡγάπαμεν ὅλοι. Ἄλλ' ἀπ' ὅλους περισσότερον τὴν ἡγάπα ἢ μῆτηρ μας. Εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον τῆς καὶ ἀπὸ ὅ,τι εἶχομεν ἔδιδε τὸ καλλίτερον εἰς ἐκείνην. Καὶ ἐνῶ ἡμᾶς μᾶς ἐνέδουε χρησιμοποιοῦσα τὰ φορέματα τοῦ μακαρίτου πατρὸς μας, διὰ τὴν Ἀννιώ ἡγόραζε συνήθως νέα.

Ὡς καὶ εἰς τὰ γράμματα δὲν τὴν ἐβίαζεν. Ἄν ἤθελεν, ἐπήγαινε εἰς τὸ σχολεῖον, ἂν δὲν ἤθελεν, ἔμενε εἰς τὴν οἰκίαν. Πράγμα τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διὰ κανένα λόγον δὲν θά ἐπετρέπετο.

Ἐξαιρέσεις τοιαῦται ἔπρεπε, φυσικῶς τῷ λόγῳ, νὰ γενήσουν ζηλοτυπίας βλαβερᾶς μεταξὺ παιδιῶν, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἡμεθα καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἐγνωρίζαμεν, ὅτι ἡ ἐνδόμυχος τῆς μητρὸς ἡμῶν στοργὴ διετελεῖ ἀδέκαστος καὶ ἴση πρὸς ὅλα τῆς τὰ τέκνα. Ἦμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις ἐκεῖναι δὲν ἦσαν παρὰ μόνον ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις φειστικωτέρας τινὸς εὐνοίας πρὸς τὸ μόνον τοῦ οἴκου μας κοράσιον. Καὶ ὄχι μόνον ἀνειχόμεθα τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις ἀγογγύστως, ἀλλὰ καὶ συνετελοῦμεν πρὸς αὐξῆσιν αὐτῶν, ὅσον ἡδυνάμεθα.

Διότι ἡ Ἀννιώ, ἐκτὸς ὅτι ἦτον ἡ μόνη μας ἀδελφὴ, ἦτο κατὰ δυστυχίαν ἀνέκαθεν καχεκτικὴ καὶ φιλάσθενος. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ὑστερότοκος τοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος, ὡς "κοιλιάρφανος", ἐδικαιοῦτο νὰ καρποῦται πλέον παντὸς ἄλλου τὰς μητρικὰς θωπείας, παρεχώρει τὰ δικαιώματά του εἰς τὴν ἀδελφὴν τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθόσον ἡ Ἀννιώ οὔτε φιλόπρωτος οὔτε ὑπεροπτικὴ ἐγένετο διὰ τοῦτο.

Ἀπ' ἐναντίας ἦτο πολὺ προσηνὴς πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς ἡγάπα ὅλους μετὰ περιπαθείας. Καὶ—πράγμα περιέργον— ἢ πρὸς ἡμᾶς τρυφερότης τοῦ κορασίου, ἀντὶ νὰ ἐλαττοῦται προοῦσης τῆς ἀσθενείας του, ἀπεναντίας ἠύξανεν.

Ἐνθυοῦμαι τοὺς μαύρους καὶ μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, καὶ τὰ καμαρωτὰ καὶ σμιγμένα τῆς ὀφρυδία, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο τόσῳ μᾶλλον μελανότερα, ὅσῳ ὠχρότερον ἔγινετο τὸ πρόσωπόν της. Πρόσωπον ἐκ φύσεως ρεμβώδες καὶ μελαγχολικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τότε μόνον ἐπεχύνετο γλυκεῖα τις ἰλαρότης, ὅταν μᾶς ἐβλεπεν ὄλους συνηγμένους πλησίον της.

Συνήθως ἐφύλλαττεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της τοὺς καρπούς, οὓς αἱ γειτόνισσαι τῆ ἔφερον ὡς ἄρρωστικόν, καὶ τοὺς ἐμοίραζεν εἰς ἡμᾶς, ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε πάντοτε κρυφά. Διότι ἡ μήτηρ μας ἐθύμωνε, καὶ δὲν ἔστεργε νὰ καταβροχθίζωμεν ἡμεῖς ὅ,τι ἐπεθύμει νὰ εἶχε γευθῆ κἄν ἡ ἀσθενῆς της κόρη.

Ἐν τούτοις ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀννιώς ὁλονὲν ἐδεινοῦτο καὶ ὁλονὲν περισσότερον συνεκεντροῦντο περὶ αὐτὴν τῆς μητρὸς μας αἱ φροντίδες.

Ἄφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατὴρ μας, δὲν εἶχεν ἐξέλθει τῆς οἰκίας. Διότι ἐχῆρευσε πολὺ νέα καὶ ἐντρέπετο νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει εἰς πᾶσαν πολυτέκνον μητέρα. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπεσεν ἡ Ἀννιώ σπουδαίως εἰς τὸ στρώμα, ἔβαλε τὴν ἐντροπὴν κατὰ μέρος.

Κάποιος εἶχεν ἄλλοτε παρομοίαν ἀσθένειαν, — ἔτρεχε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, πῶς ἐθεραπεύθη. — Κάπου μία γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ἰατρικῆς δυνάμεως, — ἔσπευδε νὰ τὰ ἐξαγοράσῃ. — Κάποθεν ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τὸ ἐξωτερικόν, ἡ φημιζόμενος διὰ τὰς γνώσεις του, — δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ἀντίληψίν του: Οἱ "διαβασμένοι", κατὰ τοὺς λαοὺς, εἶναι παντογνώσται. Καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα πτωχοῦ ὀδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.

Ὁ χονδρὸς τῆς συνοικίας κουρεὺς, αὐτὸς μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καὶ δικαιοματικῶς. Ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἰατρός ἐν τῇ περιφερείᾳ μας.

"Ἄμα τὸν ἐβλεπον ἐγὼ ἔπρεπε νὰ τρέχω εἰς τὸν "μπακάλην". Διότι ποτὲ δὲν ἐπλησίαζε τὴν ἀσθενῆ, πρὶν ἢ καταπῆ τοῦλάχιστον πενήντα δράμια ρακῆς.

— Εἶμαι γέρος, μωρὴ, ἔλεγε πρὸς τὴν ἀνυπόμονον μητέρα, εἶμαι γέρος, καὶ ἂν δὲν τὸ "τσούξω" κομμάτι, δὲν βλέπουν καλὰ τὰ μάτια μου.

Καὶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐψεύδετο. Διότι ὅσῳ περισσότερον ἔπινε,

τόσον εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ποία εἶναι ἡ παχυτέρα τῆς ἀλλῆς μας ὄρνιθα, διὰ νὰ τὴν λάβῃ ἀπερχόμενος.

Ἡ μήτηρ μου, ἂν καὶ ἔπαυσε πλέον νὰ μεταχειρίζεται τὰ ἱατρικὰ του, ἐν τούτοις τὸν ἐπλήρωνε τακτικά καὶ ἀγογγύστως. Τοῦτο μὲν, διὰ νὰ μὴ τὸν δυσαρεστήσῃ, τοῦτο δέ, διότι πολὺ συχνὰ διίσχυριζέτο παρηγορῶν αὐτήν, ὅτι ἡ πορεία τῆς ἀσθενείας εἶναι καλὴ, καὶ ἀκριβῶς τοιαύτη, ὁποῖαν ἐδικαιοῦτο νὰ τὴν περιμένη ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τὰς συνταγὰς του.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο δυστυχῶς λίαν ἀληθές. Ἡ κατάστασις τῆς Ἀννιώς ἐβαινε ἀργὰ μὲν καὶ ἀπαρηγήτως, ἀλλ' ὁλονὲν ἐπὶ τὰ χεῖρω. Καὶ ἡ παράτασις αὐτῆ τῆς ἀορίστου καχεξίας ἔκαμνε τὴν μητέρα μας ἄλλην ἐξ ἄλλης.

Πᾶσα νόσος, ἀγνωστος εἰς τὸν λαόν, διὰ νὰ θεωρηθῆ ὡς φυσικόν πάθος, πρέπει, ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἱατρικὰς τοῦ τόπου γνώσεις, ἢ νὰ ἐπιφέρῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν θάνατον. Εὐθὺς ὡς παραταθῆ καὶ χρονίσῃ, ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς "ἐξωτικόν".

Ὁ ἀσθενῆς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τὸν ποταμόν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Νηρηίδες ἐτέλουν ἀόρατοι τὰ ὄργιά των. Ἐδιασκέλισε μαῦρον γάτον, ὁ ὁποῖος ἦτο κυρίως "ὁ ἔξω ἀπὸ ἐδῶ" μεταμορφωμένος.

Ἡ μήτηρ μου ἦτο μᾶλλον εὐλαβὴς κατὰ δεισιδαιμόν. Κατ' ἀρχὰς ἀπετροπιάζετο τὰς τοιαύτας διαγνώσεις, καὶ ἠρνεῖτο νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς προτεινομένας γοητείας, φοβούμενη μὴ ἀμαρτήσῃ. Ἀλλως τε ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσεν ἤδη ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ κακοῦ, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μετέβαλε γνώμην.

Ἡ κατάστασις τῆς ἀσθενοῦς ἐδεινοῦτο. Ἡ μητρικὴ στοργὴ ἐνίκησε τὸν φόβον τῆς ἀμαρτίας. Ἡ θρησκεία ἔπρεπε νὰ συμβιβασθῆ μὲ τὴν δεισιδαιμονίαν.

Πλησίον εἰς τὸν σταυρόν, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Ἀννιώς, ἐκρέμασεν ἐν "χαμαγλί", μὲ μυστηριώδεις ἀραβικὰς λέξεις.

Τὰ ἀγιάσματα διεδέχθησαν αἱ γοητεῖαι, καὶ μετὰ τὰ εὐχολόγια τῶν ἱερέων ἦλθον τὰ "σαλαβάτια" τῶν μαγισσῶν.

Ἀλλ' ὅλα παρήρχοντο εἰς μάτην.

Τὸ παιδίον ἐχειροτέρευεν ἀδιακόπως, καὶ ἡ μήτηρ μας ἐγίνετο ὁλονὲν ἀγνώριστος. Ἐνόμιζες, ὅτι ἐλησμόνησε πῶς εἶχε καὶ ἄλλα τέκνα.

Ποῖος μᾶς ἔτρεφε, ποῖος μᾶς ἐπλυνε, ποῖος μᾶς ἐμβάλωνεν ἡμᾶς τὰ ἀγόρια, οὔτε ἤθελε κἄν νὰ τὸ γνωρίζῃ.

Μία Σοφιδιώτισσα γραῖα, πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν παρασιτοῦσα ἐν τῷ οἴκῳ μας, ἐφρόντιζε περὶ ἡμῶν, ἐφ' ὅσον τῇ τὸ ἐπέτρεπεν ἡ μαθουσάλειος αὐτῆς ἡλικία.

Τὴν μητέρα μας δὲν τὴν ἐβλέπομεν ἐνίοτε ὀλοκλήρους ἡμέρας.

Πότε ἐπῆγαινε νὰ δέσῃ μίαν λωρίδα ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς Ἄννιως ἐπὶ θαυματουργοῦ τινος τόπου, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ δεθῇ καὶ τὸ κακὸν μακρὰν τῆς πασχούσης, πότε μετέβαινε εἰς τὰς πλησιοχώρους ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων κατὰ τύχην ἐτελεῖτο ἡ μνήμη, κομίζουσα λαμπάδα κιτρίνου κηροῦ, χυμένην ἰδίως αὐτῆς χερσὶ, καὶ ἴσῃ ἀκριβῶς πρὸς τῆς ἀσθενοῦς τὸ ἀνάστημα. Πλὴν ὄλα, ὄλα ταῦτα ἀπέβαινον ἀνωφελῆ. Ἡ ἀσθένεια τῆς πτωχῆς μας ἀδελφῆς ἦτον ἀνίατος.

Ὅταν ἐξηντλήθησαν πλέον ὄλα τὰ μέσα, καὶ ὄλα τὰ ἱατρικὰ ἐδοκιμάσθησαν, τότε προσήλθομεν εἰς τὸ ἔσχατον καταφύγιον εἰς παρομοίας περιστάσεις.

Ἡ μήτηρ μου ἐσήκωσε τὸ μαραμένον κοράσιον εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐγὼ καὶ ὁ μεγαλύτερός μου ἀδελφός ἐφορτώθημεν τὰ στρώματα καὶ ἠκολουθήσαμεν κατόπιν. Καὶ ἐκεῖ, ἐπὶ τῶν καθύγρων καὶ ψυχρῶν πλακῶν, πρὸ τῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας, ἐστρώσαμεν καὶ ἐπλαγιάσαμεν τὸ γλυκύτερον ἀντικείμενον τῶν μεριμνῶν μας, τὴν μίαν καὶ μόνην μας ἀδελφήν!

Ὁλος ὁ κόσμος τὸ ἔλεγεν ὅτι εἶχεν "ἐξωτικόν". Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀμφέβαλλε πλέον περὶ τούτου, καὶ αὐτὴ ἡ πάσχουσα ἤρχισε νὰ τὸ ἐννοῇ.

Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ μείνῃ σαράντα ἡμερονύκτια ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ἁγίου βήματος, ἐνώπιον τῆς Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος, ἐμπειστευμένη εἰς μόνον τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτῶν, ἵνα σωθῇ ἀπὸ τὸ σατανικὸν πάθος, τὸ ὁποῖον ἐμφωλεῦσαν ἤλεθε τόσον ἀμειλίκτως τὸ τρυφερὸν τῆς ζωῆς αὐτῆς δένδρον.

Σαράντα ἡμερονύκτια. Διότι μέχρι τοσοῦτον εἴμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ ἡ τρομερὰ ἰσχυρογνωμοσύνη τῶν δαιμονίων εἰς τὸν ἀόρατον πόλεμον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς θείας χάριτος.

Μετὰ τὴν διορίαν ταύτην τὸ κακὸν ἠττάται καὶ ὑποχωρεῖ κατατρυπημένον. Καὶ δὲν λείπουν διηγήσεις, καθ' ἃς οἱ πάσχοντες αἰσθάνονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ των τοὺς τρομεροὺς σφαδασμοὺς τῆς

τελευταίας μάχης, καὶ βλέπουσι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν φεύγοντα ἐν παραδόξῳ σχήματι, πρὸ πάντων, καθ' ἣν στιγμὴν διαβαίνουν τὰ Ἄγια, ἢ ἐκφωνεῖται τὸ «Μετὰ φόβου».

Εὐτυχεῖς αὐτοί, ἐὰν ἔχωσι τότε ἀρκετὰς δυνάμεις ν' ἀνθέξωσιν εἰς τοὺς κλονισμοὺς τοῦ ἀγῶνος. Οἱ ἀδύνατοι συντρίβονται ὑπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ἐν αὐτοῖς τελουμένου θαύματος. Ἀλλὰ δὲν μετανοοῦσι διὰ τοῦτο. Διότι ἂν χάνουν τὴν ζωὴν, τοῦλάχιστον κερδαίνουν τὸ πολυτιμότερον. Σώζουν τὴν ψυχὴν των.

Ὅχι ἦττον τοιαύτη τις ἐνδεχομένη περίπτωσις ἐνέβαλλεν εἰς μεγίστας ἀνησυχίας τὴν μητέρα ἡμῶν, ἥτις, μόλις ἐτοποιηθήσαμεν τὴν Ἄννιῶν, καὶ ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ περίφροντις πῶς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τῆς.

Ἡ ἱερότης τοῦ τόπου, ἡ θεὰ τῶν εἰκόνων, ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος ἐπέδρασαν, φαίνεται, εὐνοϊκῶς ἐπὶ τοῦ μελαγχολικοῦ τῆς πνεύματος. Διότι, εὐθὺς μετὰ τὰς πρώτας στιγμᾶς, ἐξωῆρεσε καὶ ἤρχισε νὰ ἀστεΐζεται μὲ ἡμᾶς.

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλεις νὰ παίζετε μαζί; τὴν ἠρώτησε τρυφερῶς ἡ μήτηρ μου — τὸν Χρηστάκη, ἢ τὸ Γιωργί;

Ἡ ἀσθενὴς ἔρριψε πρὸς τὴν λαλοῦσαν πλάγιον ἄλλ' ἐκφραστικὸν βλέμμα, καί, ὡς ἐὰν ἐπέπληττεν αὐτὴν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀδιαφορίαν, τῇ ἀπήντησεν, ἀργὰ καὶ μετρημένα:

— Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλω; Κανένα δὲν θέλω χωρὶς τὸν ἄλλο. Τὰ θέλω ὄλα τὰ ἀδέρφια μου, ὅσα καὶ ἂν ἔχω.

Ἡ μήτηρ μου συνεστάλη καὶ ἐσιώπησεν.

Μετ' ὀλίγον ἔφερε καὶ τὸν ὀλόμικρον ἀδερφόν μας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν.

Τὸ ἑσπέρας ἀπέπεμψε τοὺς ἄλλους δύο, καὶ ἐκράτησε μόνον ἐμὲ πλησίον τῆς.

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανυκτέρευσις.

Τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν ἐμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου λύχνων, μόλις ἐξαρκοῦν νὰ φωτίζῃ αὐτὸ καὶ τὰς πρὸ αὐτοῦ βαθμίδας, καθίστα τὸ περὶ ἡμᾶς σκότος ἔτι ὑποπτότερον καὶ φοβερότερον, παρὰ ἐὰν ἤμεθα ὄλας διόλου εἰς τὰ σκοτεινὰ.

Ὅσακις τὸ φλογίδιον μιᾶς κανδύλας ἔτρεμε, μοὶ ἐφαίνετο, πῶς ὁ Ἅγιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι εἰκόνας ἤρχιζε νὰ ζωντανεύῃ, καὶ ἐσάλεε, προσπαθῶν ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς σανίδας, καὶ καταβῇ

ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μὲ τὰ φαρδῦα καὶ κόκκινά του φορέματα, μὲ τὸν στέφανον περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ μὲ τοὺς ἀτενεῖς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καὶ ἀπαθοῦς προσώπου του.

Ὅσάκις ἄλιν ὁ ψυχρὸς ἄνεμος ἐσύριζε διὰ τῶν ὑψηλῶν παραθύρων, σείων θορυβωδῶς τὰς μικρὰς αὐτῶν ὑέλους, ἐνόμιζον, ὅτι οἱ περὶ τὴν ἐκκλησίαν νεκροὶ ἀνερριχθῶντο τοὺς τοίχους καὶ προσεπάθουν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτήν. Καὶ τρέμων ἐκ φρίκης, ἔβλεπον ἐνίοτε ἀντικρὺ μου ἓνα σκελετόν, ὅστις ἤπλωνε νὰ θερμάνῃ τὰς ἀσάρκους του χεῖρας ἐπὶ τοῦ "μαγκαλίου", τὸ ὅποιον ἔκαιε πρὸ ἡμῶν.

Καὶ ὅμως δὲν ἐτόλμων νὰ δηλώσω οὐδὲ τὴν παραμικροτέραν ἀνησυχίαν. Διότι ἡγάπων τὴν ἀδελφὴν μου, καὶ ἐθεώρουν μεγάλην προτίμησιν νὰ εἶμαι διαρκῶς πλησίον της καὶ πλησίον τῆς μητρὸς μου, ἥτις χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ ἀπέστελλεν εἰς τὸν οἶκον, εὐθὺς ὡς ἤθελεν ὑποπτευθῆ ὅτι φοβοῦμαι.

Ἐπέφερον λοιπὸν καὶ κατὰ τὰς ἐπομένας νύκτας τὰς φρικιάσεις ἐκείνας μετὰ ἀναγκαστικῆς στωικότητος καὶ ἐξετέλουν προθύμως τὰ καθήκοντά μου, προσπαθὼν νὰ καταστῶ ὅσον τὸ δυνατόν ἀρεστότερος.

Ἦναπτον πῦρ, ἔφερον νερὸν καὶ ἐσκοῦπιζα τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο καθημερινή. Τὰς ἑορτὰς καὶ Κυριακάς, κατὰ τὸν ὄρθρον, ἐχειραγῶνουν τὴν ἀδελφὴν μου, νὰ σταθῆ κάτω ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ ὅποιον ἀνεγίνωσκεν ὁ λειτουργὸς ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης. Κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἤπλωνα χαμαὶ τὸ "χράμι", ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιπτεν ἡ ἀσθενὴς πρόμυτα, διὰ νὰ περάσουν τὰ Ἅγια ἀπὸ ἐπάνω της. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ἔφερον τὸ προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἱεροῦ θύρας, διὰ νὰ γονατίξῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ποὺ νὰ "ξεφορέση ὁ παπᾶς ἐπάνω της" καὶ νὰ τῆς σταυρώσῃ τὸ πρόσωπον μὲ τὴν Λόγχην, ψιθυρίζων τὸ «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνηρέθῃ ἡ τυραννίς, ἐπατήθῃ ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ.»

Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα μὲ παρηκολούθει ἡ πτωχὴ μου ἀδελφὴ μὲ τὴν ὠχρὰν καὶ μελαγχολικὴν της ὄψιν, μὲ τὸ ἀργὸν καὶ ἀβέβαιον βῆμά της, ἐλκύουσα τὸν οἶκτον τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ προκαλοῦσα τὰς εὐχὰς αὐτῶν ὑπὲρ ἀναρρώσεώς της· ἀναρρώσεως, ἥτις δυστυχῶς ἤργει νὰ ἐπέλθῃ.

Ἐναντίας, ἡ ὑγρασία, τὸ ψῦχος, τὸ ἀσύνηθες καί, μὰ τὸ ναί, φρικαλέον τῶν ἐν τῷ ναῷ διανυκτερεύσεων δὲν ἤργησαν νὰ

ἐπιδράσουν βλαβερῶς ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἤρχησε νὰ ἐμπνέῃ τῶρα τοὺς ἐσχάτους φόβους.

Ἡ μήτηρ μου τὸ ἠννόησε, καὶ ἤρχησε, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, νὰ δεικνύῃ θλιβεράν ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτο αὐτῇ ἡ ἀσθενής. Δὲν ἤνοιγε τὰ χεῖλη της πρὸς οὐδὲνα πλέον, εἰ μὴ πρὸς τὴν Ἄννιᾶ καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους, ὁσάκις ἐπροσηύχετο.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπλησίασα ἀπαρτήρητος, ἐνῶ ἔκλαιε γονυπετῆς πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος.

— Πάρε μου ὅποιο θέλεις, ἔλεγε, καὶ ἄφησέ μου τὸ κορίτσι. Τὸ βλέπω πὼς εἶναι γιὰ νὰ γένῃ. Ἐνθυμήθηκες τὴν ἀμαρτίαν μου καὶ ἐβάλληκες νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί, γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσῃς. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Μετὰ τινὰς στιγμὰς βαθείας σιγῆς, καθ' ἣν τὰ δάκρυά της ἤκούοντο στάζοντα ἐπὶ τῶν πλακῶν ἀνεστέναξεν ἐκ βάθους καρδίας, ἐδίστασεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἐπρόσθεσεν·

— Σοῦ ἔφερα δύο παιδιά μου στὰ πόδια σου... χάρισέ μου τὸ κορίτσι!

Ὅταν ἤκουσα τὰς λέξεις ταύτας, παγερὰ φρικιάσις διέτρεξε τὰ νεῦρά μου καὶ ἤρχησαν τὰ αὐτία μου νὰ βοῖζουν. Δὲν ἠδυνήθην ν' ἀκούσω περιπλέον. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν εἶδον, ὅτι ἡ μήτηρ μου, καταβληθεῖσα ὑπὸ φοβερᾶς ἀγωνίας, ἐπιπτεν ἀδρανῆς ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἐγὼ ἀντὶ τὸ δράμω πρὸς βοήθειάν της, ἐπωφελήθην τὴν εὐκαιρίαν νὰ φύγω ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τρέχων ὡς ἔξαλλος καὶ ἐκβάλλων κραυγὰς, ὡς ἐὰν ἠπέιλει νὰ μὲ συλλάβῃ ὀρατὸς αὐτὸς ὁ Θάνατος.

Οἱ ὀδόντες μου συνεκρούοντο ὑπὸ τοῦ τρόμου, καὶ ἐγὼ ἔτρεχον, καὶ ἀκόμη ἔτρεχον. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, εὐρέθην ἔξαφνα μακρὰν, πολὺ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἐστάθην νὰ πάρω τὴν ἀναπνοὴν μου, κ' ἐτόλμησα νὰ γυρίσω νὰ ἰδῶ ὀπίσω μου. Κανεὶς δὲν μ' ἐκυνήγει.

Ἦρχησα λοιπὸν νὰ συνέρχωμαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ἤρχησα νὰ συλλογίζωμαι.

Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότητας καὶ θαπείας μου. Προσεπάθησα νὰ ἐνθυμηθῶ μήπως τῆς ἐπαισιά ποτε, μήπως τὴν ἀδίκησα, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην. Ἀπεναντίας εὕρισκον, ὅτι ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη αὐτὴ ἡ ἀδελφὴ μας, ἐγὼ, ὄχι μόνον δὲν ἠγαπήθην, ὅπως θὰ τὸ ἐπεθύμουν, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ παρηγ-

κωνιζόμενη όλον ἐν περισσότερον. Ἐνθυμήθην τότε, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐνόησα, διατὶ ὁ πατήρ μου ἐσυνειθίζε νὰ μὲ ὀνομάζει "τὸ ἀδικημένο του". Καὶ μὲ ἐπῆρε τὸ παράπονον καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω. ὦ! εἶπον, ἡ μητέρα μου δὲν μὲ ἀγαπᾷ καὶ δὲν μὲ θέλει! Ποτέ, ποτέ πλέον δὲν πηγαίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν μας, περίλυπος καὶ ἀπηλπισμένος.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἤργησε νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ μετὰ τῆς ἀσθενούς. Ἐπειδὴ ὁ ἱερεὺς, ὅστις, ταραχθεὶς ὑπὸ τῶν κραυγῶν μου, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν εἶδε τὴν ἀσθενῆ, συνεβούλευσε τὴν μητέρα μου νὰ τὴν μετακομίσῃ.

—Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος, θυγατέρα, τῆ εἶπε, καὶ ἡ χάρις τοῦ φθάνει εἰς ὅλη τὴν οἰκουμένη. Ἄν εἶναι γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ παιδί σου θὰ τὸ γιάνῃ καὶ στὸ σπῆτι σου.

Δυστυχῆς ἡ μήτηρ ἦτις τὸν ἤκουσε! Διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ τυπικοὶ λόγοι μὲ τοὺς ὁποίους οἱ ἱερεῖς ἀποπέμπουσι συνήθως τοὺς ἐτοιμοθανάτους, διὰ νὰ μὴ ἐκπνεύσουν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ βεβηλωθῆ ἡ ἱερότης τοῦ τόπου.

Ὅταν ἐπανείδον τὴν μητέρα μου, ἦτον ὑπὲρ ποτε θλιβερά. Ἄλλὰ πρὸς ἐμὲ ἰδίως ἐφέρθη μὲ πολλὴν γλυκύτητα καὶ προσήναιον. Μὲ ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς, μ' ἐθώπευσε καὶ μ' ἐφίλησε τρυφερά καὶ ἐπανειλημμένως. Ἐνόμιζες ὅτι προσεπάθει νὰ μ' ἐξιλεώσῃ.

Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν νύκτα ἐκείνην οὔτε νὰ φάγω εἰμπόρεσα, οὔτε νὰ κοιμηθῶ. Ἐκοιτόμην εἰς τὸ στρώμα μὲ καμμομένους ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἔτεινον τὰ ὄτα προσεκτικὰ πρὸς πᾶσαν κίνησιν τῆς μητρός μου, ἡ ὁποία, ὅπως πάντοτε, ἠγρύπνει παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀσθενούς.

Θὰ ἦτον ἴσως μεσάνυκτα ὅταν ἤρχισε νὰ πηγαινοέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐνόμιζον ὅτι ἐστρώσε νὰ κοιμηθῆ, ἀλλ' ἠπατώμην. Διότι μετ' ὀλίγον ἐκάθησε καὶ ἤρχισε νὰ μοιρολογῆ χαμηλοφώνως.

Ἦτο τὸ μοιρολόγι τοῦ πατρός μας. Πρὶν ἀσθενήσῃ ἡ Ἄννιῶ, τὸ ἔψαλλε πολὺ συχνά, ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἀσθενήσῃ, τὸ ἤκουον διὰ πρῶτην φοράν.

Τὸ μοιρολόγιον τοῦτο ἐσύνθεσεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρός μου, κατὰ παραγγελίαν αὐτῆς, ἡλιοκαῆς ρακένδυτος "Γύφτος", γνωστός εἰς τὰ περίχωρά μας διὰ τὴν δεξιότητα εἰς τὸ στιχοῦργεῖν αὐτοσχεδῶς.

Μοὶ φαίνεται, ὅτι βλέπω ἀκόμη τὴν μαύρην καὶ λιγδερὰν κόμην,

τοὺς μικροὺς καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμούς καὶ τ' ἀνοιχτὰ καὶ τριχωμένα στήθη τοῦ.

Ἐκάθητο ἐνδοθεν τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν χαλκῶν ἀγγείων, ὅσα ἐσύναζε διὰ νὰ γανώσῃ. Καί, μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, συνάδευε τὸν πένθιμον αὐτοῦ σκοπὸν μὲ τοὺς κλαυθμηροὺς ἤχους τῆς τριχόρδου τοῦ λύρας.

Πρὸ αὐτοῦ ἡ μήτηρ μου ὀρθία ἐβάσταζε τὴν Ἄννιῶ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς καὶ ἤκουε προσεκτικῆ καὶ δακρύουσα.

Ἐγὼ τὴν ἐκράτουν σφιγκτὰ ἀπὸ τοῦ φορέματος καὶ ἔκρυπτον τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὰς πτυχὰς αὐτοῦ, διότι ὅσον γλυκεῖς ἦσαν οἱ ἤχοι ἐκεῖνοι, τόσον φοβερά μοὶ ἐφαίνετο ἡ μορφή τοῦ ἀγρίου τῶν ψάλτου.

Ὅταν ἡ μήτηρ μου ἔμαθε τὸ θλιβερὸν αὐτῆς μάθημα, ἔλυσεν ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς καλύπτρας τῆς καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀθίγγανον δύο "ρουμπιέδες". —Τότε εἶχομεν ἀκόμη ἀρκετούς.— Ἐπειτα παρέθηκεν εἰς αὐτὸν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὅτι προσφάγιον εὐρέθη πρόχειρον. Ἐνῶ δὲ ἐκεῖνος ἔτρωγε κάτω, ἡ μήτηρ μου εἰς τὸ "ἄνωγι" ἐπανελάμβανε τὸ ἔλεγεῖον κατ' ἰδίαν διὰ νὰ τὸ στερεώσῃ εἰς τὴν μνήμην τῆς. Καὶ φαίνεται ὅτι τὸ εὔρε πολὺ ὠραῖον. Διότι καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κατσίβελος ἀνεχώρει, ἔδραμε κατόπιν τοῦ καὶ τῷ ἐχάρισεν ἐν ἀπὸ τὰ "σαλιβάρια" τοῦ πατρός μου.

—Θεὸς σχωρέσοι τὸν ἄνδρα μου, νύφη! ἐφώνησεν ἔκθαμβος ὁ ραψωδός, καὶ φορτωθεὶς τὰ χάλκινά του σκεύη ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς μας.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἔλεγεῖον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἡ μήτηρ μου.

Ἐγὼ ἤκουον, καὶ ἄφηνα τὰ δάκρυά μου νὰ ρέωσι σιγαλά, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ κινήθῶ. Αἶφνης ἠσθάνθη ἐὼδιαν θυμιάματος!

—ὦ! εἶπον, ἀπέθανε τὸ καύμενο τὸ Ἄννιῶ μας! — Καὶ ἐτινάχθη ἀπὸ τὸ στρώμα μου.

Τότε εὐρέθη ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενῆς ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μὲ μαῦρον ὕφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκευὸς πλήρης ὕδατος καὶ ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμένοι. Ἡ μήτηρ μου γονυπετῆς ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκτιρίνισα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Διότι ὡς με εἶδεν, ἔσπευσε νὰ με καθησυχάσῃ.

— Μὴ φοβεῖσαι, παιδάκι μου, με εἶπε μυστηριωδῶς, εἶναι τὰ φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἔλα, παρακάλεσέ τον καὶ σὺ νὰ ἔλθῃ νὰ γιαιτρέψῃ τὸ Ἄννιό μας.

Καὶ με ἔβαλε νὰ γονατίσω πλησίον τῆς.

— Ἔλα πατέρα — νὰ με πάρῃς ἐμένα — γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ Ἄννιό! — ἀνεφώνησα ἐγὼ διακοπτόμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν μου. Καὶ ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παραπονετικὸν βλέμμα, διὰ νὰ τῇ δεῖξω πὼς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς μου. Δὲν ἦσαν ὁμῶν ὁ ἀνόητος ὅτι τοιουτοτρόπως ἐκορύφωνα τὴν ἀπελπισίαν τῆς! Πιστεῦθ' νὰ μ' ἐσυγχώρησεν. Ἦμην πολὺ μικρὸς τότε, καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὴν καρδίαν τῆς.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς βαθείας σιγῆς, ἐθυμίασεν ἐκ νέου τὰ πρὸ ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ ἐπέστησεν ὄλην αὐτῆς τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὅποιον εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκευὸς.

Αἰφνὴς μικρὰ χρυσαλὶς, πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε με τὰ πτερά τῆς, καὶ ἐτάραξεν ἑλαφρῶς τὴν ἐπιφάνειάν του.

Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν τῆς, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τὰ Ἅγια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

— Κάμε τὸ σταυρὸ σου, παιδί μου! ἐπιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη καὶ μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσῃ τὰ ὄμματα.

Ἐγὼ ὑπήκουσα μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ μικρὰ ἐκείνη χρυσαλὶς ἐχάθη εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἰλαρὰ καὶ εὐχαριστημένη, καὶ — Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου! — εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τὴν πτῆσιν τοῦ χρυσαλιδίου με βλέμματα στοργῆς καὶ λατρείας. Ἐπειτα ἔπιεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἔδωκε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ πῶ.

Τότε μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι καὶ ἄλλοτε μᾶς ἐπότιζεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σκευοῦς, εὐθὺς ὡς ἐξυπνοῦμεν. Καὶ ἐνθυμήθη, ὅτι ὁσάκις ἔκαμε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὄλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ζωηρὰ καὶ περιχαρῆς, ὡς ἐάν εἶχεν ἀπολαύσει μεγάλην τινὰ πλὴν μυστικῆν εὐδαιμονίαν.

Ἄφου μ' ἐπότισεν ἐμὲ, ἐπλησίασεν εἰς τὸ στρῶμα τῆς Ἄννιῶς με τὸ σκευὸς ἀνά χεῖρας.

Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἐκοιμᾶτο, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὄλως διόλου ἐξ-

υπνος. Τὰ βλέφαρά τῆς ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἐφ' ὅσον διεφαινόnton, ἐξέπεμπον παράδοξόν τινα λάμπιν διὰ μέσου τῶν πυκνῶν καὶ μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνέσῃκωσε τὸ ἰσχνὸν τοῦ κορασίου σῶμα μετὰ προσοχῆς· καὶ ἐνῶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ὑπεστήριζε τὰ νῶτά του, διὰ τῆς ἄλλης προσέφερε τὸ σκευὸς εἰς τὰ μαραμμένα του χεῖλη.

— Ἔλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιὲ ἀπ' αὐτὸ τὸ νερό, νὰ γιάνῃς. — Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν καὶ ἐνόησε τὰς λέξεις. Γλυκὺ καὶ συμπαθητικὸν μειδίαμα διέστειλε τὰ χεῖλη τῆς. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἐμελλε τῷ ὄντι νὰ τὴν ἰατρέυσῃ. Διότι μόλις τὸ ἐκατάπιε καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τὰ χεῖλη τῆς, καὶ ἐπανάπεσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς μητρός μου.

Τὸ καυμένο μας τὸ Ἄννιό! ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὰ βάσανά του!

Πολλοὶ εἶχον κατηγορήσει τὴν μητέρα μου, ὅτι ἐνῶ αἱ ξέναι γυναῖκες ἐθρήνουν μεγαλοφῶνως ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρός μου, ἐκείνη μόνη ἔχυνεν ἄφθονα, πλὴν σιγηλὰ δάκρυα. Ἡ δυστυχὴς τὸ ἔκαμνε ἐκ φόβου μήπως παρεξηγηθῇ, μήπως παραβῇ τὰ ὅρια τῆς εἰς τὰς νέας ἀνηκούσης σεμνότητος. Διότι, καθὼς εἶπον, ἡ μήτηρ μας ἐχίρηνε πολλὰ νέα.

Ὅταν ἀπέθανεν ἡ ἀδελφὴ μας, δὲν ἦτο πολὺ γεροντοτέρα. Ἄλλ' οὔτε ἐσκέφθη κἄν τώρα τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος διὰ τοὺς σπαραξικαρδίους τῆς θρήνου.

Ὅλη ἡ γειτονεῖα ἐσηκώθη καὶ ἤλθε πρὸς παρήγορίαν τῆς. Ἄλλὰ τὸ πένθος αὐτῆς ἦτο φοβερόν, ἦτον ἀπαρηγόρητον.

— Θὰ χάσῃ τὸν νοῦν τῆς — ἐπιθύριζον οἱ βλέποντες αὐτὴν κεκλιμένην καὶ θρηνοῦσαν μεταξὺ τῶν τάφων τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ πατρός μας.

— Θὰ τὰ ἀφήσῃ μέσ' στοὺς πέντε δρόμους· — ἔλεγον οἱ συναντῶντες ἡμᾶς καθ' ὁδόν, ἐγκαταλελειμμένα καὶ ἀπεριποίητα.

Καὶ ἐχρειάσθη καιρὸς, ἐχρειάσθησαν αἱ νοθεσίαι καὶ ἐπιπλήξεις τῆς ἐκκλησίας, ὅπως συνέλθῃ εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐνθυμηθῇ τὰ ἐπιζῶντα τέκνα τῆς, καὶ ἀναλάβῃ τὰ οἰκιακά τῆς καθήκοντα.

Ἄλλὰ τότε παρετήρησε ποῦ μᾶς εἶχε καταστήσει ἡ μακρὰ τῆς ἀδελφῆς μας ἀσθένεια.

Ἡ χρηματικὴ μας περιουσία κατηναλώθη εἰς ἰατροὺς καὶ ἰατρι-

κά. Πολλά "χράμια" και "κλημία", έργα τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν, τὰ εἶχε πωλήσει δι' ἀσήμαντα πόσα, ἢ τὰ εἶχε δώσει ὡς ἀμοιβὴν εἰς τοὺς γόττας καὶ τὰς μαγίσσας. Ἄλλα μὰς τὰ ἐκλεψαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὄμοιοί των, ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τῆς ἀνεπιβλεψίας, ἥτις ἐπεκράτησεν ἐν τῷ οἴκῳ μας. Πρὸς ἐπίμετρον ἐξηγητήθησαν καὶ αἱ προμήθειαι τῶν ζωοτροφῶν μας καὶ ἡμεῖς δὲν εἶχομεν πλέον πόθεν νὰ ζήσωμεν.

Ἐν τούτοις αὐτῷ, ἀντὶ νὰ πτοήσῃ τὴν μητέρα μας, τῇ ἀπέδωκεν ἀπεναντίας διπλὴν τὴν δραστηριότητα, ἣν εἶχε πρὶν ἀσθενῆσαι τὸ Ἄννιῶ.

Ἐμετρίασεν, ἢ κυρίως εἰπεῖν, συνεκάλυψε τὸ πένθος τῆς ὑπερ-νίκησε τὴν ἀτολμίαν τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ φύλου τῆς, καί, λαβοῦσα τὴν δίκειλλαν ἀνά χεῖρας, ἤρχισε νὰ "ξενοδοουεῖ", ὡς ἂν δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ τὸν ἄνετον καὶ ἀνεξάρτητον βίον.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον μὰς διέτρεφε διὰ τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου τῆς. Τὰ ἡμερομίσθια ἦσαν μικρά καὶ αἱ ἀνάγκαι μας μεγάλαι, ἀλλ' ὅμως εἰς κανένα ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπέτρεψε νὰ τὴν ἀνακουφίσῃ συνεργαζόμενος.

Σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἐγίνοντο καὶ ἐπεθεωροῦντο καθ' ἐσπέραν παρὰ τὴν ἑστίαν. Ὁ μεγαλύτερός μου ἀδελφός ὤφειλε νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς μας, διὰ νὰ λάβῃ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ τὸν τόπον ἐκείνου. Ἐγὼ ἔμελλον ἢ μᾶλλον ἦελον νὰ ξενιτευθῶ, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἄλλὰ πρὸ τούτου ἔπρεπε νὰ μάθωμεν ὅλοι τὰ γράμματά μας, ἔπρεπε νὰ ξεσχολήσωμεν. Διότι, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μας, ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξύλον ἀπελέκητον.

Αἱ οἰκονομικαὶ μας δυσχέρειαι ἐκορυφώθησαν, ὅταν ἐπῆλθεν ἀνομβρία εἰς τὴν χώραν καὶ ἀνέβησαν αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων. Ἄλλ' ἡ μήτηρ, ἀντὶ ν' ἀπελπισθῇ περὶ τῆς διατροφῆς ἡμῶν αὐτῶν, ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν μας δι' ἐνὸς ξένου κορασίου, τὸ ὅποιον μετὰ μακρὰς προσπαθείας κατάρθωσε νὰ υἱοθετήσῃ.

Τὸ γεγονός τοῦτο μετέβαλε τὸ μονότονον καὶ αὐστηρὸν τοῦ οἰκογενειακοῦ ἡμῶν βίου, καὶ εἰσῆγαγεν ἐκ νέου ἀρκετὴν ζωηρότητα.

Ἦδη αὐτὴ ἡ υἱοθέτησις ἐγένετο πανηγυρική. Ἡ μήτηρ μου ἐφόρεσε διὰ πρώτην φοράν τὰ "γιορτερά" τῆς καὶ μὰς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθαρὸς καὶ κτενισμένους, ὡς ἂν ἐπρόκειτο νὰ μεταλάβωμεν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἐστάθηνμεν ὅλοι πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ περιεστώτος λαοῦ, ἐνώπιον τῶν φυσικῶν αὐτοῦ γονέων, παρέλαβεν ἡ μήτηρ μου τὸ

θετὸν αὐτῆς θυγάτριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως, ἀφοῦ πρῶτον ὑπεσχέθη εἰς ἐπήκοον πάντων, ὅτι θέλει ἀγαπήσει καὶ ἀναθρέψει αὐτὸ, ὡς ἂν ἦτο σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὄστον ἐκ τῶν ὄστων τῆς.

Ἡ εἰσοδὸς τοῦ εἰς τὸν οἶκόν μας ἐγένετο οὐχ ἦττον ἐπιβλητικὴ καὶ τρόπον τινὰ ἐν θριάμβῳ. Ὁ πρωτόγερος τοῦ χωρίου καὶ ἡ μήτηρ μου προηγήθησαν μετὰ τοῦ κορασίου, ἔπειτα ἠρχόμεθα ἡμεῖς. Οἱ συγγενεῖς μας καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νέας ἀδελφῆς μὰς ἠκολούθησαν μέχρι τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας. Ἐξώθεν αὐτῆς ὁ πρωτόγερος ἐσήκωσε τὸ κοράσιον ὑψηλὰ εἰς τὰς χεῖράς του καὶ τὸ ἔδειξεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς εἰς τοὺς παρισταμένους. Ἐπειτα ἠρώτησε μεγαλοφώνως:

— Ποιὸς ἀπὸ σᾶς εἶναι ἡ ἐδικὸς ἢ συγγενὴς ἢ γονιὸς τοῦ παιδιοῦ τούτου περισσότερο ἀπὸ τὴν Δεσποινῶ τὴν Μηχαλιέσσα κι ἀπὸ τοὺς ἐδικούς τῆς;

Ὁ πατὴρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρὸς καὶ ἐβλεπε περίλυπος ἐμπρός του. Ἡ σύζυγός του ἐκλαίεν ἀκουμβημένη εἰς τὸν ὦμόν του. Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῇ καμμία φωνὴ — Ἐγὼ! — καὶ ματαιώσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς. Ἄλλὰ κανεὶς δὲν ἀπεκρίθη. Τότε οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ ἠσπάρθησαν αὐτὸ διὰ τελευταίαν φοράν καὶ ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συγγενῶν των. Ἐνῶ οἱ ἐδικοί μας μετὰ τοῦ πρωτογέρου εἰσῆλθον καὶ ἐξενίσθησαν παρ' ἡμῖν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ μας ἤρχισε νὰ ἐπιδαφιεύῃ εἰς τὴν θετὴν μας ἀδελφὴν τόσας περιποιήσεις, ὅσων ἴσως δὲν ἤξιώθημεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς καὶ εἰς καιροὺς πολὺ εὐτυχεστέρους. Ἐνῶ δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐγὼ μὲν ἐπλανώμην νοσταλγῶν ἐν τῇ ξένῃ, οἱ δὲ ἄλλοι μου ἀδελφοὶ ἐταλαιπωροῦντο κακοκοιμώμενοι εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν "μαστόρων", τὸ ξένον κοράσιον ἐβασίλευεν εἰς τὸν οἶκόν μας, ὡς ἂν ἦτον ἐδικὸς του.

Οἱ μικροὶ τῶν ἀδελφῶν μου μισθοὶ θὰ ἐξήρκουν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς μητρὸς, ἐφ' ᾧ καὶ τῇ ἐδίδοντο. Ἄλλ' ἐκεῖνη, ἀντὶ νὰ τοὺς δαπανᾷ πρὸς ἀνάπαυσίν τῆς, ἐπροκίκε δι' αὐτῶν τὴν θετὴν τῆς θυγατέρα καὶ ἐξηκολούθη ἐργαζομένη πρὸς διατροφήν τῆς. Ἐγὼ ἔλειπον μακράν, πολὺ μακράν, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠγνόουν τί συνέβαιναν εἰς τὸν οἶκόν μας. Πρὶν δὲ κατορθώσω νὰ ἐπιστρέψω, τὸ ξένον κοράσιον ἠδέξθη, ἀνετρέφη, ἐπροκίκε καὶ ὑπανδρεύθη, ὡς ἂν ἦτον ἀληθὸς μέλος τῆς οἰκογενείας μας.

Ὁ γάμος αὐτῆς, ὅστις φαίνεται ἐπιτήδες ἐπεσπυθῆ, ὑπῆρξεν

ἀληθῆς “χαρά” τῶν ἀδελφῶν μου. Οἱ δυστυχεῖς ἀνέπευσαν, ἀπαλαγέντες ἀπὸ τὸ πρόσθετον φορτίον. Καὶ εἶχον δίκαιον. Διότι ἡ κόρη ἐκείνη, ἐκτὸς ὅτι ποτὲ δὲν ἠσθάνθη πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικὴν τινα στοργήν, ἐπὶ τέλους ἀπεδείχθη ἀχάριστος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἣτις περιποιήθη τὴν ζωὴν αὐτῆς μὲ τσαύτην φιλοστοργίαν, ὅσην ὀλίγα γνήσια τέκνα ἐγνώρισαν.

Εἶχον λόγους λοιπὸν οἱ ἀδελφοί μου νὰ εἶναι εὐχαριστημένοι καὶ εἶχον λόγους νὰ πιστεύσουν, ὅτι καὶ ἡ μήτηρ ἀρκετὰ ἐδίδαχθη ἐκ τοῦ παθήματος ἐκείνου.

Ἄλλ’ ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς των, ὅταν, ὀλίγας μετὰ τοὺς γάμους ἡμέρας, τὴν εἶδον νὰ ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, σφίγγουσα τρυφερῶς εἰς τὴν ἀγκάλην της ἓν δεῦτερον κοράσιον, ταύτην τὴν φορὰν ἐν σπαργάνοις!

— Τὸ κακότυχο! ἀνεφώνει ἡ μήτηρ μου, κύπτουσα συμπαθητικῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ νηπίου, δὲν τὸ ἔφθανε πὼς ἐγεννήθη κοιλιάρφανο, μόν’ ἀπέθανε καὶ ἡ μάνα του καὶ τὸ ἄφηκε μὲς’ ἐπὶ τὴν στράτα! Καὶ, εὐχαριστημένη τὴν τρόπον τινὰ ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ταύτης συμπτώσεως, ἐπεδείκνυε τὸ λάφυρόν της θριαμβευτικῶς πρὸς τοὺς ἐνεοῦς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἀδελφοῦς μου.

Τὸ υἱκὸν σέβας ἦτο πολὺ, καὶ ἡ αὐθεντία τῆς μητρός μεγάλη, ἀλλ’ οἱ πτωχοὶ ἀδελφοί μου ἦσαν τόσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δὲν ἐδίστασαν νὰ ὑποδείξουν εὐσχήμως πῶς εἰς τὴν μητέρα των, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ παραιτηθῆ τοῦ σκοποῦ της. Ἄλλὰ τὴν εὐρον ἀμετάπειστον. Τότε ἐδῆλωσαν φανερά τὴν δυσαρέσκειάν των καὶ τὴ ἠρνήθησαν τὴν διαχείρισιν τοῦ βαλαντίου των. Ὅλα εἰς μάτην.

— Μὴ μοῦ φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τὸ θρέφω, σὰν πὼς ἔθρεψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργῆς μου ἀπ’ τῆ ξενιτεῖα, θὰ τὸ προικίσῃ καὶ θὰ τὸ πανδρέψῃ. Ἄμ’ τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε. — Ἐγὼ, μάνα, θὰ σὲ θρέψω καὶ σένα καὶ τὸ ψυχοπαῖδί σου. — Ναί! ἔτσι μὲ τὸ εἶπε, ποὺ νᾶχῃ τὴν εὐχή μου!

Ὁ Γιωργῆς ἤμην ἐγὼ. Καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην τὴν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλὰ πολὺ προητέρα.

Ἦτο καθ’ ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζετο διὰ νὰ θρέψῃ τὴν πρώτην μας θετὴν ἀδελφὴν καθὼς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τὴν συνώδεον κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ’ αὐτῆ, ἐνῶ ἐκείνη ἐσκαπτεν ἢ ἐξεβοτάνιζεν. Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τὴν ἐργασίαν

ἐπεστρέφομεν ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς φεύγοντες τὸν ἀφόρητον καύσωνα, ὑφ’ οὗ ὀλίγον ἔλειπε νὰ λιποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ’ ὁδὸν κατελήφθημεν ὑπὸ ραγδαιοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συμβαίνουν παρ’ ἡμῖν συνήθως, μετὰ προηγηθεῖσαν ὑπερβολικὴν ζέστιν ἢ λαύραν, καθὼς τὴν ὀνομάζουν οἱ συντοπιταί μου. Δὲν ἤμεθα πλέον πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ’ ἔπρεπε νὰ διαβῶμεν ἓνα χεῖμαρρον, ὅστις πλημμυρῆσας ἐκατέβαινε ὀρητικώτατος. Ἡ μήτηρ μου ἠθέλησε νὰ μὲ σηκώσῃ εἰς τὸν ὄμιόν της. Ἄλλ’ ἐγὼ ἀπεποιήθην.

— Εἶσαι ἀδύνατη ἀπὸ τὴ λιποθυμία, τῆ εἶπον. Θὰ μὲ ρίψῃς μὲς’ ἐπὶ τὸν ποταμὸ.

Καὶ ἐσήκωσα τὰ φορέματά μου καὶ εἰσῆλθον δρομαῖος εἰς τὸ ρεῦμα, πρὶν ἐκείνη προφθάσῃ νὰ μὲ κρατήσῃ. Εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅτι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νὰ ὑποχωρήσω, οἱ πόδες μου ἔχασαν τὸ στήριγμά των, καί, ἀνατραπείς, παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ χεῖμαρρου ὡς κέλφος καρίου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅτι ἐνθυμοῦμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἣτις ἐρρίφθη εἰς τὰ ρεῦματα διὰ νὰ μὲ σώσῃ.

Πὼς δὲν ἔγινε αἰτία νὰ πνιγῆ καὶ ἐκείνη μετ’ ἐμοῦ, εἶναι θαῦμα. Διότι ὁ χεῖμαρρος ἐκείνος ἔχει κακὴν φήμην παρ’ ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουν περὶ τινος «τὸν ἐπῆρε τὸ ποτάμι», ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν χεῖμαρρον.

Καὶ ὅμως ἡ μήτηρ μου λιγόθυμος καθὼς ἦτο, κατὰκοπος, βεβαρημένη ἀπὸ ἐπαρχιακὰ φορέματα, ἱκανὰ νὰ πνίξουν καὶ τὸν δεξιώτερον κολυμβητὴν, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νὰ μὲ σώσῃ, καὶ ἄς ἤμην ἐκεῖνό της τὸ τέκνον, τὸ ὅποιον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἀντάλλαγμα ἀντὶ τῆς θυγατρὸς της.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκον καὶ μὲ ἀπέθεσε χαμαὶ ἀπὸ τὸν ὄμιόν της, ἤμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ αἰτιαθῶ τὴν ἀπρονοησίαν μου διὰ τὸ συμβᾶν, ἀπέδωκα αὐτὸ εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρός μου.

— Μὴ δουλεύεις πιά, μάνα, τῆ εἶπον, ἐνῶ ἐκείνη μ’ ἐνέδουε στεγνὰ φορέματα.

— Ἄμ’ ποῖος θὰ μᾶς θρέψῃ, παιδί μου, σὰν δὲν δουλεύω ἐγὼ; — Ἠρώτησεν ἐκείνη στενάξασα.

— Ἐγὼ, μάνα! ἐγὼ! — τῆ ἀπήντησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

— Καὶ τὸ ψυχοπαῖδί μας;

— Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προφέρων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἐπειτα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα·

— Ἄμ' θρέψε δὲ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου καὶ ὕστερα βλέπουμε.

Δὲν παρήλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

Ἡ μήτηρ βεβαίως οὐδ' ἔσημείωσε κἀν τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην. Ἐγὼ ὅμως ἐνθυμούμην πάντοτε, ὅτι ἡ αὐταπάρησις τῆς μοῦ ἔχαιρε διὰ δευτέραν φοράν τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν τῇ ὤφειλον. Διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην ἐπὶ τῆς καρδίας μου, καὶ ὅσον ἐμεγάλωνα, τόσῳ σπουδαιότερον ἐνόμιζα τὸν ἑαυτὸν μου ὑποχρεωμένον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς.

— Μὴ κλαίγῃς μητέρα, τῇ εἶπον ἀναχωρῶν. Ἐγὼ πηγαίνω πιά νὰ κάμω παράδες. Ἐννοια σου! Ἀπὸ τώρα καὶ νὰ πάγῃ θὰ σὲ θρέψω καὶ σένα καὶ τὸ παραπαῖδί σου. Ἀλλά, ἀκούεις; Δὲν θέλω πιά νὰ δουλεύῃς!

Δὲν ἤξευρον ἀκόμη ὅτι δεκαετὲς παιδίον ὄχι τὴν μητέρα, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἑαυτὸν του δὲν δύναται νὰ θρέψῃ. Καὶ δὲν ἐφανταζόμην, ὅποια φοβεραὶ περιπέτεια μὲ περιέμενον καὶ πόσας πικρίας ἐμελλον ἀκόμη νὰ ποτίσω τὴν μητέρα μου διὰ τῆς ξενιτείας ἐκείνης, δι' ἧς ἤλπιζον νὰ τὴν ἀνακουφίσω.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὄχι μόνον βοήθειαν, ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἐπιστολὴν κατώρθωσα νὰ τῇ στείλω. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη παρεμόνευεν εἰς τοὺς δρόμους, ἐρωτῶσα τοὺς διαβάτας μὴ μὲ εἶδον πουθενά.

Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐδυστύχησα ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐτούρκευσα.

— Νὰ φᾶνε τῇ γλῶσσά τους ποὺ τῶβγαλαν! — ἀπεκρίνετο ἡ μήτηρ μου. Αὐτὸς ποὺ λένε, δὲν μπορεῖ νὰ ἦτον τὸ παιδί μου! — Ἀλλά μετ' ὀλίγον ἐκλείετο περίτρομος εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν μας, καὶ προσήνετο δακρυροοῦσα πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὲ φωτίσῃ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μου.

Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐναυάγησα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κύπρου, καὶ ἐπαιτῶ ρακένδυτος εἰς τοὺς δρόμους.

— Φωτιά νὰ τοὺς κάψῃ, ἀπεκρίνετο ἐκείνη. Τὸ λὲν ἀπὸ τῆς ζούλια τους. Τὸ παιδί μου θενᾶκανε κατὰστασι καὶ πᾶ' στὸν Ἅγιον Τάφο.

Ἀλλά μετ' ὀλίγον ἐξήρχετο εἰς τοὺς δρόμους, ἐξετάζουσα τοὺς διαβατικούς ἐπαίτας, καὶ μετέβαινε ὅπου ἤκούετο κανεὶς "καρραβοτσακισμένος" μὲ τὴν θλιβεράν ἐλπίδα ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτῷ τὸ ἴδιόν τῆς τέκνον, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ στερήματά τῆς, ὅπως τὰ εὔρω ἐγὼ εἰς τὰ ξένα ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων.

Καὶ ὅμως, ὡσάκις ἐπρόκειτο περὶ τῆς θετῆς αὐτῆς θυγατρὸς, τὰ ἐλησμόνει ὅλα ταῦτα καὶ ἐφοβέριζε τοὺς ἀδελφούς μου, ὅτι ἐλθὼν ἐγὼ ἀπὸ τὰ ξένα θὰ τοὺς ἐντροπιάσω διὰ τῆς γενναιότητός μου, καὶ θὰ προκίσω καὶ θὰ ὑπανδρεύσω τὴν κόρην τῆς ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει.

— Ἐ; Ἄμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε! Ἄς ἔχῃ τὴν εὐχὴ μου!

Εὐτυχῶς αἱ κακαὶ ἐκεῖναι εἰδήσεις δὲν ἦσαν ἀληθεῖς. Καὶ ὅταν, μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν, ἐπέστρεψα εἰς τὸν οἶκόν μας, ἤμην εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, ὡς πρὸς τὴν μητέρα μου κἀν, ἡ ὁποία ἦτο τόσον ὀλιγαρκῆς. Ὡς πρὸς τὸ ψυχοπαῖδί τῆς ὅμως δὲν μ' εὔρε τόσον πρόθυμον, ὅσον ἤλπιζεν. Ἀπ' ἐναντίας μόλις εἶχον φθάσει καὶ ἐξεφράσθην ἐναντίον τῆς διατηρήσεώς του, πρὸς μεγίστην τῆς μητρὸς μου ἐκπληξιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἤμην κυρίως ἐναντίος τῆς ἀδυναμίας τῆς μητρὸς μου. Τὴν πρὸς τὰ κοράσια κίθισιν τῆς τὴν εὕρισκον σύμφωνα πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους μου.

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπεθύμουν περισσότερον, παρὰ νὰ εὔρω ἐπιστρέφων εἰς τὸν οἶκόν μας μίαν ἀδελφὴν, τῆς ὁποίας ἡ φαιδρὰ μορφὴ κ' αἱ συμπαθητικαὶ φροντίδες νὰ ἐξορίσουν ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὴν ἐκ τῆς μονώσεως μελαγχολίαν, καὶ νὰ ἐξαλείψουν ἀπὸ τῆς μνήμης μου τὰς κακοπαθείας ὅσας ὑπέστην ἐν τῇ ξένῃ. Πρὸς ἀνταλλαγὴν ἐγὼ θὰ ἐπροθυμούμην νὰ τῇ διηγῶμαι τὰ θαυμάσια τῶν ξένων χωρῶν, τὰς περιπλανήσεις καὶ τὰ κατορθώματά μου, καὶ θὰ ἤμην πρόθυμος νὰ τῇ ἀγοράζω, ὅτι ἀγαπᾷ, νὰ τὴν ὀδηγῶ εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰς πανηγύρεις, νὰ τὴν προκίσω, καὶ τέλος νὰ χορεύσω εἰς τοὺς γάμους τῆς.

Ἀλλά τὴν ἀδελφὴν ταύτην τὴν ἐφανταζόμην ὡραίαν καὶ συμπαθητικὴν, ἀνεπτυγμένην καὶ ἔξυπνον, μὲ γράμματα, μὲ χειροτεχνήματα, μὲ ὅλας ἐν γένει τὰς ἀρετὰς ὅσας εἶχον αἱ κόραι τῶν χωρῶν, ὅπου ἔζων μέχρι τότε. Καὶ ἀντὶ τούτων ὄλων τί εὔρον; Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Ἡ θετή μου ἀδελφή ἦτον ἀκόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, καὶ πρὸ πάντων δύσνους, τόσο δύσνους, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μ' ἐνέπνευσε ἀντιπάθειαν.

— Δὸς τὸ πίσου τὸ Κατερινιώ, ἔλεγον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου. Δὸς τὸ πίσου, ἂν μ' ἀγαπᾷς. Αὐτὴν τὴν φορὰν σὲ τὸ λέγω μὲ τὰ σωστά μου! Ἐγὼ θὰ σὲ φέρω μίαν ἄλλην ἀδελφὴν ἀπὸ τὴν Πόλι. Ἐνα εὐμορφο κορίτσι, ἕνα ἐξυπνο, πού νὰ στολίση μίαν ἡμέρα τὸ σπίτι μας.

Ἐπειτα περιέγραψα μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ὅποιον θὰ ἦτο τὸ ὄρφανόν, τὸ ὅποιον ἐμελλον νὰ τῆς φέρω, καὶ πόσον πολὺ θὰ τὸ ἠγάπων.

Ὅταν ὕψωσα τὰ βλέμματά μου πρὸς αὐτὴν, εἶδον μετ' ἐκπλήξεώς μου, ὅτι τὰ δάκρυά της ἔρρεον σιγαλά καὶ μεγάλα ἐπὶ τῶν ὤκρων αὐτῆς παρειῶν, ἐνῶ οἱ ταπεινωμένοι της ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον μίαν ἀπερίγραπτον θλίψιν!

— Ὡ! εἶπε μετ' ἀπελπιστικῆς ἐκφράσεως. Ἐνόμισα ὅτι σὺ θὰ ἀγαπήσης τὸ Κατερινιώ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλά, ἀπατήθηκα! Ἐκεῖνοι δὲν θέλουν διόλου ἀδελφὴν, καὶ σὺ θέλεις μίαν ἄλλην! Καὶ τί φταίγει τὸ φτωχό, σὰν ἐγενεῖν ὅπως τὸ ἔπλασεν ὁ Θεός. Ἄν εἶχες μίαν ἀδελφὴν ἄσημη καὶ μὲ ὀλίγον νοῦν, θὰ τὴν ἔβγαζες δι' αὐτὸ μέσα στοὺς δρόμους, γιὰ νὰ πάρης μίαν ἄλλην, εὐμορφὴν καὶ γνωστικὴν.

— Ὁχι, μητέρα! Βέβαια ὄχι! ἀπήνησα ἐγὼ. Μὰ ἐκεῖνη θὰ ἦτο παιδί σου, καθὼς καὶ ἐγὼ. Ἐνῶ αὐτὴ δὲν σοῦ εἶναι τίποτε. Μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ξένη.

— Ὁχι! ἀνεφώνησεν ἡ μήτηρ μου μετὰ λυγμῶν, ὄχι! Δὲν εἶναι ξένο τὸ παιδί! Εἶναι δικό μου! Τὸ ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ λειψανο τῆς μάνας του· καὶ ὁσάκις ἐκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τὸ βυζί μου στὸ στόμα του, γιὰ νὰ τὸ πλανέσω· καὶ τὸ ἐτύλιξα μέσ' στὰ σπάργανά σας, καὶ τὸ ἐκοίμησα μέσ' στὴν κούνια σας. Εἶναι δικό μου τὸ παιδί, καὶ εἶναι ἀδελφὴ σας!

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας, τὰς ὁποίας ἐπρόφερον ἰσχυρῶς καὶ μετ' ἐπιβλητικοῦ τρόπου, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ μὲ παρετήρησεν ἀσκαρδαμυκτί. Ἐπερίμενε προκλητικῶς τὴν ἀπάντησίν μου. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα νὰ προφέρω λέξιν. Τότε ἐχαμήλωσε πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξηκολούθησε μὲ ἀσθενῆ φωνὴν καὶ θλιβερόν τόνον.

— Ἐ! τί νὰ γείνη! Κ' ἐγὼ τὸ ἠθελα καλλίτερο, μὰ — ἡ ἀμαρτία μου, βλέπεις, δὲν ἐσώθηκεν ἀκόμη. Καὶ τὸ ἔκαμεν ὁ Θεός τέτοιο, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονή μου, καὶ νὰ μὲ σχωρέσῃ. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἔθηκε τὴν δεξιάν ἐπὶ τοῦ στήθους, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πλήρεις δακρύων πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ἔμεινε οὕτως ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιγῶσα.

— Κάτι θὰ ἔχης στὴν καρδιά, μητέρα, εἶπον τότε μετὰ τινος δειλίας. Μὴ θυμῶνης!

Καὶ λαβὼν ἐφίλησα τὴν παγερὰν αὐτῆς χεῖρα πρὸς ἐξιλέωσιν.

— Ναί! εἶπεν ἐκεῖνη ἀποφασιστικῶς. Ἐχω κατὶ ἐδῶ μέσα βαρὺ, πολὺ βαρὺ, παιδί μου! Ὡς τώρα τὸ γνωρίζει μόνον ὁ Θεός καὶ ὁ πνευματικὸς μου. Ἐσὺ εἶσαι διαβασμένος καὶ συντυχαίνεις καμμιὰ φορὰ σὰν τὸν ἴδιο τὸν πνευματικόν, καὶ καλλίτερα. Σήκω, κλείσε τὴ θύρα, καὶ κάτσε νὰ σὲ τὸ πῶ, ἴσως μὲ παρηγορήσης ὀλίγο, ἴσως μὲ λυπηθῆς, καὶ ἀγαπήσης τὸ Κατερινιώ, σὰν νάταν ἀδελφὴ σου.

Οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὅποιον τοὺς ἐπρόφερον, ἐνέβαλον τὴν καρδίαν μου εἰς μεγάλην ταραχήν. Τί εἶχε νὰ μ' ἐμπιστευθῇ ἡ μήτηρ μου χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου; Ὅλας τὰς κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου δυστυχίας της μοὶ τὰς εἶχεν ἀφηγηθῆ. Ὅλον τὸν προτοῦ της βίον τὸν ἐγνώριζον ὡσὰν παραμῦθι. Τί ἦτο λοιπὸν αὐτὸ πού μᾶς ἀπέκρυπτε μέχρι τοῦδε; πού δὲν ἐτόλμησε νὰ φανερώσῃ εἰς κανένα πλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ της;

Ὅταν ἐπανήλθον νὰ καθίσω πλησίον της, ἔτρεμον τὰ γόνατά μου ἐξ ἀορίστου ἀλλ' ἰσχυροῦ τινος φόβου.

Ἡ μήτηρ μου ἐκρέμασε τὴν κεφαλὴν, ὡς κατάδικος, ὅστις ἴσταται ἐνώπιον τοῦ κριτοῦ του μὲ τὴν συναίσθησιν τρομεροῦ τινος ἐγκλήματος.

— Τὸ θυμᾶσαι τὸ Ἄννιό μας; μὲ ἠρώτησε μετὰ τινὰς στιγμὰς πληκτικῆς σιωπῆς.

— Μάλιστα, μητέρα! Πῶς δὲν τὸ θυμοῦμαι! Ἦταν ἡ μόνη μας ἀδελφὴ, κ' ἐξεψύχησεν ἐμπρὸς στὰ μάτια μου.

— Ναί! μὲ εἶπεν, ἀναστενάξασα βαθῶς, ἀλλὰ δὲν ἦτο τὸ μόνο μου κορίτσι! Ἐσὺ εἶσαι τέσσαρα χρόνια μικρότερος ἀπὸ τὸ Χρηστάκη. Ἐνα χρόνο κατόπι τοῦ ἔκαμα τὴν πρώτη μου θυγατέρα.

Ἦταν τότε κοντά, πού ἐπαντρολογίετο ὁ Φωτῆς ὁ Μυλωνᾶς. Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου παράργησε τὸ γάμο τους, ὡς πού ν' ἀπο-

σαραντήσω ἐγώ, γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσουμε μαζί. Ἦθελε νὰ με βγάλῃ καὶ μένα στὸν κόσμον, γιὰ νὰ χαρῶ σὰν πανδρευμένη, ἀφοῦ κορίτσι δὲν μ' ἄφηκεν ἢ γιαγιά σου νὰ χαρῶ.

Τὸ πρῶτὸ τοὺς στεφανώσαμε, καὶ τὸ βράδῳ ἦταν οἱ καλεσμένοι στὸ σπίτι τους· καὶ ἐπαίζαν τὰ βιολιά, καὶ ἔτρωγαν ὁ κόσμος μέσα στὴν αὐλή, κι ἐγύρνα ἢ κανάτα μὲ τὸ κρασί ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Καὶ ἔκαμεν ὁ πατέρας σου κέφι, σὰν διασκεδαστικὸς ποὺ ἦταν ὁ μακαρίτης, καὶ μ' ἔρριψε τὸ μανδύλι του, νὰ σηκωθῶ νὰ χορέψουμε. Σὰν τὸν ἔβλεπα νὰ χορεύῃ, μοῦ ἀνοίγειν ἡ καρδιά μου, καὶ σὰν νέα ποὺ ἤμουνε, ἀγαποῦσα κ' ἐγὼ τὸ χορὸ. Κ' ἐχορέψαμε λοιπὸν· κ' ἐχορέψαν καὶ οἱ ἄλλοι καταπόδι μας. Μὰ ἐμεῖς ἐχορέψαμε καὶ καλλιτέρα καὶ πολὺτερα.

Σὰν ἐκοντέψανε τὰ μεσάνυχτα, ἐπῆρα τὸν πατέρα σου παράμερα καὶ τὸν εἶπα: Ἄνδρα, ἐγὼ ἔχω παιδί στὴν κούνια καὶ δὲν μπορῶ πιά νὰ μείνω. Τὸ παιδί πεινᾷ· ἐγὼ ἐσπάργωσα. Πῶς νὰ τὸ βυζάζω μέσ' στὸν κόσμον καὶ μὲ τὸ καλὸ μου τὸ φόρεμα! Μεῖνε σύ, ἂν θέλῃς νὰ διασκεδάσῃς ἀκόμα. Ἐγὼ θὰ πάρω τὸ μωρὸ νὰ πάγω στὸ σπίτι.

— Ἐ, καλά, γυναῖκα! εἶπεν ὁ σχωρεμένος, καὶ μ' ἐπαρίσσε πὰ στὸν ὦμον. Ἐλα, χόρευε κι αὐτὸ τὸ χορὸ μαζί μου, καὶ ὕστερα πηγαίνουμε κ' οἱ δύο. Τὸ κρασί ἄρχισε νὰ με χτυπᾷ στὸ κεφάλι, καὶ ἀφορμῇ γυρεύω κι ἐγὼ νὰ φύγω.

Σὰν ἐξεχορέψαμε κ' ἐκεῖνο τὸ χορὸ, ἐπήραμε τὴ στράτα.

Ὁ γαμβρὸς ἔστειλε τὰ παιχνίδια καὶ μᾶς ἐξεπροβόδησαν ὡς τὸ μισὸ τὸ δρόμον. Μὰ εἶχαμε ἀκόμη πολὺ ὡς τὸ σπίτι. Γιατὶ ὁ γάμος ἔγεινε στὸν Καρσιμαχαλά. Ὁ δούλος ἐπήγαινε μπροστὰ μὲ τὸ φανάρι. Ὁ πατέρας σου ἐσήκωνε τὸ παιδί, καὶ βαστοῦσε καὶ μένα ἀπὸ τὸ χέρι.

— Κουράσθης, βλέπω, γυναῖκα!

— Ναί, Μιχαλιό. Κουράσθηκα.

— Ἄιντε βάλ' ἀκόμα κομμάτι δύναμι, ὡς ποὺ νὰ φθάσουμε στὸ σπίτι. Θὰ στρώσω τὰ στρώματα μοναχὸς μου. Ἐμετάνιωσα ποὺ σ' ἔβαλα κ' ἐχορέψες τόσο πολὺ.

— Δὲν πειράζει, ἄνδρα, τοῦ εἶπα. Τὸ ἔκαμα γιὰ τὸ χατήρι σου. Αὔριο ξεκοῦράζουμαι πάλι.

Ἔτσι ἤρθαμε στὸ σπίτι. Ἐγὼ ἐφάσκισα κ' ἐβύζαξα τὸ παιδί, κ' ἐκεῖνος ἔστρωσε. Ὁ Χρηστάκης ἐκοιμήτο μαζί μὲ τὴν Βενετιά,

ποὺ τὴν ἀφήκα νὰ τὸν φυλάγῃ. Σὲ λίγο ἐπλαγιάσαμε καὶ μεῖς. Ἐκεῖ, μέσα στὸν ὕπνον μου, μ' ἐφάνηκε πῶς ἔκλαψε τὸ παιδί. Τὸ καὶμένο! εἶπα, δὲν ἔφαγε σήμερα χορταστικά. Καὶ ἀκούμβησα στὴν κούνια του νὰ τὸ βυζάζω. Μὰ ἤμουν πολὺ κουρασμένη καὶ δὲν μποροῦσα νὰ κρατηθῶ. Τὸ ἔβγαλα λοιπὸν, καὶ τὸ ἔβαλα κοντὰ μου, μέσ' τὸ στρώμα, καὶ τοῦ ἔδωσα τὴ ρόγα στὸ στόμα του. Ἐκεῖ μὲ ξαναπῆρεν ὁ ὕπνος.

Δὲν ἤξεύρω πόσην ὥρα ἤθελεν ὡς τὸ πουρνό. Μὰ σὰν ἐνοιώσα νὰ χαράξῃ — ἄς τὸ βάλω, εἶπα, τὸ παιδί στὸν τόπον του.

Μὰ κεῖ ποὺ πῆγα νὰ τὸ σηκώσω, τί νὰ διῶ! Τὸ παιδί δὲν ἐσάλευε! Ἐξύπνησα τὸν πατέρα σου· τὸ ξεφασκίωσαμε, τὸ ζεστάναμε, τοῦ ἐτρίψαμε τὸ μυτοῦδι του, τίποτε! — Ἦταν ἀπεθασμένο!

— Τὸ πλάκωσες, γυναῖκα, τὸ παιδί μου! — εἶπεν ὁ πατέρας σου, καὶ τὸν ἐπῆραν τὰ δάκρυα. Τότε ἄρχισα ἐγὼ νὰ κλαίγω στὰ δυνατὰ καὶ νὰ ξεφωνίζω. Μὰ ὁ πατέρας σου ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ στόμα μου καὶ — Σοῦς! μὲ εἶπε. Τί φωνάζεις ἔτσι, βρέ βῶδι; — Αὐτὸ μὲ τὸ εἶπε, Θεὸς σχωρέσ' τονε. Τρία χρόνια εἶχαμε πανδρευμένοι, κακὸ λόγο δὲν μὲ εἶπε. Κ' ἐκείνη τὴ στιγμή μὲ τὸ εἶπε. — Ἐ; Τί φωνάζεις ἔτσι; Θέλεις νὰ ξεσηκώσῃς τὴ γειτονιά, νὰ πῆ ὁ κόσμος πῶς ἐμέθυσες κ' ἐπλάκωσες τὸ παιδί σου;

Καὶ εἶχε δίκην, ποὺ ν' ἀγιάσουν τὰ χόματα ποὺ κοιτεται! Γιατὶ, ἂν τὸ μάθαιναν ὁ κόσμος, ἔπρεπε νὰ σχίσω τὴ γῆ νὰ ἔμβω μέσα ἀπὸ τὸ κακὸ μου.

Ἄλλὰ, τί τὰ θέλεις! Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἁμαρτία. Σὰν τὸ ἐθάψαμε τὸ παιδί, κ' ἐγυρίσαμεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τότε ἄρχισε τὸ θρήνος τὸ μεγάλο. Τότε πιά δὲν ἐκλαιγα κρυφά. — Εἶσαι νέα, καὶ θὰ κάμῃς κι ἄλλα, μ' ἔλεγαν. Ὡς τὸσον ὁ καιρὸς περνοῦσε, καὶ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐδίδε τίποτε. Νά! ἔλεγα μέσα μου. Ὁ Θεὸς μὲ τιμωρεῖ, γιατί δὲν ἐστάθηκα ἄξια νὰ προφυλάξω τὸ παιδί ποὺ μ' ἔδωκε! Καὶ ἐντρεπόμενα τὸν κόσμον, καὶ ἐφοβούμην τὸν πατέρα σου. Γιατὶ κ' ἐκεῖνος ὄλον τὸν πρῶτον χρόνον ἔκαμεν τάχα τὸν ἀλύπητον καὶ μ' ἐπαρηγοροῦσε, γιὰ νὰ μὲ δώσῃ θάρρος. Ὑστερα ὁμοῦς ἄρχισε νὰ γίνεται σιγανὸς καὶ συλλογισμένος.

Τρία χρόνια ἐπέρασαν, χωρὶς νὰ φάγω ψωμί νὰ πάγῃ στὴν καρδιά μου. Στὰ τρία χρόνια κ' ὕστερα γεννήθηκες ἐσύ. — Ἦταν οἱ πολλαὶς οἱ χάρις ποὺ ἐπῆγα.

Σὰν ἐγεννήθηκες ἐσὺ ἐκατάκατσεν ἡ καρδιά μου, μὰ δὲν ἤμέ-

ρεψε. Ὁ πατέρας σου σέ ἤθελε κορίτσι. Καί μίαν ἡμέρα μὲ τὸ εἶπε.

— Κι αὐτὸ καλῶς μᾶς ὠρισε, Δεσποινιώ, μὰ γὼ τὸ ἤθελα κορίτσι.

Ὅταν ἐπῆγεν ἡ γιαγιά σου στὸν Ἁγιοντάφο, ἔστειλα δώδεκα ποικάμισα καὶ τρία Κωσταντινάτα, γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ ἓνα σχωροχάρτι. Καί, διῆς ἐσύ! Ἴσα ἴσα ἐκεῖνο τὸ μῆνα, ποὺ ἐγύρισεν ἡ γιαγιά σου ἀπὸ τὴ Γερουσαλή μὲ τὸ σχωροχάρτι, ἐκεῖνο τὸ μῆνα ἐκακοψυχοῦσα τὴν Ἄννιῶ.

Κάθε λίγο καὶ λιγάκι ἐφώναζα τὴ μανίτσα. — Ἐλα δά, κυρά, νὰ διοῦμε κορίτσι εἶναι; — Ναι, θυγατέρα, ἔλεγεν ἡ μαμή. Κορίτσι. Δὲ βλέπεις; Δὲ σὲ χωροῦν τὰ ρουχά σου! — Καὶ νὰ πιά χαρά ἐγώ, σάν τὸ ἄκουγα!

Σάν ἐγεννήθηκε τὸ παιδί καὶ βγήκεν ἀληθινὰ κορίτσι, τότε πιά ἤρθεν ἡ καρδιά στὸν τόπο της. Τὸ ὠνομάσαμεν Ἄννιῶ, τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα ποὺ εἶχε τὸ σχωρεμένο, γιὰ νὰ μὴν ποφαίνεται πὼς μᾶς λείπει κανεὶς ἀπὸ τὸ σπίτι. — Εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! ἔλεγα νύχτα καὶ μέρα. Εὐχαριστῶ σε ἡ ἁμαρτωλή, ποὺ ἐσήκωσες τὴν ἐντροπή καὶ ἐξάλειψες τὴν ἁμαρτία μου!

Καὶ εἶχαμε πιά τὴν Ἄννιῶ σάν τὰ μάτια μας. Καὶ ἐζούλευες ἐσύ, καὶ ἐγεινες τοῦ θανατᾶ ἀπὸ τὴ ζούλια σου.

Ὁ πατέρας σου σὲ ἔλεγε "τὸ ἀδικημένο του", γιὰτὶ σ' ἀπόκομα πολὺ νωρίς, καὶ μ' ἐμάλωνε καμμιὰ φορά, γιὰτὶ σὲ παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἡ καρδιά μου ἐρράγιζε, σάν σ' ἐβλεπα νὰ χαλνᾷς. Μὰ, ἔλα ποὺ δὲν ἐμποροῦσα ν' ἀφήσω τὴν Ἄννιῶ ἀπὸ τὰ χέρια μου! Ἐφοβούμην πὼς κάθε στιγμή μπορεῖ νὰ τῆς συμβῆ τίποτε. Καὶ ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο καὶ ἂν μάλωνε κ' ἐκεῖνος, τὴν ἤθελε πιά νὰ μὴ στάξῃ καὶ τὴν βρέξῃ!

Μὰ ἐκεῖνο τὸ ἐδλογημένο, ὅσο περισσότερα χάδια, τόσο ὀλιγότερη ὑγεία. Ἐλεγε πὼς ἐμετάνοιωσεν ὁ Θεὸς γιὰτὶ μᾶς τὸ ἔδωκε. Ἐσεῖς ἦσασθε κόκκινα κόκκινα, καὶ ζωηρά καὶ σερπετά. Ἐκεῖνο, ἦσυχο καὶ σιγανὸ καὶ ἀρρωστιάρικο! Ὅταν τὸ ἔβλεπα ἔτσι χλωμὸ χλωμὸ, μοῦ ἤρχετο εἰς τὸν νοῦ μου τὸ πεθαμένο, καὶ ἡ ἰδέα πὼς ἐγὼ τὸ ἐθανάτωσα ἄρχησε νὰ ξανακυριεύῃ μέσα μου. Ὡς ποὺ μίαν ἡμέρα ἀπέθανε καὶ τὸ δεύτερο!

Ὅποιος δὲν τὸ ἐδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δὲν ξεύρει τί πικρὸ ποτήρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νὰ κάνω ἄλλο κορίτσι δὲν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ' ἀποθάνει. Ἄν δὲν ἐδρίσκετο ἓνας

γονιὸς νὰ μὲ χαρίσῃ τὸ κορίτσι του, ἤθελα πάρω τὰ βουνὰ νὰ φύγω.

Ἀλήθεια ποὺ δὲν ἐβγήκε καλόγνωμο. Μὰ ὅσο τὸ εἶχα καὶ τὸ κήδεα καὶ τὸ κανάκευα, θαρροῦσα πὼς τὸ εἶχα δικό μου, καὶ ξεχνοῦσα κεῖνο πῶχασα, κ' ἡμέρωνα τὴ συνείδησί μου.

Καθὼς τὸ λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδί ἔναι παιδεύει. Μὰ γιὰ μένα ἡ παιδεύει αὐτὴ εἶναι παρηγοριά κ' ἐλαφροσύνη. Γιατὶ ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καὶ χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θὰ μὲ παιδέψῃ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ παιδί ποὺ πλάκωσα.

Γι' αὐτὸ — νάχης τὴν εὐχή μου — μὴ μὲ γυρεύεις νὰ διώξω τώρα τὴν Κατερινιώ γιὰ νὰ πάρω ἓνα παιδί καλόγνωμο καὶ προκομμένο.

— Ὅχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτὴν ἀκρατῆτως. Δὲν γυρεύω τίποτε. Ὑστερα ἀπ' ὅσα μ' ἀφηγήθῃς, σὲ ζητῶ συγχώρησι διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν μου. Σὲ ὑπόσχομαι ν' ἀγαπῶ τὸ Κατερινιώ σάν τὴν ἀδελφή μου, καὶ νὰ μὴ τῆς εἶπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

— Ἐτσι νάχης τὴν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας! εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιατὶ, βλέπεις, τὸ πόνεσε ἡ καρδιά μου τὸ πολλακαμμένο, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸ κακολογοῦνε. Ξέρω κ' ἐγώ, μαθές; Τῆς Τύχης ἦτανε; τοῦ Θεοῦ ἦτανε; Τόσο κακὴ καὶ ἀνεπίδεξια ποὺ εἶναι — τὴν πῆρα στὸ λαιμό μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὐτῆ ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ' ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοιγῆσαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐκατάλαβα πολλὰς πράξεις τῆς μητρός μου, αἱ ὁποῖαι πότε μὲν ἐφαίνοντο ὡς δεσποικονία, πότε δὲ ὡς αὐτόκλημα μονομανίας ἀποτελέσματα. Τὸ φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπῆρασε τόσον πολὺ τὸν βίον της ὅλον, ὅσῳ μᾶλλον ἀπλῆ καὶ ἐνάρετος καὶ θεοφοβουμένη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτήματος, ἡ ἠθικὴ ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ — τί φρικτὴ καὶ ἀμείλικτος Κόλασις! Ἐπὶ εἰκοσιοκτὼ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ τάλαινα γυνὴ χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ κοιμήσῃ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον τὴν θλιβεράν της ἱστορίαν, συνεκέντρωσα ὅλην μου τὴν προσοχὴν εἰς τὸ πῶς ν' ἀνακουφίσω τὴν καρδίαν της, προσπαθῶν νὰ παραστήσω εἰς αὐτὴν ἀφ' ἐνός μὲν τὸ ἀπρομελέτητον καὶ ἀβούλητον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἧτις δὲν ἀνταποδίδει ἴσα ἀντὶ ἴσων, ἀλλὰ κρίνει κατὰ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς

προθέσεις μας. Και υπήρξε καιρός καθ' ὃν ἐπίστευον, ὅτι αἱ προσπάθειά μου δὲν ἔμειναν ἀνεπιτυχεῖς.

Ἐν τούτοις ὅταν μετὰ δύο ἐτῶν νέαν ἀπουσίαν ἤλθεν ἡ μήτηρ μου νὰ μεῖ ἰδῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐθεώρησα καλὸν νὰ κάμω ὑπὲρ αὐτῆς κάτι τι ἐπιβλητικώτερον.

Ἐξενιζόμεν τότε ἐν τῷ περιφανεστέρῳ τῆς Πόλεως οἴκῳ, ἐν ᾧ ἔσχον ἀφορμὴν νὰ γνωρισθῶ μετὸν Πατριάρχην, Ἰωακείμ τὸν δεύτερον. Ἐνῶ μίαν ἡμέραν συνεβαδίζομεν μόνοι ὑπὸ τὰς ἀμφιλαφεῖς τοῦ κήπου σκιάς, τῷ ἐξέθηκα τὴν ἱστορίαν κ' ἐπεκαλέσθην τὴν ἐπικουρίαν του. Τὸ ὕψιστον αὐτοῦ ἀξίωμα, τὸ ἐξαιρετικὸν κύρος, μεθ' οὗ περιβάλλεται πᾶσα θρησκευτικὴ του ρήτρα, ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν μητέρα μου τὴν πεποίθησιν τῆς ἀφέσεως τοῦ κρίματός της. Ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος γέρων ἐπαινέσας τὸν περὶ τὰ θρησκευτικὰ ζῆλον μου, μοὶ ὑπεσχέθη τὴν πρόθυμον σύμπραξίν του.

Οὕτω λοιπὸν ᾤδήγησα μετ' ὀλίγον τὴν μητέρα μου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον διὰ νὰ ἐξομολογηθῆ εἰς τὴν Παναγιότητά του.

Ἡ ἐξομολόγησις διήρκεσε πολλὴν ὥραν καὶ ἐκ τῶν νευμάτων καὶ ἐκ τῶν ρημάτων τοῦ Πατριάρχου ἐνόησα, ὅτι ἐχρειάσθη νὰ διαθέσῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς καὶ εὐλήπτου ρητορικῆς του, ὅπως ἐπιφέρῃ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα.

Ἡ χαρὰ μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Ἡ μήτηρ μου ἀπεχαιρέτησε τὸν γεραρὸν Ποιμενάρχην μετ' εὐλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐξῆλθε τῶν Πατριαρχείων τόσον εὐχαριστημένη, τόσον ἐλαφρά, ὡς ἐὰν ἦρθη ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς μία μεγάλη μυλόπετρα.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατάλυμά της, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου της ἓνα σταυρὸν, δῶρον τῆς Παναγιότητός του, τὸν ἐφίλησε καὶ ἤρχησε νὰ τὸν περιεργάζεται, βυθιζομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς σκέψεις.

— Καλὸς ἄνθρωπος, τῇ εἶπον, αὐτὸς ὁ Πατριάρχης. Ὅριστε; Τώρα πιά πιστεύω, ὅτι ἤλθεν ἡ καρδιά σου στὸν τόπον της.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀπεκρίθη.

— Δὲν λέγεις τίποτε, μητέρα; τὴν ἠρώτησα μετὰ τινος δισταγμοῦ.

— Τί νὰ σὲ πῶ, παιδί μου! ἀπήντησε τότε σύννους καθὼς ἦτον ὁ Πατριάρχης εἶναι σοφὸς καὶ ἅγιος ἄνθρωπος. Γνωρίζει ὅλαις ταῖς βουλαῖς καὶ τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ, καὶ συγχωρῶν ταῖς ἁμαρτίας ὅλου τοῦ κόσμου. Μά, τί νὰ σὲ πῶ! Εἶναι καλόγερος. Δὲν ἔκαμε

παιδιά, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ γνωρίσῃ, τί πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ σκοτώσῃ κανεὶς τὸ ἴδιο τὸ παιδί του!

Οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐπληρώθησαν δακρῶν καὶ ἐγὼ ἐσιώπησα.

ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

“Rio Grande” ^{Ρίο Γραντ} ὠνομάζετο τὸ ἀτμόπλοιο, καὶ τὸ ὄνομα ἤρμοζεν εἰς τὸ πράγμα, διότι ἦτο ἀληθῶς μέγα πλοῖον, τὸ μεγαλύτερον τῆς ἐταιρίας. Εἶχε φθάσει ἀργότερον τοῦ δέοντος εἰς Πειραιᾶ, καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε πολὺ πρὶν παραλάβῃ τοὺς ἐξ Ἑλλάδος ἐπιβάτας, ἐνῶ, κατὰ τὸ δρομολόγιόν του, ὤφειλε νὰ καταλίπῃ τὸν λιμένα δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἀνήκων εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ποτὲ δὲν τὰ ἔχουν καλὰ μὲ τὴν θάλασσαν, ὅταν ἔθεσα τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ κολοσσοῦ ἐκείνου ἠσθάνθην ἕν εἶδος ἀφοβίας πρὸς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, πολὺ ὁμοίας μὲ τὴν αὐθάδειαν τοῦ μυθολογουμένου ἐριφίου, εἰς τὰς λοιδορίας τοῦ ὁποίου, ὡς γνωστόν, ὁ λύκος ἀπήντησε τὸ «οὐ σὺ μὲ λοιδορεῖς, ἀλλ’ ὁ τόπος».

Ἡ θάλασσα, ἀξιοπρεπεστέρα τοῦ λύκου, οὐδ’ ἐσημείωσε κἄν τὴν ἀλαζονείαν μου. Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν σιωπὴν αὐτῆς δὲν τὴν ἀπέδωκα εἰς τὴν ἀκαταδεξίαν, ἀλλ’ εἰς τὴν ἀδυναμίαν της. Τὰ ἀτρεμοῦντα ὕδατα τοῦ λιμένος μοὶ ἐφαίνοντο ἀπολέσαντα τὴν εὐκίνησιαν αὐτῶν μόνον καὶ μόνον ὡς ἐκ τοῦ τεραστίου βάρους τοῦ καταπιέζοντος τὰ στήθη των. Καί, μετ’ ἀκραδάντου πεποιθήσεως περὶ εὐπλοΐας, ἐβλεπον ἐναλλάξ τὸ “Rio Grande” κολακευτικῶς, καὶ προκλητικῶς τὰ κύματα. — “Α! ἔλεγον πρὸς αὐτὰ ἐν τῷ νῶ μου. Αὐτὸν ἐδῶ τὸν φίλον δὲν θὰ μοῦ τὸν παιζετε εἰς τὰ δάκτυλά σας, καθὼς τὰ ἀτμοκίνητα τοῦ Γύρου. — Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ταύτην ἤρχισα νὰ βηματίζω στερερῶ τῷ ποδὶ κατὰ μῆκος τοῦ καταστρώματος.

Ἐπρόκειτο νὰ πλεύσω μέχρι Νεαπόλεως¹ καὶ ἐπειδὴ ἐμέλλομεν ἀναμφιβόλως νὰ ἔχωμεν καλοκαιρίαν, ἤρχισα νὰ περιεργάζομαι τοὺς συνεπιβάτας μήπως εὔρω τινὰς γνωστοὺς, ἢ καταλλήλους πρὸς σύναψιν σχέσεων. Ὁ πλοῦς εἶναι μακρὸς, ἐσκέφθην, καὶ θὰ ἔχω ἐπαρκῆ χρόνον νὰ ἀπολαύσω τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως κατὰ μόνας, νὰ συναναστραφῶ καὶ ἀνθρώπους ἐν κοινῷ. Καὶ ἐνῶ ἐσκεπτόμην ταῦτα, βλέπω ἕνα βραχύσωμον κύριον βηματίζοντα γοργῶ τῷ ποδὶ, ἀλλ’ ἀντιθέτως πρὸς ἐμέ, μὲ χαμηλὸν ταξειδιώτου σκοῦφον ἐπὶ κε-

φαλῆς, μὲ ὀφθαλμοὺς ἠδονικῶς προσηλωμένους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χονδροῦ αὐτοῦ σιγάρου, τὸ ὁποῖον ἐβύζανε κρατῶν, ὡς μοὶ ἐφάνη, διὰ τε τῶν χειλέων καὶ τῶν ὀδόντων του. — Κάπου εἶδον αὐτὸν τὸν κύριον! — εἶπον κατ’ ἐμαυτὸν, καὶ ἠτοιμάσθην νὰ χαιρετήσω. Ἄλλ’ ἐκείνος, πολὺ ἐνησυχολημένος μὲ τὸ σιγάρον του, δὲν μὲ παρετήρησεν.

Αἱ φορτωτικαὶ τοῦ πλοίου μηχαναὶ εἶχον παῦσει τὸν θόρυβόν των πᾶσαι, ἐκτὸς μίας, ἥτις ἐξηκολούθει ἀναβιβάζουσα κιβώτια ἐπὶ κιβωτίων, διαφόρου μὲν σχήματος καὶ μεγέθους, ἀλλὰ πάντα σεσημασμένα τοῖς αὐτοῖς ἀρκτικοῖς γράμμασι, πάντα ἐπιμελῶς κεκλεισμένα ἐντὸς ἀδιαβρόχων περικαλυμμάτων τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Ἐφαίνεται, ὅτι Ἀθηναῖός τις Ἰακῶβ μετὰ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων, τῶν νυμφῶν καὶ τῶν γαμβρῶν, τῶν ἐγγόνων καὶ τῶν δισεγγόνων του, ἀπήρχετο εἰς ὑπερπόντιον παντοτεινὴν μετοικεσίαν. Καλότυχοι ὅσοι ἐπρόφθασαν νὰ καταλάβουν κλίνας! εἶπον κατ’ ἐμαυτὸν, καὶ ἠσθάνθην τὴν περιέργειαν νὰ μάθω τίς ἢ πολυμελὴς οἰκογένεια, ἥτις ἐπρεπε νὰ συνίσταται τοῦλάχιστον ἐκ τριάκοντα ἡλικιωμένων προσώπων, ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνελόγει ἕν κιβώτιον. Ἐν τούτοις τοιαύτη τις συμπαγῆς συνοδία δὲν ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Κατήλθον εἰς τὰ δωμάτια, ὅπως βεβαιωθῶ συγχρόνως ἂν κατέχω ἀκόμη τὴν κλίνην μου, ἀλλ’ οὐτ’ ἐν τῇ εὐρείᾳ καὶ πολυτελεῖ τοῦ πλοίου αἰθούσῃ ὑπῆρχε τι προδίδον πολυκοσμίαν.

— Καλὰ, εἶπον, ἀφοῦ ἐφορτώθησαν αἱ ἀποσκευαί, δὲν θ’ ἀργήσῃ νὰ ἐπιβιβασθῇ καὶ ὁ στρατός. Θὰ τὸν ἴδωμεν, ὅπου καὶ ἂν εἶναι. — Καὶ ἠτοιμαζόμεν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ κατάστρωμα, ὅτε ἤκουσα ἐλαφρά ποδοπατήματα γυναικὸς κατερχομένης τὰς βαθμίδας τῆς κλίματος-κατὰ τινὰ ρυθμὸν, πρὸς ὃν καὶ ὑπέψαλλεν ἡδέως εὐθυμον καὶ ζωηρὸν ἄσμα εἰς γλῶσσαν, ἧς τὴν ἐθνικότητα μόλις ἐπρόφθασα νὰ διακρίνω, καὶ εὐρέθην ἀπέναντι αὐτῆς τῆς ἀδούσης, οὐχὶ γυναικὸς, ὡς ἐφαντάσθην, ἀλλ’ ἀρρενωποῦ, κατὰ τὸ φαινόμενον μόλις δεκατετραετοῦς πλάσματος, κορασίου μᾶλλον κατὰ τὰ ἐνδύματα παρὰ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἐκφρασιν.

— Καλὴ μέρα, Κανάτα! — Ἀνεφάνησεν ἡ μικρά, ὡς μὲ εἶδε, καὶ ἔτεινε περιχαρῆς καὶ ἐρασμία τὴν δεξιάν πρὸς ἐμέ, ἐκπεπληγμένον διὰ τὴν παράδοξον προσφώνησιν.

— Βάλλω στοίχημα πὼς δὲν μ’ ἐνθυμεῖσθε πλέον! ἐψέλλισεν ἔπειτ’ ἀμηχάνως ἡ κόρη καὶ ἀπέσυρε τὴν χεῖρά της ἐκ τῆς ἐδικῆς

μου, μετανοούσα προφανώς δια τὴν ἀδιάκριτον οἰκειότητα μεθ' ἧς τὴν προσέφερεν.

— Καλὴ μέρα, Mademoiselle!... ἀπήντησα ἐγὼ ἐν τῷ μεταξύ, ἀμηχανῶν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐκείνη, καὶ ἐξετάζων τὸ πρόσωπον αὐτῆς μετὰ περιεργίας.

— Βέβαια! — εἶπε τότε ἡ κόρη, συνοφρουμένη παραπονετικῶς κατὰ τὸν τρόπον τῶν μικρῶν καὶ χαϊδεμένων παιδιῶν. — Ἐπέρασε πολὺς καιρὸς! Εἶναι τώρα τόσα χρόνια, ποῦ ἤμην εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τὰ Θεραπεῖα. Ποῦ ἐπιάναμεν ἐγὼ τὸ ἕνα σας χέρι καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου τὸ ἄλλο, καὶ σᾶς ἐκάμναμεν "κανάτα με δύο ἀφτιά", καὶ ἔτσι κρεμασμένας ἀπὸ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλο μέρος ἐπεριπατούσαμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Βοσπόρου με τὸ φεγγάρι. Ἐνθυμεῖσθε τοῦλάχιστον τὴν ἐκδρομὴν μας εἰς τὸ Μνῆμα τοῦ Ἑλληνοσ, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀντικρυνοῦ βουνοῦ; ταῖς τρέλλαις μας με τὴν γρη῏α τὴν ἀτσιγγανίδα ποῦ ἦλθε νὰ ἰδῆ ταῖς τύχαις μας; ποῦ ἐπῆρε τὴν θεῖαν μου διὰ σύζυγόν σας καὶ ἐμὲ διὰ παιδί σας; Καὶ ἐνθυμεῖσθε ποῦ κατέβημεν ἔπειτα εἰς τὸ "Τοκάτ" καὶ ἐπεσκέφθημεν τὸ παλάτι; Καὶ ἐνθυμεῖσθε τοὺς στίχους ποῦ μοῦ ἐκάμετε; Ἡ θέλετε νὰ σᾶς τοὺς εἰπῶ; Σταθῆτε —

Ὅπου ἡλίου ἀκτῖς χρυσεῖ,
ἐκεῖ ἄλλ' ἄστρα δὲν ἀνατέλλουν·
ὅπου ὡς ῥόδον θάλλεις ἐσὺ,
τ' ἄλλα τ' ἀνθήλια δὲν με μέλουν.

— Ναί, ναί, ναί! ἐνθυμοῦμαι! ἀνέκραξα τότε, προλαμβάνων τὴν ἐξακολούθησιν νεανικῶν μου στιχαρίων. Μὰ εἴσθε λοιπὸν ἡ Mademoiselle...

— Δὲν εἶμαι ἡ Mademoiselle, διέκοψεν ἡ κόρη μετὰ παιδικῆς ἀγανακτήσεως, εἶμαι ἡ Μάσιγγα!

— Ἀλήθεια, εἶπον, ἡ Μάσιγγα! Τὸ ζωηρό, τὸ εὖμορφο κορίτσι! Πόσον ἐμεγάλωσες! καὶ τί ὥραϊα ποῦ ὀμιλεῖς τώρα τὰ ἑλληνικά! Δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα, πῶς εἰμπορούσες ν' ἀπομάθῃς τὴν ἀγγλικὴν προφοράν σου. Εὐγέ σου! Τώρα εἶσαι ἀληθινὴ Ἑλληνίς!

— Βλέπετε, ἐσπούδασα εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶπεν ἡ νεάνις μετὰ τινος στόμφου, τρία χρόνια ἤμην ὑπότροφος εἰς τῆς κυρίας Κ.

— Τρία χρόνια ἐν Ἀθήναις, κ' ἐγὼ νὰ μὴ τὸ γνωρίζω;

— Καὶ τί σᾶς ἐμελε νὰ τὸ μάθετε! Καλὲ δὲ βαριέσθε! Ποῦ σκοτιζέσθε σεῖς δι' ἕνα τρελλοκόριτσο, καθὼς μ' ὀνομάζετε. — Εἶτα ἀτενίσασά με ἀσκαρδαμυκτί. — Κάμνει τάχα πῶς δὲν τὸ ἤξευρε! ἀνεφώ-

νησε. Καὶ προχθὲς εἰς τὴν ἑσπερίδα τῆς κυρίας Μ. δὲν με εἶδετε;

— Πῶς! εἶπον, εἴσθε λοιπὸν ἐκεῖ;

— Ἄν ἤμην! Καὶ δὲν ὀμιλήσατε τόσῃν ὥραν με τὸν πατέρα μου, καὶ σᾶς ἔδωκε τὸ ἐπισκεπτήριόν του, με τὴν διεύθυνσίν μας, εἰς τὴν Καλκούτταν;

— Ἄνόητος ποῦ εἶμαι! ἀνέκραξα τότε, νὰ μὴν τὸ καταλάβω πῶς ἦτον ὁ πατήρ σου! Πίστευσόν με, τὸ ὄνομα μοῖ ἐφάνη γνωστόν, ἀλλὰ δὲν ἐκατάλαβα πῶς ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ πατήρ σου. Ἥμην πολὺ ἀνόητος, νὰ μὴ σὲ ἀναζητήσω μετὰ τῶν δεσποινίδων.

— Ἄνόητος δὲν ἦσθε, εἶπεν ἡ κόρη, σύρουσα τὴν φωνὴν αὐτῆς μετὰ τινος εἰρωνείας, ἀλλὰ ἦσθε πολὺ ἐνασχολημένος με τὰς μεγάλας κυρίας. Μπάχ!

Καὶ τὴν περιφρονητικὴν ταύτην ἐπιφάνησιν κατὰ τῶν "μεγάλων κυριῶν" ἐπρόφερε μετὰ τῆς αὐτῆς παιδικῆς ἀνυποκρισίας καὶ ἰταμότητος μεθ' ἧς ἐσυνείθιζε πάντοτε νὰ ἐκφράζηται περὶ ἄλλων προσώπων, ὅτε ἐξενίζετο παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου εἰς τὸν οἶκον τῆς θείας τῆς.

Θὰ εἶχον παρέλθει τοῦλάχιστον ἐπτὰ ἔτη ἀφότου τὴν συνήνησα ἐκεῖ μικρὸν, ἐρασμιώτατον καὶ φιλοπαίγμον κοράσιον. Αἶ μετὰξὺ βιωτικαῖ φροντίδες καὶ μελέται δὲν εἶχον ἐπισκοτίσει ἐν τῇ μνήμῃ μου τὴν εἰκόνα τῆς, ὅσον θὰ ἐνόμιζέ τις ἴσως. Τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ συνέπιπτεν ἡ γνωριμία μας, ἦτο καὶ θὰ εἶναι πιθανῶς ἡ μόνη εὐτυχῆς ἐποχὴ τῆς ζωῆς μου. Ὅτε μετὰ ταῦτα, μακρὰν τοῦ ἀνεφέλου οὐρανοῦ μας ἐξωρισμένοι, ἐν ἐρημίᾳ φίλων καὶ γνωστών, φυλακωμένος ὀπισθεν τῶν παγοσκεπῶν παραθύρων τῆς ἀξένου Γερμανίας, ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην μου τὰς εἰδυλλιακάς ἐκείνας σκηνὰς τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον εὐδαιμονίας, δὲν ἠδυνάμην νὰ χάσω ἐξ αὐτῶν τὸ ὠραιότερόν των κόσμημα, τὴν πλήρη ζωῆς, ἀφελείας καὶ χάριτος μορφὴν τῆς μικρᾶς μου φίλης. Καὶ ὅτε, μετὰ πολυετῆ ἐξορίαν ἐπανελθὼν, εὗρον τὰ πάντα μεταβεβλημένα, τὰ πάντα διάφορα, ὁσάκις, μονήρης καὶ σκυθρωπὸς ἐπεσκεπτόμην τοὺς τόπους τῶν παιδιῶν καὶ τῆς φαιδρότητος ἐκείνης, μόνον τὴν εἰκόνα τῆς Μάσιγγας εὗρισκον ἐν αὐτοῖς πιστὴν καὶ ἀμετάβλητον, διότι μόνον αὐτῆς ἡ παρουσία δὲν ἦλθε ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ ἰνδαλμα τῆς φαντασίας διὰ ξηρὰς πραγματικότητος.

Σήμερον εἶχον τὸ πρωτότυπον τῆς εἰκόνης ἐκείνης ἐνώπιόν μου. Ἄλλὰ τὸ πρωτότυπον τοῦτο κατέστη ἐν τῷ μεταξύ τόσον διάφορον

του ἔξ οὗ εἶχον ἐγὼ τὴν εἰκόνα μου, ὅσον σπανίως διαφέρει ἀνεπτυγμένον πρόσωπον ἀπὸ τῆς ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ φωτογραφίας του. Τὸ καθ' ὅλα λεπτόν καὶ τρυφερόν ἐκεῖνο παιδίον, μὲ τὴν ἀνεκφράστως ἐπίχαριν καὶ θελκτικὴν ὄσφιν, τοὺς βραχεῖς ἐλικοειδεῖς βοστρύχους ἐπὶ τῶν ἀνοικτῶν ὠμοπλατῶν καὶ τοὺς ἰσχνούς καὶ ἀδιακόπως κινουμένους βραχίονάς του, μετεμορφώθη εἰς χονδροκοπιμένον ἀγοροειδῆ κοράσιον, τὸ ἀρρενωπὸν καὶ ἰταμὸν τοῦ ὁποῖου πρόσωπον ἐξέφραζε πᾶν ἄλλο ἢ τὴν γνωστὴν ἐκείνῃν αἰδήμονα γλυκύτητα καὶ μετριόφρονα χάριν παρθενικῆς ὕψεως. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ταῦτα, δύο παχεῖαι μακρόταται πλεξίδες κομψῶς ἐξευγμένοι διὰ κυανῆς ταινίας παρείχον εἰς τὰ νῶτα τῆς νεάνιδος τὸν μάλλον υπερήφανον κόσμον τοῦ γυναικείου σώματος, ἐνῶ τὰς μικρὰς καὶ ἐπιμελῶς "γαντωμένας" χεῖρας τῆς ἐβάρυνον διπλᾶ καὶ τριπλᾶ βραχιόλια πολύτιμα, ὅπως ἦτο πολύτιμος καὶ ἡ καρφοβελόνη ἢ ἀστράπτουσα διὰ τοῦ στενοῦ ἀνοίγματος τοῦ μακροῦ τῆς ἐπενδύτου. ἤξευρον ὅτι ὁ πατήρ αὐτῆς, Μικρασιανὸς Ἕλληνας, ἀλλ' Ἀγγλίδα νυμφευμένος, ἦτον ὑπέρπλουτος ἄνθρωπος, διατελῶν εἰς ὕπατον καὶ λίαν προσοδοφόρον ἀξίωμα παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει ἐν Καλκούττῃ. Ἡ θεὰ τοῦ βαρέος ἐκείνου χρυσοῦ περὶ τοὺς βραχίονας μήπω καλῶς ἀνεπτυγμένης κορασίδος ἀνεκάλεσε τὸν ὑπερεξαγγλισθέντα Κροῖσον εἰς τὴν μήμην μου.

— Καὶ λοιπὸν, εἶπον, Μάσιγγα, ὁ πατήρ σου ταξειδεύει μὲ τὸ ἴδιον ἀτμόπλοιο; Σάν νὰ μοῦ ἐφάνη, ὅτι τὸν εἶδα ἐπάνω μ' ἓνα χονδρὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα, μ' ἓνα σκουφάκι στὸ κεφάλι του. Καὶ θὰ ἤλθες βέβαια νὰ τὸν ἀποχαιρετήσης. Ὅριστε;

— Ὅχι, εἶπεν ἡ κόρη, εὐτυχῶς. Ἀναχωρῶ κ' ἐγὼ μαζὶ του, καὶ μαζὶ μὲ τὴν μητέρα μου. Ἦλθαν νὰ μὲ πάρουν.

— ὦ! αὐτὸ εἶναι ἀπροσδόκητος εὐτυχία! εἶπον ἐγώ. Ποτὲ δὲν ἐπίστευον, ὅτι θὰ ἔχω τόσην τύχην εἰς τὸ ταξειδίον τοῦτο.

— Ἀλήθεια; Τὸ λογαριάζεις τῷ ὄντι δι' εὐτυχίαν, εἶπεν ἡ κόρη, πλαγιάζουσα τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπόπτως ἀτενίζουσα τι, ἢ μὲ κολακεύεις μόνον; Κύτταξ' ἐδῶ, θὰ ταξειδεύσωμεν μαζὶ ἕως εἰς τὴν Μασσαλίαν, διότι, καθὼς ἤκουσα, καὶ σὺ πηγαίνεις εἰς Παρισίους.

— Τί ἰδέα! εἶπον ἐγὼ ἐπιτιμητικῶς, νὰ νομίζης πὼς σὲ κολακεύω. Κρίμα μόνον ὅτι δὲν ἐπῆρα εἰσιτήριον διὰ Μασσαλίαν! Δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ ἔχω τοιαύτην συντροφίαν καί, ἄς τὸ ὁμολογήσω, δὲν ἤξευρα, ὅτι θὰ ἔχωμεν τόσον μέγα καὶ στερεὸν ἀτμόπλοιο.

Ἄλλὰ θὰ πάρω συμπληρωματικὸν ἀπὸ Νεαπόλεως καὶ ἐξῆς. Χωρὶς ἄλλο θὰ πάρω! Ἐκτός, ἔκτος ἂν αὐτὸς ὁ ὑπερπληθυσμὸς, ποῦ θὰ πλημμυρήσῃ τὰ δωμάτια, δὲν ἀναγκάσῃ καὶ σᾶς νὰ βγῆτε στὴν Νεάπολιν.

— Ποῖος ὑπερπληθυσμὸς;

— Νά! αὐτὴ ἡ μετοικεσία Βαβυλῶνος. Δὲν εἶδες τὰ ἀπειράριθμα κιβώτια ποῦ ἀναβιβάζουν; Σαραντα ἐμέτρησα εἰς τὸ κατὰστρομα καὶ πιστεύω νὰ εἶναι ἄλλα τόσα ἀκόμη εἰς τὴν "μαγούναν". Ἐξήτησα νὰ μάθω τίνων εἶναι, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐφθασεν ἀκόμη "ἡ Σάρα καὶ ἡ μάρα καὶ ἡ κόκκινη χουλιάρα".

— Καλ' αὐτὰ εἶναι δικά μας! ἀνέκραξεν ἡ κόρη, προπέμψασα τὴν ἐπιφώνησίν της δι' ἠχηροῦ παραδόξως ἡδέος καὶ ἀρμονικοῦ γέλωτος. Δὲν εἶναι ἄλλοι ἐπιβάται πλέον. Ὁ πλοίαρχος τὸ εἶπεν. Ἄμα ἀναβιβάσουν τὰ κιβώτιά μας, ἀναχωροῦμεν.

— Καὶ πόσοι εἴσθε λοιπὸν ἐσεῖς; Ἠρώτησα ἐγὼ τότε μετ' ἀνεξηγήτου ἀπορίας.

— Τρεῖς! Εἶπεν ἡ κόρη ἀφελῶς. Τρεῖς καὶ οἱ ὑπηρεταί.

— Καὶ πόσους ὑπηρετάς ἔχετε λοιπὸν;

— Ἄ! αὐτοὺς νὰ σᾶς εἰπῶ δὲν τοὺς ἐμέτρησα. Ἐγὼ ἤμην ὡς πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος εἰς τὸ σχολεῖον. Ἄλλὰ ξερῶ, ὅτι ὁ πατέρας ἔχει πολλοὺς ὑπηρετάς. Πάμε νὰ τὸν ἐρωτήσωμεν πόσους! — Καὶ λαβοῦσα μ' ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀνήλθε τὴν κλίμακ' ἀστραπηδὸν μετ' ἐμοῦ, ὅστις τὴν παρηκολούθησα πρὶν τὸ σκεφθῶ. Πατὴρ τῆς ἦτον ἀληθῶς ὁ κύριος, ὃν εἶχον συναντήσει πρὸ μικροῦ ὡς γνωστὸν μου, γοργοῖς καὶ μικροῖς βήμασι διασκελιζοντα κατὰ μήκος τὸ κατὰστρομα. Τὸν εὑρομεν εἰσέτι περιπατοῦντα, πάντοτε ταχέως, πάντοτε τὰς χεῖρας ὀπισθεν, τοὺς ὀφθαλμούς ἡδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, τοῦ ὁποῖου τὸ ἥμισυ δὲν ἦτο παρὰ λευκῇ τέφρα στερεῶς κρατουμένη εἰς τὸ ἀκαεὲς μέρος καὶ ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ σχῆμα τοῦ χονδρῶ σιγάρου διατηροῦσα. Καὶ τοῦτο φαίνεται ὅτι ἤρρεσκεν εἰς τὸν καπνιστὴν, διότι, ὅταν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς θυγατρὸς του, πρὶν ἀποστρέψῃ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου τοὺς ὀφθαλμούς, ἔλαβεν αὐτὸ μετὰ μεγάλης προσοχῆς διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, καὶ τὸ ἐκράτησεν οὕτως, ὥστε νὰ κωλύσῃ τὴν κατὰπτωσιν τῆς τέφρας ἐκείνης.

Τὸν Κ^{ον} Π. εἶχον ἤδη γνωρίσει, ὡς ἐρρέθη, ἐν τῇ ἐσπερίδι τῆς Κ^{ας} Μ., πλην ὅχι ὡς τὸν πατέρα τῆς μικρᾶς μου φίλης, ἀλλ' ὡς

βαθύπλουτον Καλκουτιανόν, ὅστις μὲ ἔκαμε τόσῳ μᾶλλον ἐντύπω-
σιν, ὅσον ἐφάνη παρά δόξαν περιποιητικὸς καὶ φιλόφρων πρὸς
ἐμέ, πρὸ πάντων, ὡς ἔλεγε, διὰ τὸ ποιητικόν μου "τάλαντον". Ἡ
δευτέρα μας γνωριμία συνεπλήρωσε τὸ κενὸν τῆς πρώτης, ἐκορύ-
φωσε δὲ συγχρόνως τὴν εὐχαρίστησίν μου, διὰ τὰς ὁποίας μ' ἐπε-
δαψίλευε φιλοφροσύνας πάντοτε, καθὼς ἔλεγε, διὰ τὸ ποιητικόν
μου "τάλαντον".

— Ποτὲ δὲν ἔγεινεν ἄραιότερον ταξειδί, εἶπον κατ' ἑμαυτόν,
ὅταν ἀπεχωρίσθημεν. Ἐνα πλούσιον θαυμαστήν, μίαν παλαιάν ἀλλὰ
νεαρωτάτην φίλην, καὶ ἓνα βουνόν ὡς ἀτόπλοιοι, πού καὶ ἡ μεγα-
λητέρα τρικυμία δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ σαλεύσῃ. Καὶ μὲ τὴν πεποιθησιν
ταύτην, ἤρχισα νὰ βηματίζω στερεῶ τῷ ποδί, ἠδονικῶς θεώμενος
τὴν ὑπερήφανον τοῦ πλοίου πορείαν, τὸ ὅποιον, ἀνασπάσαν ἐν τῷ
μεταξὺ τὴν ἄγκυραν, ἐξήρχετο τῶν στενῶν τοῦ Πειραικοῦ λιμένος.

* * *

Πόσοι ἄρᾳ γε τὴν αὐτὴν πρῶϊαν δὲν ἀνῆλθον ὑπερήφανοι, ὡς
ἐγώ, εἰς τὸ κατὰστρομα τοῦ φρουρίου ἐκεῖνου, μὲ τὴν καρδίαν πλήρη
τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως καὶ πόσοι ἐντὸς ὀλίγου δὲν ἠναγκάσθησαν
νὰ κενώσωσιν ὄλον ἐκεῖνον τὸν στόμφον των εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προω-
ρισμένα δοχεῖα! Ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ἤργησα νὰ ὁμολογήσω, ὅτι
δὲν ὑπάρχει σκάφος ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ὅποιον νὰ μὴ χορεύῃ κατὰ
τὸν σκοπὸν, ὃν αὐλοῦσιν οἱ ἄνεμοι, καὶ νὰ μὴ πηδᾷ κατὰ τὸν ρυθμόν,
ὃν κροτοῦσι τὰ κύματα. Ἄφου, ἐναντίον πάσης προσδοκίας, ὁ τε-
ράστιος ὄγκος τοῦ "Rio Grande" ἀπεδείχθη ὁ ἐλαφρότερος ἐν ἀτμο-
πλοίοις χορευτής! Διότι ἦτο μὲν μακρὸν καὶ ὑψηλὸν τὸ πλοῖον,
ἀλλ' ἦτον ἀναλόγως πολὺ στενόν. Καὶ τὰ στενὰ τὰ πλοῖα, ὡς ἔλεγον
οἱ εἰδήμονες, "τὰ κουνεῖ ἡ θάλασσα", πρὸ πάντων ὅταν ἔχωσι τὸν
ἄνεμον ἀντίξοον, ὡς τὸ ἰδικόν μας!

Ταξειδίον ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις δὲν εὐχομαι εἰς τοὺς εὐ-
αισθητοὺς καὶ ράδιον συγκινουμένους. Ἄπ' ἐναντίας τὸ συνιστᾷ
εἰς τοὺς ἐμπαθεῖς σατυρικοὺς καὶ τοὺς εἴρωνας, διότι οὐδαμοῦ ἄλλοῦ
δύνανται νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν ἐπιχαιρέκακον αὐτῶν φύσιν ἀρι-
στοτελικώτερον, παρά ἐν τῷ μέσῳ ἀκινδύνου μὲν, τραγικοῦ ὅμως
θεάματος ναυτιωσῶν καὶ ναυτιώντων.

Ἐκεῖ θὰ συναντήσωσιν ἐν' ἀρειμάνιον στρατηγόν. Ὁ ρωμαλέος
καὶ ἀθλητικὸς οὗτος ἀνὴρ ἀντεμετώπισε τὸν θάνατον ἀπειράκις

ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σάλου τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν μαχῶν, καὶ περιε-
φρόνησεν αὐτὸν μετὰ τῆς ἀξιοπεποῦς ἐκείνης ὑπερηφανείας, τῆς
φυσικῆς εἰς τὸ ἐπάγγελμά του. Ἄλλὰ τώρα; Τώρα, ἐλεινὸς καὶ ἐξου-
θενωμένος "ζαρώνει" εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένην μᾶλλον ἀσφαλῆ
θέσιν τῆς "καβίνας" του, κάτωχρος καὶ περιδεὴς καὶ τρέμων ἐκ
φρίκης μήπως καὶ ἡ εἰρηνικώτερα του κίνησις ἀναρριπίσῃ πάλιν
καὶ ἐξαγριώσῃ τὴν βδελυρὰν ἐπανάστασιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐντέρων.

Ἐκεῖ θὰ συναντήσῃσι μίαν φιλάρεσκον ταξειδεύτριαν. Πρὸ
μικροῦ εἰσέτι περιεβόμβουν ἀποθεοῦντες αὐτὴν οἱ θαυμασταί. Τὰ
περίτεχνά της κάλλη ἦσαν τόσαι σαγῆναι δι' αὐτοῦς. Τὸ κατὰστρομα
ἦτον ἡ γιγαντιαία κογχύλη, ἐφ' ἧς ἡ θεὰ Ἄφροδιτη ἐφέρετο ἐν
θριάμβῳ, δουλικῶς θεραπευομένη ὑπὸ τῶν ἐκ δυνάμεως τοῦ Βάκχου,
ἀποζωθθέντων Τυρρηνῶν ἐμπόρων, τῶν μετέπειτα κληθέντων δελ-
φίων. Καὶ τώρα; Τώρα ἡ θριαμβευτικὴ καλλονὴ καθηρπάσθη,
ἄρον ἄρον, ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἀνοικτῷ ἀέρι θρόνου της, καὶ κατεκρη-
μνίσθη εἰς τὰς σκοτεινὰς λαγόνας τοῦ Λεβιαθάν, εἰς πνιγηρὰν τινα
γωνίαν τῆς Δαντείου Κολάσεως, ὅπου ὑφίσταται στρεβλωτικά Ἰξίο-
νος μαρτυρία ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ἰδίῳις σπλάγγχοις ἀκαθάρτων πνευ-
μάτων, καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ ἀπελπίζεται, καὶ κλαίει, οὐχὶ μετανοοῦ-
σα διὰ τὰς ἁμαρτίας της, ἀλλὰ διότι αἱ σπασμωδικαὶ ἐκρήξεις, αἱ
τραγικαὶ συστολαὶ καὶ διαστολαὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς, τὴν κάμουν
νὰ φαίνεται εἰς τὸν ἀπέναντί της καθρέπτην δυσειδῆς, φρικαλέως
δυσειδῆς!

Θὰ συναντήσουν ἀναμφιβόλως τὸν ἐξ οὐδενὸς ταξειδίου λει-
ποντα ἀγέρωχον, ὅστις δὲν φοβεῖται τὴν θάλασσαν! Τὸν φλύαρον,
τὸν ὅποιον "ἡ θάλασσα δὲν πιάνει", ἐνόσω τὸ πλοῖον ἀγκυροβολεῖ,
ὁ ὅποιος ὅμως μετὰ τινων ὥρων διάπλουι γίνεται ἰχθύων ἀφρότε-
ρος, ἀρνίου μετριοφρονέστερος, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη ἀρκετὰ προφυ-
λακτικὸς, ὥστε νὰ μὴ καταβῆ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὅπου αἱ συνεχεῖς
παρακελεύσεις τῶν γειτόνων θὰ τὸν ἠνάγκαζον ἀμέσως νὰ χορο-
στατήσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν κωμικοτραγικὴν συναυλίαν των, ἐκθυ-
μότερον μάλιστα ἢ ὅ,τι θὰ ἐπερίμενον ἐκεῖνοι.

Καὶ πόσους, πόσους ἄλλους χαρακτῆρας δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ
συναντήσωσιν ἐν σαλευομένῳ πλοίῳ οἱ περιπαίτται καὶ εἴρωνες!

Ἐγὼ δὲν ζηλῶ τὸ ἀπάνθρωπὸν των ἔργον καὶ δὲν ἐπιχαίρω ἐπὶ
τοῖς μαρτυρικοῖς βασάνοις τῶν φίλων συνταξειδιωτῶν μου. Ἐκφρά-

ζω μόνον τὴν ἀτομικὴν μου ἀγανάκτησιν ἐναντίον μιᾶς ἀτελείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἥτις, ὅσον ἐπουσιώδης καὶ ἂν εἶναι, ἐπακολουθεῖται ὑπὸ σπουδαίων μειονεκτημάτων. Διότι, ἐκτός ὅτι ματαιώνει τόσας προθέσεις καὶ σχέδια περὶ εὐαρέστου χρήσεως τοῦ χρόνου, ἐκτός ὅτι παρακαλύει τόσας εὐνοϊκὰς περιστάσεις πρὸς σύναψιν σχέσεων καὶ γνωριμιῶν, στερεῖ τοὺς εὐαισθητοὺς θαλασσοπόρους πολλῶν ἐδικῶν καλαισθητικῶν ἀπολαύσεων.

Μία τῶν ἀπολαύσεων τούτων εἶναι πρὸ πάντων τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τρικυμίας ἐν ἀνοικτῷ πελάγει. Οἱ φιλόσοφοι οὐδέποτε λησμονοῦν νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὸ ὡς παράδειγμα τοῦ Ὑψηλοῦ ἐν ταῖς Καλολογίαις τῶν καὶ, δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα ποῖος ζωγράφος ἢ ποιητὴς, ταξιδεύων ἐν φοβερῇ τρικυμίᾳ, παρεκάλεσε τὸν πλοίαρχον νὰ προσδέσῃ αὐτὸν στερρῶς ἐπὶ τοῦ ἡμιθραύστου ἴστου τοῦ κλυδωνιζομένου σκάφους, ὅπως χωρὶς νὰ γείνῃ ἀνάρπαστος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἢ τῶν κυμάτων τέρψη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ὑψίστης πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ τῆ παράσῃ ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ ὁ Θεός, μὲ ὄλην αὐτοῦ τὴν παντοδυναμίαν! Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς φιλοσόφους εἶμαι σχεδὸν βέβαιος, ὅτι ποτὲ δὲν ἐθαύμασαν αὐτοὶ μίαν τρικυμίαν, ἔστω καὶ ἀπὸ τῆς ἀσφαλούς παραλίας. Πρὸς τὸν καλλιτέχνην ἐκείνον ὁμοῦ λέγω: — Ὅστις καὶ ἂν εἶσαι, δὸς δόξαν τῷ Θεῷ, ὁ ὁποῖος σὲ ἐπλασε μ' ἐντόσθια δυσπαθέστερα τῶν ἄλλων. Διότι, "ἄς σ' ἐπιανεὴν ἢ θάλασσα" καὶ σ' ἐβλεπα ἐγὼ ἂν δὲν ἀφίνεσο μᾶλλον νὰ σὲ ἀρπάξουν καὶ σὲ πνίξουν τὰ κύματα, διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ βάσανά σου μίαν ὥραν προτῆτερα. Αὐτὸ σοὶ τὸ λέγω ἐγὼ, ὅστις κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο ἐπέζησα ν' ἀκούσω μίαν διαβόητον ἐπὶ φιλοζωΐᾳ ὀγδοηκοντούτιδα γραΐαν, ἐλέγχουσαν ἓνα θεοφοβούμενον ἀρχιεπίσκοπον, διότι δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι τοῦ ἐζήτει ὡς "ψυχικόν", δηλαδὴ "νὰ τὴν ρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν"!

Ἄφοῦ λοιπὸν τοιαῦτά τινα συνέβαινον κατὰ τὸ ταξείδιόν μου, ἐννοεῖται εὐκόλως, ὅτι ὄλαι μου αἱ προθέσεις, ὄλαι αἱ ἐλπίδες καὶ τὰ σχέδιά μου ἐματαιώθησαν. Ὅχι μόνον τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως δὲν ἠδυνήθην ν' ἀπολαύσω, ὄχι μόνον νέας γνωριμίας δὲν συνῆψα, ἀλλὰ οὔτε τὸν πολυτάλαντον θαυμαστήν μου, οὔτε τὸ χαρωπὸν αὐτοῦ θυγάτριον, τὴν μικράν μου φίλην, ἐπανείδον πλέον. Μόνον τὴν φωνὴν τῆς, ἢ μᾶλλον τὸν ἁρμονικὸν τῆς γέλωτα ἤκουον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, διὰ τοῦ παραπετάσματος τῆς θύρας μου, ὅσάκις

διήρχετο διὰ τῆς αἰθούσης.

Ὁ γέλωτς τῆς Μάσιγγας ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης στιγμῆς ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἀκοήν μου παραδόξως ἠδέϊαν ἐντύπωσιν. Ποτὲ δὲν ἤκουσα νεάνιδα γελῶσαν τόσον εὐήχως, τόσον ἁρμονικῶς. Ποτὲ δὲν ἐγνώρισα γέλωτα περιέχοντα τόσην ἔκφρασιν, τόσην ρητορικὴν ἀκριβειαν καὶ ποικιλίαν. Ἡμεῖς οἱ ἄλλοι γελῶμεν, ὡς κρᾶζουσιν αἱ χῆνες, ἀμεταβλήτως σχεδὸν ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ἐν τῷ γέλωτι τῆς κόρης ἐκείνης ἠδύνασο νὰ διακρίνης ὄχι μόνον τὴν ἐκάστοτε αἰτίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὄλας τὰς φάσεις τῆς θυμικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ἐξ ἧς προήρχετο, ὑφ' ὧν συνωδεύετο. Θὰ ἔλεγεσ ὅτι ἐν αὐτῇ τὸ ἔργον τοῦ γελᾶν δὲν ἦτο ἀνατεθειμένον εἰς τὰ σαρκικὰ νεύρα καὶ τὰς φυσιολογικὰς τοῦ σώματος κινήσεις, ἀλλ' ἐξετελεῖτο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους παρ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῶν χορδῶν μυστηριώδους ἁρμονικοῦ τινος ὀργάνου, τοῦθ' ὅπερ ἔκαμνε τὸν γέλωτα τῆς παρθένου νὰ εἶναι ἔκφραστικώτερος, μουσικώτερος, αὐλωτέρος πάσης ἐνάρθρου φωνῆς καὶ λογικῆς γλώσσης.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο διετέλει εἰς προφανῆ ἀντίφασιν πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τῆς κόρης χαρακτηρησ. Ὅσον τραχεῖα καὶ ἀρρενωπὸς ἦτον ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τῆς, τόσον τρυφερά καὶ ὑπερφωδῆς γυναικεῖα ἐξεδηλοῦτο ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἐν τῷ γέλωτι. Ἐνόσω τὴν ἐβλεπεσ ἐφέρεσο πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς ἄρον παιδίον· ὅταν τὴν ἤκουεσ ἠγαγκάζεσο νὰ τὴν φωνάζεσαι ὡς τὸ μόνον ἰδανικὸν ὄριμον παρθενικῆς τελειότητος.

Τοιοῦτοτρόπως συνέβη ὥστε ἐγὼ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐκλείσθην εἰς τὸν θαλαμίσκον μου, ἤρχισα νὰ βλέπω, νὰ θαυμάζω τὴν μικράν μου φίλην μὲ τὰ ὦτά μου μᾶλλον παρά μὲ τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ εὐρέθη μετ' ὀλίγον, ὅτι τὰ ὦτα δὲν συνεφώνουν κατ' οὐδένα τρόπον πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, οὔτε ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, οὔτε ὡς πρὸς τὴν παιδευσιν, οὔτε ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν βιωτικὴν πεῖραν τῆς παρθένου. Καὶ εὐρέθη, ὅτι τὰ ὦτα εἶχον μᾶλλον δικαίον παρά οἱ ὀφθαλμοί. Πολλαὶ λέξεις καὶ φράσεις τῆς παρθένου, ἄς μέχρι τότε ἐξελάμβανον ὡς παιδικῆς ἀφελείας κυριολεκτήματα, εὐρίσκοντο ἐπιδεκτικαὶ μεταφορικῆς ἐξηγήσεως, θαυμασιῶς καταλλήλου νὰ δώσῃ εἰς τὰς ἐν αἷς ἐλέχθησαν περιστάσεις ὄλας διάφορον καὶ πολὺ σπουδαιότεραν ἐποψιν. Τὰ ἔτη αὐτῆς μετρούμενα εἰς τὰ δάκτυλά μου εὐρίσκοντο δεκαεπτὰ ἀντὶ δεκατεσσάρων· λογικὴ καὶ ἀριθμητικὴ συνέμαχον μᾶλλον μὲ τὰ ὦτα παρά μὲ τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὁ γέλωτς,

ὁ ἀργυρόρηχος αὐτῆς γέλως, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν κυμάτων, τοῦ κρότου τῶν ἀλύσεων, τοῦ συριγμοῦ τῶν κελευστῶν, τῶν κραυγῶν καὶ οἰμωγῶν τῶν ἐπιβατῶν, ὁ οὐράνιος αὐτῆς γέλως ἐφέρετο ὡς πνεῦμα Θεοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, καταπαύων τ' ἀνυπότακτα στοιχεῖα, καὶ ἠδύνων τὸν ὕπνον τῆς πασχούσης κεφαλῆς μου.

* * *

Δὲν ἤξευρον ποῦ εὐρισκόμεθα, ὅταν ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐπῆλθέ πως ἡ γαλήνη. Ἄλλὰ ἦτον ἐσπέρα· αὐτὸ τὸ ἐνόησα ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου. Καὶ ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐνόησα ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐχωμεν ὥραϊαν καὶ μεγαλοπρεπῆ δύσιν. Ἄνῆλλον λοιπὸν εἰς τὸ κατάστρωμα εὐθὺς ὡς ἠδυνήθην.

Ἐν εἶδος μισανθρωπικοῦ αἰσθήματος ἐνεφώλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου· ἐν πικρὸν, ἀπεριγράπτως συγκινητικὸν παράπονον ἐκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων μου. Παράπονον ἀσθενοῦς τρυφεροῦ παιδίου πρὸς τὴν μόνην αὐτοῦ μητέρα, τὴν Φύσιν, πρὸς τὰς ἀγκάλας τῆς ὁποίας ἔλκεται ὑπ' ἐμφύτου στοργῆς, μικρὸν ἄφου ἔχει ὑποφέρει τὰς σκληροτέρας συνεπειὰς τοῦ ἀλλοπροσάλλου χαρακτηρὸς τῆς. Εὐρισκόμην λοιπὸν εἰς διάθεσιν λιαν ἐλεγειακῆν. Διὰ τοῦτο ἐκάθησα παράμερα καὶ κατὰ μόνας, ἀναπνέων τὴν ζωογόνον τῆς ἐσπέρας αὔραν καὶ ἀπλανῶς ἀτενίζων πρὸς τὴν δύσιν καὶ ἀφίνων τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας μου νὰ κινῶνται κατὰ βούλησιν. Ὑπερήφανος τῶν αἰθέρων μονάρχης, ὁ ἥλιος ἐμεγεθύνετο ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζε πρὸς τὰ κύματα, λαμβάνων ὄψιν ὀλονὲν μεγαλοπρεπεστέραν καὶ ἀπλώνων τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ πορφύραν περὶ ἑαυτὸν μετὰ προφανῶς αὐξανομένης ἐπιδείξεως. Τὰ σύννεφα, ἐρυθρωπά ἐκ τῆς ἐπιβλητικῆς παρουσίας τοῦ κυριάρχου τῶν, περιέστελλον εὐλαβῶς τὰς χρυσᾶς παρυφᾶς τῶν κυανῶν στολῶν τῶν, ὡς ἀξιωματικοὶ λαμβάνοντες ἀπὸ τὸ στόμα βασιλέως τὸ μυστικὸν τῆς νυκτὸς σύνθημα. Ὁ Ἥρωσ ἐξετέλεσε τοὺς εἰς αὐτὸν προταθέντας ἄθλους, καὶ ὑπάγει τώρα νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὸ κράτος τῆς Δρακαίνης, λαμβάνων ὡς ἐπαθλον τὴν ὑποσχεθεῖσαν αὐτῷ κόρην τῆς. Τὸ λουτρόν του εἶναι ἔτοιμον καὶ τὸ δεῖπνον παρεσκευασμένον. Ἄλλὰ, πρὶν κλεισθῆ ὄπισθεν αὐτῶν ἡ "χρυσοκαγγέλωτη" τῶν παλατιῶν θύρα, λαμβάνει τὰς τελευταίας μερίμνας περὶ τοῦ ἰδίου βασιλείου καὶ τῶν ὑπηκόων του· δίδει τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τὰς πρὸ αὐτοῦ συνηθροισμένας νεφέλας. — Σὺ λάβε τοὺς ἀσκούς σου καὶ δράμε πρὸς τὴν Αἴγυπτον. Οἱ ἄν-

θρωποὶ ἐκεῖ ἔχουν φυτεύσει δένδρα. Τὰ δένδρα παρεκάλεσαν διὰ βροχὴν. Γνωρίζεις τὴν πρὸς αὐτὰ ἀδυναμίαν μου· δὲν ὑποφέρω νὰ τὰ βλέπω διψασμένα. Σὺ, πλήρωσον τὰς λαγήνους σου καὶ πέτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡ ἀπρονόητος δημορχία δὲν ἐφρόντισεν ἀκόμη νὰ ὑδροδοτήσῃ ἐπαρκῶς τὴν πόλιν· οἱ ἀνόητοι κάτοικοι ρίπτουν τὰς ἀκαθαρσίας ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν οἰκοπέδων· ἡ ἀκίνητος ἀτμοσφαῖρα ἐπληρώθη μiasμάτων καὶ κονιορτοῦ· μετ' ὀλίγον θὰ γεννηθῆ ὁ κοιλιακὸς τύφος, καὶ οἱ Ἀβδηρίται τῶν Ἀθηνῶν θὰ αἰτιῶνται ἐμὲ καὶ τοὺς περὶ ἐμὲ διὰ θανάτους, ὧν αἰτιοὶ εἰσιν αὐτοὶ καὶ μόνοι. Πήγαινε! βρέξε καὶ ἀνάβαλε κἂν τὸ κακὸν χάριν τῆς ὑπολήψεώς μας! — Καὶ ἰδοὺ αἱ νεφέλαι ἔκυπτον πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ πληροῦσαι τοὺς ἀσκούς καὶ τὰς λαγήνους τῶν, ἐφέροντο ἐπὶ τῶν πτερύγων ἀνέμων κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις, ἀποβαίνουσαι, καθ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο, βαρύτεραι, κυανότεραι.

— Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω κ' ἐγώ! — Ἀνεφώνησέ τις ὄπισθὲν μου, ἐξαφανίζων τὰς σιγηλὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας μου.

Ἦτον ὁ κ. Π. μετὰ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν, τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε ἠδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του, ἀλλ' ἰστάμενος τώρα.

— Ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω κ' ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὅταν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅταν δὲν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν, ταξειδεύω. Καὶ ὅταν ταξειδεύω, δὲν εἶμπορῶ νὰ σταθῶ.

Καὶ χωρὶς νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ἐδόθη ἐκ νέου εἰς τὴν συνήθη αὐτοῦ κίνησιν, μετὰ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν.

Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι τὸν κ. Π. κανεὶς δὲν εἶδεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ καθήμενον, ἐκτός κατὰ τὸ δεῖπνον εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὅτι ἐγὼ θὰ ἤμην ἴσως ὁ πρῶτος, ὅστις τὸν εἶδε νὰ σταθῆ ἐπὶ τινι δευτερόλεπτα. Ἄφ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἤρρησε νὰ κινήται ὡς ἐάν ἦτο σφαῖρα ἐκκρεμοῦς ἠναγκασμένη νὰ διατρέχῃ ἐν ἀκριβῶς ὀρισμένῳ χρόνῳ τὸ μακρὸν διάστημα μεταξὺ πῶρας καὶ πρύμνης, τακτικῶς καὶ ἀδιακόπως. Καὶ θὰ ἦτο λιαν ἐπαγωγὸν πρόβλημα δι' ἓνα μαθηματικὸν νὰ εὕρῃ ποσάκις ὁ κ. Π. κατὰ τὸ ταξειδίον ἐκεῖνο διήνυσε τὸ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Μασσαλίας διάστημα πεζῆ, ἐνῶ ἐπλήρωσεν εἰς τὴν ἑταιρίαν ὅπως ἀναθέσῃ τὸν κόπον τοῦτον εἰς ἓν ἐκ τῶν πλοίων τῆς.

Τὴν συνήθειαν ταύτην ἔχουσι πολλοὶ Ἀγγλοὶ· καὶ συχνά θ' ἀπαν-

τήση τις αὐτοὺς διαπλέοντας τὸν Βόσπορον ἢ παραπλέοντας τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰωνίας, ἐν ταχυδρομικῇ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου κινήσει, μὲ τούς ὀφθαλμούς προσηλωμένους εἰς τὸ ὀδηγητικὸν βιβλίον των. Ὁ κ. Π. διέφερεν αὐτῶν ἴσως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνοι ἐν θαυμάζουσι τὰς καλλονὰς τῶν χωρῶν δι' ὧν διαβαίνουσιν ἐν ταῖς περιγραφαῖς τοῦ βιβλίου των, ἐνῶ ὁ κ. Π. ὅσον καὶ ἂν ἐταξείδευεν, δὲν εἶδε κυρίως ἄλλο τι παρὰ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του.

Ἦτο λοιπὸν περιττὴ ἡ διαβεβαίωσις τοῦ κ. Π. ὅτι ὅταν ταξειδεύῃ δὲν ἔμπορεῖ νὰ σταθῇ. Ὅστις τὸν ἐβλεπεν ἔπρεπε νὰ τὸ συμπεράνῃ. Ἄλλὰ τί ἦτο κυρίως τὸ λεχθέν, ὅτι καὶ αὐτὸς τὸ ἴδιο κάμνει, ὅταν εἶναι εἰς τὴν Καλκούτταν, δὲν ἠδυνήθηεν νὰ ἐννοήσω, καὶ δὲν ἐπρόφθασα νὰ τὸν ἐρωτήσω. Διὰ τοῦτο ὅταν, ἐν τῇ δολιχοδρομίᾳ του, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐκαθήμεν, ἐγερθεὶς ἐτάχθηεν παρ' αὐτῶ, καί, — Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπον, κύριε Π., ἀλλὰ δὲν ἐνώησα καλὰ τί μὲ εἶπετε. — Καὶ ἤρχισα τρέχων μᾶλλον ἢ περιπατῶν μετ' αὐτοῦ.

— Ἦθελα νὰ εἶπω, — ἀπεκρίθη μὲ τούς ὀφθαλμούς πάντοτε ἠδονικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου, — Ἦθελα νὰ εἶπω ὅτι καὶ ἐγὼ κάμνω ἀκριβῶς τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα κάμνω ἀκριβῶς ὅταν θέλω νὰ σκεφθῶ. Καὶ ὅταν θέλω νὰ σκεφθῶ ἰδοὺ τί κάμνω. Σηκῶν τὰ φρύδια μου ὑψηλὰ, προσηλώνω τούς ὀφθαλμούς εἰς τὰ σύννεφα, καὶ βλέπω, βλέπω, βλεῖπω, ὡς ποὺ ἀρχίζουν αἱ ἰδέαι νὰ καταβαίνουν ὡσάν νὰ εἶναι ποίημα. Ὡσάν νὰ εἶναι ποίημα, διότι καὶ σεῖς χωρὶς ἄλλο ποίημα ἐγράφετε. Χωρὶς ἄλλο ἐγράφετε ἐν ποίημα εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Δὲν ἤξεύρετε πόσον σὰς ἐκτιμῶ, πόσον σὰς ἐκτιμῶ διὰ τὸ "τάλαντόν" σας!

— Ἄν ἐγνώριζεν, ἐσκεπτόμην κατ' ἑμαυτόν, πόσον εἶναι ξεπεσμένη σήμερον ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος τούτου παρ' ἡμῖν, θὰ ἠὲχαρίσται τὸν Θεόν, ὅτι τοῦ ἔδωκεν ἀγγλικὰς λίρας καὶ ὄχι πλοῦτον εὐφραδείας καὶ ποιητικὸν τάλαντον.

— Ἐγὼ, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π. ρεμβάζω πολὺ συχνά, ἀλλὰ ρεμβάζω πολὺ συχνά ὅταν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅταν δὲν εἶμαι εἰς τὴν Καλκούτταν ταξειδεύω καὶ ὅταν ταξειδεύω δὲν ἔμπορῶ νὰ σταθῶ!

Καὶ ἐπέτεινε τὴν ταχύτητα τοῦ βήματός του, ὡς ἐὰν ἦθελε νὰ ἐκφράσῃ τὴν μανίαν τῶν ποδῶν διὰ τῆς ταχυτέρας γλώσσης αὐτῶν τῶν ἰδίων.

— Ἐπειτα, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π., τί νὰ σὰς εἰπῶ! Τί νὰ σὰς εἰπῶ, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τίποτε ποιητικόν. Τίποτε ποιητικόν δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα, διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε φυσικόν. Καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχη φύσις, εἶπεν ὁ κ. Π. μετ' ἐμφάσεως δογματικῆς, δὲν ὑπάρχει ποίησις.

— Βέβαια, εἶπον ἐγὼ, ἐπιδοκιμάζων τὸ ἀξίωμα, ἀφίνων ὁμῶς ὑπεύθυνον διὰ τὸν δευτέρον ὄρον τοῦ συλλογισμοῦ του τὸν κ. Π., ὅστις δὲν ἐξήτει νὰ εὕρῃ τὴν φύσιν εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του.

— Ἄλλο πρᾶγμα ἢ Καλκούττα! — ἀνεφάνησεν ὁ κ. Π. ὀλονὲν θερμότερος, καὶ κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀτμομηχανῶν ὀλονὲν ταχύτερος, εἰς τρόπον ὥστε ἐγὼ μόλις τὸν παρηκολούθουν. — Ἄλλο πρᾶγμα ἢ Καλκούττα, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει φύσις. Ἐκεῖ ὑπάρχει φύσις, διότι ὑπάρχουν φυτὰ, δένδρα, δάση, βουνά, ὕδατα, ἀναπαύσεις καὶ ἀπολαύσεις. Καταλαμβάνετε;

— Καταλαμβάνω, εἶπον ἐγὼ πειστικῶς. Διότι ὁ κ. Π. ἐφαίνετο ἀμφιβάλλον ἂν ἐπρόφθανα νὰ καταλάβω τὴν εὐγλωττίαν του.

— Ἐδῶ ὅλα εἶναι ξηρά, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, διότι ὅλα εἶναι γυμνά, γηραιά, ἐξηντλημένα, μικρά, πρόστυχα. Διὰ τοῦτο ἄλλο πρᾶγμα ἢ Καλκούττα! Ἄλλο πρᾶγμα ἢ Καλκούττα!

— Ἀληθῶς! εἶπον ἐγὼ, πρέπει νὰ εἶναι ἄλλο πρᾶγμα. Πολὺ θὰ ἐπεθύμουν νὰ τὴν γνωρίσω.

— Τὸ μόνον εὐκόλον! ἀνέκραξεν ὁ κ. Π. πρῶτην φοράν στρέψας τούς ὀφθαλμούς πρὸς ἐμέ. — Τὸ μόνον εὐκόλον! Ἐλάτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε! Ἐλάτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε, νὰ τὸ μόνον εὐκόλον!

Καὶ ὁ κ. Π. ἐτάχυνε τόσον πολὺ τὸ βῆμά του, ὥστε ἐγὼ ὅστις ἀπὸ τινος ἔτρεχον κατόπιν του μᾶλλον παρὰ συνεβάδιζον αὐτῶ, ἠναγκάσθηεν νὰ ριφθῶ εἰς τὴν πρῶτην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν καθέδραν, πρὶν προφθάσω νὰ τὸν εὐχαριστήσω, διότι ἡ σφοδρὰ ἐκείνη κίνησις μου ἐξάλισεν αἰφνιδίως τὴν κεφαλὴν καὶ κατέστησεν τὸ βῆμά μου σφαλερὸν καὶ παραπαῖον. Ὁ κ. Π. τὸ παρετήρησεν, ἀλλὰ βλέπεις, "ὅταν ταξειδεύῃ δὲν ἔμπορεῖ νὰ σταθῇ". Διὰ τοῦτο ἐξηκολούθησε μόνος τὴν δολιχοδρομίαν του.

— Περιέργως ἀνακάτωσις φύσεων! εἶπον μετ' ὀλίγον κατ' ἑμαυτόν, λεληθῶτως δανεισθεὶς τὴν ἐκφρασιν ἐκ τῆς ἐν ἐμοὶ ἐπικρατούσης καταστάσεως (ἢ μᾶλλον ἀκαταστασίας). Ἡ φύσις τοῦ φιλοξένου Ἀνατολίτου μὲ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν πρασίνην χλόην,

τὰ σκιερὰ δένδρα, τὰ σφριγῶντα φυτά, τὰ εὐώδη ἄνθη, τὸν κελαρυσμὸν τῶν ὑδάτων περὶ τὸ κισσοσκεπέζ "κίόσκιον" του, ἢ φύσις τοῦ εὐπαθοῦς Ἀνατολίτου, ὅστις ταξιδεύει σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ καρβάνιον ὑπηρετῶν καὶ κιβωτίων, πεπληρωμένων πάντων ἐκ προΐοντων τῆς χώρας του, τὰ ὁποῖα δὲν ἔννοει νὰ στερηθῆ μετατοπιζόμενος, ἀνεκατόθη μὲ τὴν φύσιν τοῦ φλεγματικοῦ, τοῦ ἐκκεντρικοῦ Ἄγγελου, ὁ ὁποῖος δὲν ἔμπορεῖ νὰ σταθῆ ὅταν ταξιδεύῃ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκει τὰ πάντα μικρά, οὐτιδανὰ καὶ ἀσήμαντα ἐκτὸς τῆς πατρίδος αὐτοῦ· διότι δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ σηκῶσιν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ὅπως ἴδη τὴν περὶ αὐτὸν φύσιν ἢ τέχνην, καὶ ὁ ὁποῖος, ἐν τῇ ἐγωισμῷ του, σὰς προσκαλεῖ ἐξ Ἀθηνῶν νὰ τὸν ἐπισκεφθῆτε — ποῦ! Ἐν Καλκούττη; Νὰ ταξιδεύσητε τρεῖς μῆνας διὰ νὰ περάσητε τρία λεπτὰ μαζί του. Ἐχετε καιρὸν πρὸς χάσιμον, ἢ χρήματα πρὸς σπάσιμον; περὶ τούτου αὐτοῦ οὐδὲ σκέπτεται. Ἐκεῖνος καρποῦται μυθῶδες ἐτήσιον εἰσόδημα· καὶ "ὅταν δὲν εἶναι εἰς τὴν Καλκούτταν, ταξιδεύῃ". Τὸ θεωρεῖ λοιπὸν φυσικὸν νὰ ἐξοδεύῃ τις χιλίας λίρας, νὰ ὑποστῆ δύο μηνῶν ναυτίαςιν, διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα τοῦ Λόρδου. Καὶ θὰ τὸ θεωρήσῃ ἴσως προσβολὴν του ἐὰν δὲν δεχθῆτε. Καὶ δεχθέντες, ἐὰν εὕρητε ὅτι ὁ Λόρδος ταξιδεύει εἰς τὸν βόρειον πόλον, καθ' ὃν χρόνον σεῖς κτυπάτε τὴν θύραν του ἐν Καλκούττη, βεβαιωθῆτε ὅτι εἶναι καλὸς νὰ θεωρήσῃ τὴν ἐπίσκεψίν σας ὡς ὀφειλομένην πάντοτε, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀφήσατε τὸ ἐπισκεπτῆριόν σας, λείπει παρμικρά τις, ἄγνωστος ἡμῖν, ἀγγλικὴ διατύπωσις!

Καὶ ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα ὁ κ. Π. ἤρχετο καὶ παρήρχετο ἀπ' ἔμπροσθέν μου, μὲ τὰς χεῖρας πάντοτε δεδεμένας ὄπισθεν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε προσηλωμένους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἐν τῷ στόματι σιγάρου του, καὶ μὲ βῆμα τὸ ὁποῖον καθίστα ἀδύνατον τὴν ἐξακολούθησιν τῆς διακοπέισης συνομιλίας μας.

Ἐν τούτοις δὲν παρήλθε πολλὴ ὥρα, καὶ ἐπεφάνη ζωηρὰ καὶ φιλομειδῆς ἡ Μάσιγγα τρέχουσα πρὸς ἐμέ. Μετὰ τινὰς ἀστείουσ καὶ ὄγκτικους ὑπαινιγμοὺς τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν δειλίας μου,

— Μὲ ἤκουες, εἶπε, πῶς ἐγελοῦσα πάντοτε δυνατὰ; ἐπίτηδες τὸ ἔκαμνα. Δὲν ἤξεύρεις τί ἀστεῖος ποῦ εἶναι ὁ ἰατρός. Ὅ,τι καὶ ἂν πῆ θὰ σὲ κάμῃ νὰ γελάσης. Καὶ ἐπειδὴ ἡ μητέρα εἶναι ὀλίγον ἀσθενῆς, καὶ ἐπειδὴ τοῦ ἀρέσκουν, λέγει, τὰ γέλοια μου, ὄλο τὸν καιρὸ δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὴν "καμπίνα" μας. Τὸν ἤκουες πῶς μ' ἔκαμνε καὶ

γελοῦσα;

— Ὅχι, εἶπον, ἐκεῖνον δὲν τὸν ἤκουα, ἀλλὰ ἤκουα σέ, καὶ τόσῳ περισσοτέρα ἦτον ἡ εὐχαρίστησίς μου. Δὲν ἤξεύρεις πόσον μουσικὴ μ' ἐφαίνετο ἡ φωνή σου, πόσον ὠραία!

— Κατεργάρη! — ἀνέκραξεν ἡ κόρη, δυσπίστως μορφάζουσα. — Ἀφοῦ λοιπὸν θέλῃς νὰ μὲ κολακεύῃς, ἄκουσε νὰ σὲ πῶ. Κ' ἐγὼ σὲ ἤκουα καμμιά φορά, ἀλλὰ αὐτὸ νὰ σὲ πῶ δὲν ἦτο πολλὴ εὐχαρίστησις, διότι ἡ μουσικὴ ποῦ ἔκαμνες ἦτον τρομερὰ παράχορδη! Σ' ἀρέσκει; Ἄν σ' ἀρέσκει, κολάκευσέ με ἀκόμη μιὰ φορά!

Καὶ ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ μοὶ δεῖξῃ πῶς ἐκτελεῖται ἡ καλὴ μουσικὴ, ἐγέλασε τὸν μᾶλλον ἀργυρόρηχον, τὸν μᾶλλον ἁρμονικὸν γέλωτά της. Καὶ ἐνῷ ἀκόμη ἐγελοῦσε:

— Τί κρίμα, εἶπε, ποῦ δὲν εἶσαι ἰατρός! Θὰ σ' ἐπαρουσίαζα χωρὶς ἄλλο εἰς τὴν μητέρα μου. Βλέπεις, καθὼς εἶναι, ἄλλος παρὰ ὁ ἰατρός δὲν εἴμπορεῖ νὰ τὴν ἐπισκεφθῆ.

— Πῶς! εἶπον, εἶναι λοιπὸν πολὺ ἀσθενῆς;

— Ὅχι ἀσθενῆς, ἀπεκρίθη, ἀλλὰ δὲν θ' ἀναβῆ παρὰ ὅταν φθάσωμεν εἰς Μασσαλίαν. Ἐτσι τὸ θέλει ὁ ἰατρός. Κ' ἐσεῖς, εἶμαι βεβαία, ὑπεφέρετε τόσο πολὺ, ποῦ δὲν βλέπετε τὴν ὥραν νὰ βγῆτε στὴν Νεάπολιν. Καὶ ἡ μητέρα ἐπεθυμοῦσε νὰ σὰς γνωρίσῃ. Θὰ ἔλθετε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε εἰς τὸ Παρίσι;

— Ἀκοῦς ἐκεῖ! εἶπον ἐγὼ παίζων, θὰ ἔλθω νὰ σὰς ἐπισκεφθῶ εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὁ πατήρ σου μὲ προσεκάλεσεν.

— Ἀλήθεια; — Ἀνεφώνησε περιχαρῆς ἡ κόρη, καὶ ἐρρίφθη περὶ τὸν τράχηλον τοῦ παριόντος κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν πατρός της, ἐξαναγκάσασα αὐτὸν νὰ σταματήσῃ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. — Ἀλήθεια, πατέρα, θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Καλκούτταν;

Ὁ κ. Π. ἐπρόσεξε πρῶτον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν τέφραν ἀπὸ τοῦ νὰ πέσῃ ἐκ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του, ἔπειτα, χωρὶς κἂν νὰ παρατηρήσῃ τὴν κόρην του,

— Βέβαια! εἶπεν ἀποταθῆς πρὸς ἐμέ, θὰ εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἐὰν ἔλθετε, πολὺ εὐχαριστημένος ἐὰν μείνετε ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο χρόνον. Ἐχὼ ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἐν παλάτιον, ἐν παλάτιον μὲ λαμπρότατον κῆπον. Μὲ λαμπρότατον κῆπον καὶ πρώτης τάξεως σταύλους· τὸ θέτω εἰς τὴν διάθεσίν σας. Εἰς τὴν διάθεσίν σας αὐτὸ καὶ τοὺς ὑπηρετάς του, τοὺς ὑπηρετάς του καὶ τὰς ὑπηρετριάς του. Ἐκεῖ θὰ τὰ εἰποῦμεν, θὰ τὰ εἰποῦμεν ἐν ἀνέσει.

Ἐκεῖ θά περάσωμεν μαζί τὰς ὠραιότερας ἡμέρας, τὰς ὠραιότερας ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας.

—Ἐδῶ ὀμιλεῖ ὁ φιλοξενος Ἀνατολίτης, εἶπον κατ' ἑμαυτόν, ὄχι ὁ ἐγωιστής Ἄγγλος. Ἀλλ' ἐκτός τοῦ φιλοξένου Ἀνατολίτου ὀμιλεῖ καὶ κάτι τι ἄλλο, πολὺ εὐγλωττότερον, πολὺ πειστικώτερον αὐτοῦ. Καὶ ἐνῶ ὁ πατήρ μετὰ τῆς θυγατρὸς ἠρίθμουν τὰς καλλονὰς καὶ τὰς ἀναπαύσεις τῆς μελλούσης κατοικίας μου, ἐγὼ ἐφαναζόμην τὸ ἄστρον τῆς εὐτυχίας μου ἀνατέλλον ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Γάγγου, καὶ προχωροῦν ὅπως μὲ συναντήσῃ ὀλονὲν λαμπρότερον, ὀλονὲν φωτεινότερον.

Ὅταν ὁ κ. Π. συνεπλήρωσε τὸν περὶ Ἰνδιῶν διθύραμβόν του μὲ τὴν εὐχάριστον ἐπωδὴν: «Ἐλᾶτε νὰ μ' ἐπισκεφθῆτε», οἱ ὕγροι τῆς κόρης ὀφθαλμοὶ μὲ ἠτένισαν μὲ μυστηριώδη τινὰ λάμψιν, ἐν ἣ ἀντενακᾶτο συγχρόνως ἡ ἔκφρασις τῆς χαρᾶς, τῆς προσδοκίας, τῆς δεήσεως, πρὸ πάντων τῆς παιδικῆς ἐκείνης κολακείας διὰ τῶν βλεμμάτων, ἦν ἀρχαῖός τις συγγραφεὺς πολὺ ἀφιλοκάλως ὠνόμασε «τὸ σκυλακῶδες τῶν παιδίων». Εἰς ἐμὲ τὰ γοητευτικὰ ἐκεῖνα βλέμματα ἐφάνησαν ὡς δύο φωταυγεῖς τοῦ Παραδείσου ἀγγελίσκοι, οἵτινες παρακύπτοντες ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ τῶν ἐπανελάμβανον σιγαλῆ τῆ φωνῆ τὴν ἐπωδὴν τοῦ κ. Π.: Ἐλᾶτε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε. Καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ διετέλουν ἔτι ἄλαλος καὶ ἐνεὸς ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς συγχύσεώς μου, καὶ δὲν ἀπήντων εἰς τὴν σιγηλὴν ἐκείνην παράκλησιν:

Ὡ, ναί, σὰς παρακαλῶ, ἐλᾶτε νὰ μᾶς ἐπισκεφθῆτε! — ἐφώνησεν ἡ παρθένος, καὶ ἠρρυθρίασεν αἰδημόνως καὶ ἐταπεινώσε τὰ βλέμματα, καὶ λαβοῦσα τὴν χεῖρα τοῦ πατρὸς ἤρχισε νὰ τὴν θωπεύῃ τρυφερῶς καὶ εὐγνωμόνως.

Ὅστις δὲν εἶδε τὰ βλέμματα, δὲν ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς Μάσιγγας θὰ καγχάσῃ διὰ τὴν προθυμίαν, μεθ' ἧς ἐγὼ, ὅστις δὲν εἶχον εἰς τὸ βαλάντιόν μου οὐδὲ τὸ τέταρτον ἴσως τοῦ διὰ Καλκούτταν ναύλου, ἐδέχθην τὴν ἐπίσκεψιν. Ἐν τούτοις εἶμαι βέβαιος ὅτι, εὐρεθεῖς εἰς τὴν θέσιν μου, θὰ ἔκαμνε κ' ἐκεῖνος τὸ αὐτό.

Οὐδέποτε ἴσως σύγχρονοι ἐντυπώσεις ἀκοῆς καὶ ὁράσεως εὐρέθησαν τόσον σύμφωνοι, τόσον ἀρμονικαὶ πρὸς ἀλλήλας, ὅσον ἡ φωνὴ καὶ τὸ βλέμμα τῆς Μάσιγγας. Οὐδέποτε ψυχὴ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκχεομένη κατώρθωσε νὰ περιβάλῃ τὸ ἄωρον καὶ ἀτελεῆς ἔτι σῶμά της διὰ τοσαύτης θερμῆς λάμψεως, ὡστε ἐν रिπῆ ὀφθαλμοῦ

νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς τῆς σαρκὸς ἀτελείας, δανείζουσα εἰς τὴν ὕλην τὸν ἄχρονον, τὸν αἰώνιον τύπον τῆς ἰδίας αὐτῆς τελειότητος. Ἡ Μάσιγγα δὲν ἦτο πλέον τὸ ἀγοροειδὲς κοράσιον τῆς πρώτης ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ συναντήσεώς μου. Διὰ τοῦ ὄγκου καὶ τῆς τραχύτητος τῶν προσκαίρων αὐτῆς χαρακτηριστικῶν διεφαίνετο ἀκριβῶς περιγεγραμμένος ὁ τύπος ἐκεῖνος, ὅστις καλλωπίσας ἄλλοτε τὴν παιδικὴν αὐτῆς τρυφερότητα, ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ θριαμβεύσῃ τοῦ ἀνόστου ἐπαμφοτερισμοῦ τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἐν τῇ ἡλικίᾳ της.

Ὅταν ὁ κ. Π. σφίξας περιπαθῶς τὴν χεῖρά μου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ δώσῃ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὴν κόρην του, ἐπανελάβε τὸν περίπατόν του, δὲν εἰξεύρω τίς ἐκ τῶν τριῶν ἦτον ὁ μάλλον εὐχαριστημένος. Προφανὲς ἦτον ὅτι ὁ κ. Π. δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν εὐτυχίαν του ἐνώπιον ἡμῶν, ὅσον ἡμεῖς ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν ἡμετέραν. Διότι ὄχι μόνον τὴν ταχύτητα τοῦ βήματός του ἐτριπλασίασεν, ἀλλὰ καὶ τὴν σποδὸν ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του ἄφησε νὰ πέσῃ καὶ τὰ ροφήματά του τὰ ἐρρόφα τόσον δυνατὰ, ὡστε μολονότι δὲν ἦτον ἀκόμη σκότος, ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὸ καιόμενον ἄκρον τοῦ "πούρου" του μακρόθεν ὡς τὸν φανὸν προσεγγιζούσης ἀτμμάξης.

Ἡ Μάσιγγα ἐκάθητο πλησίον μου, σιωπηλὴ τώρα, καὶ ἡ εὐδαιμονία μου ἦτο τελεία. Ὅτι μὲ ἀνησύχει ἦτο μόνον ἡ μεγάλη ἀδιαφορία τοῦ πατρὸς της πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς τρόπους της, δι' ἧς ἐφαίνετο σημαίνων, ὅτι οὐδεμίαν σημασίαν ἀποδίδει εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ συμπεριφορὰν της. Καὶ ἐνῶ ἐγὼ μέχρι τοῦδε ἐφέρθη πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς παιδίον, δὲν ὑπέφερα τώρα τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ πατήρ της τὴν θεωρεῖ ἔτι ἀτελεῆ καὶ ἀνήλικον κόρην. Πρὸ πάντων ὅμως ἡμῶν ἀνήσυχος μήπως ἡ ἀδιαφορία ἐκείνη τοῦ Καλκουτιανοῦ Κροίσου προήρχετο ἐκ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι οὔτε ἡ θυγάτηρ του οὔτ' ἐγὼ ἠδυνάμην νὰ παρεξηγήσω τὴν πρόσκλησίν του, γνωρίζων τὸ τεράστιον χάσμα, τὸ ὁποῖον διεχώριζε τὴν κοινωνικὴν ἡμῶν θέσιν.

* * *

Ὡς ἐκ τῆς τρικυμίας, ἦν ἐπὶ μακρὸν ὑπέστημεν, τὸ "Rio Grande" εἰσῆρχετο εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως ἐξαιρετικῶς ἀργά. Τὰ ἐπιστέφοντα τὰς παραλίας βουνὰ μόλις διεκρίνοντο πλέον ὡς ἄμορφοι συγκεχυμένοι ὄγκοι ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ ὀρίζοντος. Παρὰ τοὺς πρό-

ποδας αὐτῶν διεσπαρμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ φῶτα τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, ὅτε μὲν ἐχάνοντο, ὡς ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπισθεν παρεμπροσθοῦντός τινος κωλύματος, ὅτε δ' ἀνεφαίνοντο πάλιν, ὅμοια πρὸς μεγάλας πυγολαμπίδας, αἵτινες ἐπέτω σιωπηλῶς καὶ βραδέως παρά τὰς σκοτεινὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης.

Ὁ καθ' αὐτὸ λιμὴν πρὸς ὃν διηυθυνόμεθα ἐκρύπτετο ἀκόμη ὅπισθεν τῆς παρεμπροσθούσης ὑψηλῆς τοῦ πλοίου μας πύρας. Καθ' ὅσον δ' εἰσεχωροῦμεν εἰς τὸν κόλπον κάμπτοντες πρὸς τ' ἀριστερά, κατὰ τοσοῦτον παρέκλυτον πρὸς τ' ἀντίθετον μέρος αἱ ἐξοχαὶ καὶ τὰ πρόστυα τῆς Νεαπόλεως.

—Ἐδῶ κεῖται τὸ Σορέντον! Ἐκεῖ τὸ Καστελαμάρε! Νά, ποῦ εἶναι ἡ Πομπηία! Νά, ὁ Βεζούβιος! — Ἀνεφάνει ἐκάστοτε ἡ Μάσιγγα παρ' ἐμοί, ἥτις ἐπισκεφθεῖσα τὴν χώραν ἄλλοτε, ἐφιλοτιμίειτο νὰ ὀδηγῇ τὴν ἀπειρίαν μου, χαιρούσα προφανῶς ὁσάκις τὴν ἠρώτων.

Βαθμηδὸν προέκυπτεν ἐνώπιον ἡμῶν ἡ μυριοφεγγῆς Νεάπολις ἀμφιθεατρικῶς ὑψουμένη ἐπὶ τῆς εὐρείας προκυμαίας. Ἄνωθεν αὐτῆς αἰωρεῖτο ἀπέραντος ἡ ἐρυθρὰ ἐκείνη ἀνταύγεια φῶτων, ἥτις ἐπίκειται συνήθως πασῶν τῶν μεγαλοπόλεων ἐν ὥρα νυκτός. Τὰ πυκνὰ τῶν φανῶν καὶ τῶν παραθύρων φέγγη ἐφαίνοντο ἐξ ἀποστάσεως ὡς χαμαιπετέες σμήνος ἀστέρων, οἱ ὅποιοι, ἀποπλανηθέντες τοῦ ἡλιακοῦ τῶν κέντρου, ἀπέβαλον τὴν ἀρχικὴν αἴγλην καὶ θερμότητα, ἀπέβαλον τὴν ταχύτητα καὶ ζωηρότητα τῶν, καὶ ἀνερχίζοντο τώρα, κουρασμένοι καὶ ἀσθμαίνοντες τοὺς γειτονικοὺς τοῦ Βεζουβίου λόφους, ὅπως προσελθόντες ἐπαιτήσωσιν ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητον τοῦ ἡφαιστείου ἐστίαν ὀλίγον πῦρ πρὸς διάσωσιν τῆς ζωῆς τῶν. Ἄλλ' ὅσον ἐπλησιάζομεν πρὸς τὴν παραλίαν τόσον ἡ ζωηρότης αὐτῶν ἠϋξανε, τόσον τὸ μαγευτικὸν ἐκεῖνο θέαμα μετεβάλλετο.

Ὅταν ἡ ἄγκυρα τοῦ "Rio Grande" ἐβρόντησεν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τοῦ λιμένος ὑδάτων καὶ τὸ πλοῖον δὲν ἐκινεῖτο πλέον, τότε ἡ Νεάπολις, ἡ ὠραία καὶ πολύφερνος τῆς Μεσογείου κόρη, φεγγαστόλιστος ἀπὸ τῆς πυργοστεφούς αὐτῆς κορυφῆς μέχρι τῶν κρασπέδων τῆς θαλασσοβρεχοῦς ἐσθῆτός της, μοι ἐφάνη ὡς ἐὰν ἐφόρει τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἐκεῖνα "τέλεια", μὲ τὰ ὅποια χθὲς καὶ πρῶην ἀκόμη αἱ μητέρες ἡμῶν, ὡς νύμφαι κεκοσμημέναι, ἐπροσκύνουν ἀνὰ πᾶν βῆμα πορευόμενοι πρὸς τὸν ναόν, ὅπως εὐλογηθῶσι μὲ τοὺς ἄπλοϊκοὺς ἡμῶν πατέρας, τοὺς ὑπομονητικοὺς καὶ ἐγκρατεῖς

ἐκείνους μνηστήρας τῶν παρελθόντων χρόνων.

Καὶ ἔχει καὶ ἡ Νεάπολις τὸν μνηστήρᾶ της. Καὶ τήκεται καὶ αὐτὸς φλεγόμενος ἐν ὑπομονῇ καὶ προσδοκίᾳ, ὅπως ἐπιθέσῃ ποτὲ τὸ θερμὸν αὐτοῦ φιλίμα ἐπὶ τοῦ μαρμαρόεντος μετώπου τῆς ἀκμαίας ἀλλὰ λίαν ἐπιφυλακτικῆς μνηστῆς του. Καὶ εἶναι ζηλότυπος γαμβρὸς ὁ Γέρο-Βεζούβιος! Διὰ τοῦτο κἀθηται καὶ ἐπιτηρεῖ τὴν ἀγάπην του αἶφρον τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ ὑψηλότερον πάντων τῶν γειτονικῶν ὁρέων. Καὶ ἄγρυπνεῖ ὅπως ὀλονυκτίς, καπνίζων τὴν μεγάλην αὐτοῦ "πίπαν", καὶ στενάζων ἐνίοτε κᾶτι στεναγμοῦς βαθέως συγκινοῦντας τοὺς γείτονάς του.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἡ σοβαρὰ αὐτοῦ μορφή ἦτο καθ' ἐξαιρέσειν συννεφωμένη. Ἦτο θυμωμένος. Θυμωμένος, διότι πυγμαῖός τις γείτων, ὁ λόφος τοῦ Πανσιλύπου, εἶχε τὴν θρασύτητα νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὸν ὑπερήφανον γίγαντα, νὰ μετρηθῇ πρὸς τὸν αἰτὸν ὡς ἀντερραστής. Κ' ἐπετύγχανε μέχρι τινός. Καὶ κατῶρθον νὰ ἔχη τὴν προσοχὴν τῆς Νεαπόλεως ἐστραμμένην πρὸς αὐτόν, δελεάζων τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς δι' ὠραίας μουσικῆς, ἐκλεκτοῦ φαγοποσίου καὶ πυκνῶν πυροτεχνημάτων. Καὶ ἔτρεχε λοιπὸν ἡ Νεάπολις συσφιγγόμενη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πανσιλύπου, καὶ ἐζηλοτύπει ὁ Βεζούβιος, καὶ ἐθύμωνε, καὶ ἔσειε κτυπῶν διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, καὶ ἠσχύνετο ἐπὶ τῇ ματαιοφροσύνῃ τῆς ἐρωμένης, ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὴν ἀδυναμίᾳ του. Τότε ἐκοκκίνιζεν ἡ σκοτεινὴ αὐτοῦ ὄψις καὶ ἐχαμηλοῦντο αἱ πυκναὶ ὄφρυς καὶ διεστέλλοντο σπασμωδικῶς τὰ χεῖλη του, καὶ ἐτινάσσοντο οἱ σπινθῆρες τῆς βαθείας αὐτοῦ πίπας εἰς τὸν ἀέρα, ὡς ἐκ τοῦ βιαίου τρόπου καθ' ὃν συνειθίζει ὁσάκις θυμῶναι, νὰ τὴν ἀνασκαλεύῃ καὶ νὰ ὀμιλῇ ἐνῶ καπνίζει. Ἴδου τί περίπου ἔλεγεν ἐκείνη τὴν νύκτα:

—Ἴδέτε τὴν ματαιόφρονα, τὴν κοῦφον νεάνιδα! Ὀλίγος ἀφρὸς καμπανίτου, ἐν τετριμμένον καὶ κοινὸν "βάλς", δύο πρόστυχοι ρακέτται, τῆς ἐμέθυσαν τὸν νοῦν, τῆς ἐπανεστάτησαν τὰ νεῦρα, τῆς ἐθάμβωσαν τὰς αἰσθήσεις καὶ τρέχει ἐρωτόληπτος πρὸς τὸν μηδαμινὸν ἀντίζηλόν μου, τὸν Πανσιλύπον, καὶ θέλγεται ἀπὸ τὰς ἐκδουλεύσεις τῶν ἀνθρωπίσκων αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι ὅμως δὲν ὑπηρετοῦν παρά ἓνα "ἐργολάβον"! Ἐγὼ ἀναλύω διὰ τῶν ὑπηρετουσῶν με θείων δυνάμεων τὰ σκληρότερα στοιχεῖα τῆς φύσεως, τὰ συγκιρνώ μὲ τὴν κοχλάζουσαν λάβαν τῶν στηθῶν μου, καὶ τῇ προσφέρω τὸν κρατῆρά μου ὑπερεκχειλίζοντα — Ἀποποιεῖται! Συγκαλῶ εἰς συν-

αυλιαν τούς χορούς τῶν καταχθονίων Τυφῶνων καὶ τὰς ὀρχήστρας τῶν ἑναερίων Λαιλάπων, εἰς τὴν μουσικὴν τῶν ὁποίων ὡς καὶ τ' ἄψυχα χορεύουσι βουνά, κ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑπερανθρώπου αὐτῆς συμφωνίας τῆ προσφέρω τὴν πυρέσσουσαν χεῖρα — 'Αποποιεῖται! Τῆ ἐκσφενδονίζω πυροτεχνήματα τοὺς ἀδαμαντίνους μύδρους τῶν φλογερῶν στεναγμῶν, τὰ τεμάχια αὐτῆς τῆς ὑπὸ ἐρωτικῆς πυρᾶς βιβρωσκομένης καρδίας μου — 'Αποποιεῖται! Εἶναι μικρόψυχος γυνή πτοεῖται πρὸ τοῦ μεγαλείου ἰλιγγιᾶ πρὸ τῆς ἀθανασίας! Προτιμᾷ τὴν ἐλαφρὰν ἐπίδειξιν, τὴν ἐφήμερον λάμπιν ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ ὅμως ἰδέτε τὴν ἐκλεκτὴν μου, ἰδέτε τὴν πιστὴν μου Πομπηίαν! Ὁ πηλὸς τῶν ὁδῶν αὐτῆς στολίζει τὰ στήθη τῶν ἡμερονίδων, καὶ διὰ τῶν σκουπιδίων αὐτῆς κοσμοῦσι τῶν βασιλέων τὰς αἰθούσας. Τίς θὰ ἐνθυμεῖτο σήμερον τὸ ἄσημον πολίχνιον τῶν ναυτῶν καὶ ἀλιέων, ἐὰν δὲν εἶχεν ὑπάρξει πιστὴ τοῦ Βεζουβίου μέχρι θανάτου, ἐὰν δὲν ἐξέπνεεν ἀσπαίρουσα ὑπὸ τὰς φλογεράς του περιπτώξεις;...

Τοιαυτὰ τινὰ ἐβροντοφῶναι ὁ Βεζούβιος πρὸς τὴν Νεάπολιν, ἢ —διὰ νὰ εἴμεθα ἀληθέστεροι— τοιαυτὰ τινὰ ἐπιθυροῖζον ἐγὼ πρὸς τὴν παρ' ἐμοὶ καθημένην Μάσιγγαν, ἢ ὁποία, τελειώσασα τὸ ἔργον τοῦ ὁδηγοῦ, μὲ ἠρώτησε, πῶς μοὶ φαίνεται ἢ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν θέα.

Πᾶσα ἄλλη κόρη, καὶ ἴσως καὶ αὐτὴ ἡ ἀναγνώστριά μου, ἢ δὲν θὰ ἠννοεῖ εὐθὺς ἀμέσως τί ἐστοχαζόμεν διὰ τῶν εἰκονικῶν τούτων ὑπερβολῶν, ἢ θὰ τὸ ἠννοεῖ μὲν, θὰ ἔκαμνεν ὅμως ὅτι δὲν τὸ ἠννόησεν. 'Αλλ' ἢ Μάσιγγα, ὅπως εἶχεν ἐξωτερικῶς ἀχώριστον ἔτι τὴν φύσιν τῆς παιδός καὶ τῆς νεάνιδος, οὕτως εἶχεν ἐν τῷ πνεύματι τῆς τὸ ἀπροκάλυπτον καὶ ἀνυπόκριτον τῆς παιδικῆς ἀπλότητος συνδυασμένα μὲ τὴν ὀξύνοϊαν καὶ τὴν λεπτὴν κρίσιν ὀρίμου καὶ δυνατῆς διανοίας.

— Ξεῦρω διατί μοῦ τὰ λέγεις αὐτά! 'Ανεφώνησε, σύρουσα πάλιν τὴν φωνὴν τῆς ὡς χαυδέμενον παραπονούμενον παιδίον. — Εἶναι ὠραία, μὲ φαντασίαν καὶ μὲ ποιήσιν, ἀλλὰ δὲν μὲ ἀρέσουν.

— Διατί; εἶπον ἐγὼ τότε, ἐξηγήσου.

— Χμ! ἀπήντησεν ἐκείνη. Διατί; Διότι, διότι ξεῦρω διατί μοῦ τὸ λέγεις. Καὶ μετὰ τινὰ σιγὴν ἐπρόσθεσε κλαυθμηρᾶ τῆ φωνῆ. — 'Εγὼ οὔτε ματαιόφρων, οὔτε κοθφός, οὔτε μικρόψυχος εἶμαι, ὡς ἡ ἀνόητος Νεάπολις σου! 'Αλλὰ σὺ τέτοιος ἦσουν πάντοτε. Πάντοτε μ' ἐπαίρνες γιὰ "τρελοκόριτσον"!

— Τί συκοφαντία! ἀνέκραξα ἐγὼ ἀνακαγγάσας, ὅπως προλάβω τὸ κακόν, ἀλλὰ ἦτο πολὺ ἀργά! 'Ἡ κόρη ἐγέλασε μὲν μηχανικῶς μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ ἐκ τῶν κανθῶν αὐτῆς ἔλαμψαν δύο μεγάλα δάκρυα! — 'Ω, εἶπον τότε λυπημένος, ζητῶ συγγνώμην! 'Εθύμωσες μαζί μου!

— 'Εγὼ; ἐφώνησεν εὐθύμως τότε! Τί ἰδέα! Καὶ ἐξέπεμψε μίαν σειρὰν τῶν ἀργυροῆχων ἐκείνων καὶ θελκτικῶν τόνων, οὓς ὁ Θεὸς ἐχάρισεν αὐτῇ ἀντὶ γέλωτος. — 'Εθύμωσα μαζί του! Τί ἰδέα! — Καὶ ἐγέλασεν ἐκ νέου.

Καὶ ἐξηκολούθησε πάλιν ὁμιλοῦσα. — Μάλιστα, ἐθύμωσα! αὐτὸ δὲν τὸ ἀρνοῦμαι. 'Αλλὰ ἐθύμωσα ὄχι μαζί σου, ἀλλὰ μὲ τὸν Βεζούβιον. Μὲ τὸν Γέρο-Βεζούβιον σου, τὸν σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον μνηστῆρά σου! 'Ακοῦς ἐκεῖ; 'Ἐκαψε μίαν, καὶ τώρα προσπαθεῖ νὰ κάψῃ μίαν ἄλλην! Καὶ μετ' ὀλίγον ἴσως μίαν ἄλλην καὶ οὕτω καθεξῆς! Σ' ἀρέσει αὐτό; Καὶ τί παταεῖ τότε ἢ Νεάπολις ἂν δὲν ἐπιθυμῇ νὰ πέσῃ εἰς τὰ βρόχια του. 'Ακοῦς ἐκεῖ, ἀθανασία! Τέτοια ἀθανασία, ποῦ κάθε μιὰ ἢμπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ — ἄς μὲ λείπῃ καλλιτέρα!

Τότε παρετήρησα ὅτι διὰ τῆς ἀνοήτου παρομοιώσεώς μου ὄχι μόνον τὴν κόρην προσέβαλον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν μου δὲν ἐκαλοσύστησα. — Τί βλάξ ὅπου εἶμαι! εἶπον κατ' ἑμαυτόν, ἀπορῶν πῶς νὰ ἐπανορθώσω τὸ λάθος μου.

— 'Αλλὰ δὲν πειράζει! εἶπε τότε ἡ κόρη, ἐννοήσασα τὴν θέσιν μου. 'Ἦτον ποίημα ἐκ τοῦ προχείρου, ἀλλὰ ποίημα ποῦ δὲν ἐπέτυχε. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν μὲ ἀρέσει. 'Ἐνα ἄλλο! Κάμε ἓνα ἄλλο, ἔστω καὶ εἰς τὸ πεζὸν καθὼς αὐτό, ἀλλὰ διάφορον, πολὺ διάφορον! Καὶ νὰ ἰδῆς πῶς θὰ μὲ ἀρέσῃ. 'Ἐλα λοιπόν! — ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους ἀνυπόμονος, ὠθήσασα διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῆς χειρὸς τὸν βραχιόνά μου, ἐφ' οὗ ἐστήριζον σιωπηλῶς τὴν ἀνόητον κεφαλὴν μου.

— Μάσιγγα, τῆ εἶπον τότε ἀνακύψας, συγχώρησόν με! Εἶμαι ὁ μεγαλειτερος βλάξ τοῦ κόσμου! Δὲν θὰ δοκιμάσω ποτὲ πλέον νὰ κάμω ποιήματα, ἔστω καὶ εἰς τὸ πεζόν.

'Εκείνη ἀνεγέλασε τότε μετ' εὐθυμίας καί:

— Καλὰ λοιπόν! εἶπεν, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, θὰ σὲ κάμω ἐγὼ τὸ ποίημα ποῦ μ' ἀρέσει, ἀλλ' ὄχι εἰς τὸ πεζόν. 'Ακουσε!

'Αχ, γονεῖς
ἀπηνεῖς,
ποῖαν θέλετε θυσίαν

πρὸς ἐξιλασμόν;

Ὁ χρυσός,
περισσός,
δὲν ποιεῖ τὴν εὐτυχίαν,
τὴν χαρὰν ἡμῶν.

Τῶν πιστῶν
ἐραστῶν
ἢ ἀκμαία κι ἔμφρων ἦβη
ἐπὶ γῆς ἀρκεῖ.

Ἡ χαρὰ
σταθερά
κ' ἐν ὀλιγαρκεῖ καλύβη
μετ' αὐτῶν οἰκεῖ!

— Μὰ ἐσὺ λοιπὸν εἶσαι τὸ ἀνευρεθὲν χειρόγραφον τῶν στιχουργικῶν μου ἀνοησιῶν! Ἀνέκραξα ἐγώ. Πόθεν τοὺς ἔχεις αὐτοὺς τοὺς στίχους;

— Πόθεν; Ἀπὸ τὰ Θεραπειά! Ἐνθυμείσαι πῶς τοὺς ἐμοίραζες ὡσάν κόλλυβα εἰς ὄλας τὰς κυρίας; Ἄκουσε λοιπὸν! Ἀν ζήτησης ἀπὸ αὐτὰς ἓνα ποιήμά σου τώρα, ὄχι μόνον δὲν τὸ ξεύρουν ἀπ' ἐξω, ἀλλ' οὐδὲ γραμμένον τὸ φυλάττουν. Πόσας εἶδα νὰ τὰ πετοῦν, πρὶν τὰ διαβάσουν! Πόσας νὰ τὰ διαβάζουν καὶ νὰ σὲ περιγελοῦν, ἐνῶ πρὸ μίᾶς στιγμῆς τὰ ἐπαινοῦσαν διὰ τὰ μάτια καὶ σὲ παρακαλοῦσαν νὰ ταῖς τὰ δώσης γραμμένα! Ἐγὼ ἤμην τὸ "τρελοκόριτσό" σου. Ποῦ μ' ἐλογάριαζες ἐμένα! Ἐν τούτοις ὅσα ποιήματα ἤλθον εἰς τῆς θείας, ὅλα τὰ ἐνθυμοῦμαι ἀπ' ἐξω, ὅλα τὰ ἔχω φυλαγμένα. Ὅχι τάχα πῶς τὰ ἐπαιρνα κρυφά ἀπὸ τὴν θείαν! Ἄλλ' ἀφοῦ τὰ εἶχον διὰ πέταμα, μὲ ἄφινε νὰ τὰ συνάξω, διὰ νὰ κάμω εἰς τὸν πατέρα μου ἓνα δῶρον, πολὺ εὐχάριστον δι' αὐτόν, καθὼς ἔλεγεν.

Αἱ ἀνωτέρω ἀποκαλύψεις, ἂν καὶ ἀνεφέροντο εἰς στιχουργικὰς ἀποπειράς καταδικασθείσας τώρα πλέον καὶ παρ' ἐμοῦ αὐτοῦ, ἐπλήγωσαν τρομερὰ τὴν φιλοτιμίαν μου. Ἐὰν ἐμάνθανον ὅτι ἐνεπαίχθη ἄλλοτε ὑπὸ πονηρᾶς τινος κυρίας ἐνώπιον ὄλου τοῦ κόσμου, δὲν θὰ μοὶ ἔμελεν. Ἄλλ' ἐνώπιον τῆς Μάσιγγας! Νὰ ἐμπαιχθῶ ἐνώπιον τῆς Μάσιγγας, αὐτὸ μὲ καθίστα μανιώδη. Καὶ ὅμως ὤφειλον νὰ κάμω τὸν ἀδιάφορον. Διὰ τοῦτο εὐθύς ὡς ἡ κόρη ἀνέφερε τὸν πατέρα

τῆς, ἐπωφελήθη τὴν περίστασιν νὰ τρέψω τὸν λόγον εἰς αὐτόν, μεταβάλλων ἀνεπαισθήτως τὸ θέμα μας.

— Καὶ ὁ πατήρ σου, εἶπον, φαίνεται ὅτι ἀγαπᾷ πολὺ τὴν ποιήσιν; Χωρὶς ἄλλο θὰ ἔχη ἀναγνώσει πολλοὺς ποιητάς. Ὅριστε;

— ὦ, βέβαια! εἶπεν ἡ κόρη, πολλοὺς παρὰ πολλοὺς. Καὶ ἀνέγνωσεν εἰς πολλὰς γλώσσας, ὡς καὶ εἰς τὴν σανσκριτικὴν.

— Ἴδου ἀληθῆς ἐραστὴς ποιήσεως! — Ἀνέκραξα ἐγὼ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. — Βέβαια! Διὰ ν' ἀπολαύσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον οὐρανὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὕλικῆς πεζότητος τοῦ βίου. Ἐπειτα καὶ ἐν ἄλλο. Ὁ πατήρ σου δὲν ὁμοιάζει τοὺς ἀχαρίστους ἐκείνους, οἵτινες τρώγουσι τοὺς καρπούς, χωρὶς νὰ ἐνθυμῶνται τὸ δένδρον. Ὁ πατήρ σου εἶναι φίλος καὶ τῶν ποιητῶν. Ποῦ ἠκούσθη θά ἔθελον τις ὀλόκληρον παλάτιον εἰς τὴν διάθεσιν Ἑλληνος λογίου, μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι ποιητής; Ἀλήθεια ὅτι τὸ παλάτιον εὐρίσκεται εἰς τὰς Ἰνδίας, ὅτι ὁ Ἕλλην ποιητὴς θὰ ἐποχῆται ὄχι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων, ἀλλὰ παρὰ τὸν Γάγγην. Τοῦτο ὅμως δὲν μεταβάλλει τίποτε. Διότι καὶ ἐν Ἀθήναις ἂν ἔζη ὁ πατήρ σου θὰ ἔκαμνε τὸ ἴδιον. Ὅριστε;

— Βέβαια! — εἶπεν ἡ κόρη σύρουσα τὴν φωνὴν οὕτως, ὡς ἐὰν ἐδίσταζε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁποίαν ἤρχισε φράσιν. — Διότι ὁ πατήρ μου... ὁ πατήρ μου... Ἀλλὰ καλλίτερα νὰ μὴν τὸ εἰπῶ. Θὰ τὸ γνωρίσης ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν Καλκούτταν.

Ἡ ἐπιφυλακτικότης ἐν τε τῇ φράσει καὶ τῇ φωνῇ, ἡ ἀτολμία ἐν τῷ βλέμματι τῆς κόρης, διήγειρον ἐν ἐμοὶ παράδοξον ἀγαλλιᾶσεως αἴσθημα. Χωρὶς ἄλλο ἐπρόκειτο, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ μοὶ ἀποκαλύψῃ ἔτι τὴν πρὸ πολλοῦ ὑποτρεφομένην πρὸς ἐμὲ ἀγάπην τοῦ πατρός τῆς, καὶ πρὸ πάντων ἰδιαίτερά τινα σχέδια τὰ ὅποια συνέλαβεν ἀπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις γνωριμίας μας. Χωρὶς ἄλλο ἐπρόκειτο περὶ τούτου! Διότι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ὁ πατήρ μίᾶς κόρης δὲν δίδει εἰς ἓνα νέον ἐν Ἀθήναις τὸ ἐπισκεπτήριόν του μετὰ τὴν ἐν Καλκούττῃ διεύθυνσιν, ἰδιοχείρως γεγραμμένην.

— Κάτι μοῦ κρύπτεις, Μάσιγγα! — εἶπον τότε θερμῶς καὶ τρυφερῶς ἀτενίσας τοὺς ταπεινωμένους τῆς κόρης ὀφθαλμούς. Μοῦ κρύπτεις κάτι, τὸ ὅποιον ὅμως ἐγὼ γνωρίζω πλέον, καὶ εἶμαι τόσῳ μᾶλλον εὐδαιμονέστερος.

— Ἀλήθεια; — ἀνέκραξεν ἡ κόρη διαποροῦσα. — Καὶ πῶς τὸ γνωρίζεις; Ἐ! τότε λοιπὸν, τόσον τὸ καλλίτερον! Δὲν θὰ παραπονέ-

θῆς κατ' ἐμοῦ διότι δὲν σοῦ τὸ εἶπα. Ξεῦρε μόνον πρὸς παρηγορίαν ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ καλὸν ὁ πατέρας. Ποτὲ δὲν ἀναγινώσκει ὅταν ταξιδεύῃ. Τοὺς κουβαλεῖ μαζί του, ἐπειδὴ δὲν εἴμπορεῖ νὰ τοὺς ἀποχωρισθῇ, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀναγινώσκει. *pr. dura*

— Ποίους δὲν ἀναγινώσκει; Ἡρώτησα τὸτ' ἐγώ, ἀπορῶν πῶς νὰ ἐννοήσω τοὺς λόγους τῆς. Τοὺς ποιητὰς δὲν ἀναγινώσκει;

— Ὅχι! ἀπήντησεν ἡ κόρη, τοὺς στίχους. Τοὺς στίχους ὅπου κάμνει.

— Πῶς; ἀνέκραξα τότε ἐκπεπληγμένος. Ὁ πατὴρ σου λοιπὸν κάμνει στίχους;

— Μ' ἐρωτᾷ ἐὰν κάμνῃ! Καὶ δὲν εἶπες ἐσὺ πῶς τὸ γνωρίζεις; Πῶς γνωρίζεις τὸ κᾶτι ποῦ σοῦ κρύπτω;

— Χμ! —εἶπον ἐγὼ τότε συνοφρωμένος.— Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο; Λοιπὸν ὁ πατὴρ σου κάμνει στίχους!

— Ἄκοῦς ἐκεῖ ἐὰν κάμνῃ! — ἀπήντησεν ἐκείνη μετὰ τόνου δι' οὗ ἐφαίνετο οἰκτείρουσα ἐμὲ μᾶλλον ἢ τὴν ἀγνοίαν μου. — Ἄκοῦς ἐκεῖ ἐὰν κάμνῃ! Καὶ "παρακάμνει" μάλιστα. Δὲν εἶδες τὰ πολλὰ κιβώτια; τινὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι γεμάτα ἀπὸ μεμβράνας! Μόνον εἰς μεμβράνας τοὺς γράφει. Καὶ τοῦτο δὲν εἶναι κυρίως τὸ κακόν, ὅσον εἶναι ἡ ἐπιθυμία του νὰ τ' ἀναγινώσκῃ στοὺς ἄλλους.

— ὦ! συμφορὰ μου! ἐσκέφθην τότε.

— Ἐν τούτοις —ἐξηκολούθησεν ἡ κόρη— χωρὶς ἄλλο τὸ κακόν αὐτὸ θὰ ἔβγη γιὰ καλὸ. Χωρὶς ἄλλο θὰ ὠφελήσῃ. Κανεῖς δὲν τολμᾷ πλέον νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ εἰς τὴν Καλκούτταν. Τόσῳ μᾶλλον θὰ σᾶς ἐκτιμᾷ, τόσῳ μᾶλλον θὰ σᾶς ἀγαπήσῃ, ὅσῳ μᾶλλον θὰ εἴσθῃ ὁ μόνος ἀκροατὴς του.

* * *

Τὸ "Rio Grande" ἠρέμει ἀπὸ τινος ἤδη, καὶ οἱ ἀρμόδιοι εἶχον ἐξέλθει πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν διαβατηρίων του. Ἐν τούτοις ἤρχον νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ ἐπικοινωνία δὲν ἐπετρέπετο. Ἐπιθυρῖζετο μάλιστα ὅτι θ' ἀργήσῃ πολὺ νὰ ἐπιτραπῇ, διότι εἰς τῶν ἐπιβατῶν ἡσθάνει λίαν ὑποπτον νόσον. Ἐγὼ ἔμελλον ν' ἀποβιβασθῶ εἰς Νεάπολιν, ὅπως διατηρήσω τὰς δυνάμεις μου διὰ τὰς ναυτιάσεις τοῦ μεγάλου ταξειδίου, εἶχον ὅμως ἀπόφασιν νὰ παραμείνω ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Αἴφνης ἠκούσθη ἡδεῖα μουσικὴ ἐκ τῆς θαλάσσης, καὶ πάντες ἐσπεύσαμεν

πρὸς τὴν πλευρὰν τοῦ πλοίου, ὅθεν ἤρχοντο οἱ ἤχοι τῆς. Μεγάλῃ Νεαπολίτις λέμβος ἔφερεν ἕνα τῶν συνήθων μουσικῶν ὁμίλων, τῶν ἐπαιτουτῶν περὶ τὰ καταπλέοντα πλοῖα. Ἐπὶ χαμηλοῦ μεσαίου ἴστού τῆς εὔρισκετο, ἀνάσκελα προσδεδεμένον, πλατύγυρον ἀλεξιβροχον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφεγγεν εὐμεγέθης φανός. Ἐπὶ τῆς πρῆμνης αὐτῆς διακρίνεται λευχείμων λυσικόμος κόρη, νοηλῶς ἀνακεκλιμένη, καὶ μᾶλλον στηριζομένη ἐπὶ τοῦ οἰακίου παρὰ κρατοῦσα καὶ χειριζομένη αὐτό. Οἱ φθόγγοι τῶν ὀργάνων εἶναι γλυκεῖς καὶ λιγυροί, ἀλλ' οἱ παίζοντες αὐτὰ δὲν φαίνονται. Τὸ ἀνεστραμμένον ἀλεξιβροχον κρατεῖ ὅλον τὸ φῶς ἐν ἑαυτῷ καὶ σκεπάζει τὰς μορφὰς τῶν μουσικῶν ὑπὸ τὴν προεκτεινομένην σκιάν του. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρακύπτει κομικὴ τις ὄψις, κράζουσα βραχνῶς καὶ παρατόνωσ: Encouragez la musique, messieurs et mesdames! καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ρίπτουν δεκάρας τινὰς ἐντὸς τοῦ ἀλεξιβρόχου. Μετὰ τινὰ τεμάχια γνωστῶν ἰταλικῶν μελοδραμάτων — Santa Lucia! cantate la Santa Lucia! — ἐκέλευσε μεγαλοφῶνως εἰς τῶν ἐπιβατῶν καὶ πειθήνια τὰ ὄργανα τῶν Νεαπολιτῶν ἀπεκρίθησαν εἰς τὸ κέλευσμα ἀνακρούσαντα τὸ προοίμιον. Ἐπειτα ἅπαξ ὁ ἀόρατος ἐκεῖνος χορὸς ἤρχησε νὰ ψάλλῃ ἐν μέσῳ θρησκευτικῆς σιγῆς τὸν ὕμνον τῆς πολιούχου τῶν Νεαπολιτῶν Ἁγίας, μετὰ πολλῆς, μὰ τὸ ναί, τέχνης, διπλάζων, ἐν βαθεῖα κατανύξει μετὰ πᾶσαν στροφὴν, τὴν κατακλείδα: Santa Lucia! Santa Lucia!

Μετὰ τὴν ἀνιαρὰν τοῦ διάπλου κόπωσιν, τοὺς ἐκ τῆς τρικυμίας φόβους καὶ τὰς στρεβλώσεις τῆς ναυτιάσεως, ἡ ὠραία καὶ κατανυκτικὴ ἐκείνη μουσικὴ, ἀόρατος ἐπὶ τοῦ μελανοῦ κατόπτρου τῆς θαλάσσης, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἀντηχοῦσα, ἐξήσκει ἀναμφιβόλως ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἀκροωμένων θαυμασιῶς εὐνοϊκὴν πραιντικὴν ἐπίδρασιν. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι τ' ἀγαθὰ τοῦ ὑγροῦ στοιχείου δαιμόνια, αἱ ὀπαδοὶ τῆς Γλαυκοθέας Νύμφαι ἐν εὐρύθμῳ χορῷ διαθλώσαι τὰ σιγαλέα κύματα διὰ τῶν ἄβρῶν αὐτῶν σωμάτων ἤλθον νὰ παρηγορήσουν τοὺς κακοπαθήσαντας, νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς μικροψύχους καὶ νὰ προπέμψουν τοὺς ἀποβιβαζομένους μετὰ τὴν εὐχὴν εὐδιωτέρας ἐπαναβλέψεως. Ἡ προθυμία μεθ' ἧς τὰ κερμάτια πανταχόθεν ἐρρίπτοντο εἰς τὸ ἀνεστραμμένον ἀλεξιβροχον ἐμαρτύρει πασιδῆλως, ὅτι τοιαύτη τις ἦτον ἡ ἐντύπωσις τῶν συνεπιβατῶν μου.

Ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα δι' ἐμέ. Ἄφ' ἧς στιγμῆς ἡ Μάσιγγα μοὶ ἀνεκοίνωσε τὸ στιχουργικὸν τοῦ πατρὸς τῆς πάθος, με ὄλας

αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας, τὴν μαγίαν, μεθ' ἧς βασιανίζει ὄν ἤθελεν ἀγρεύσει ἀκροατὴν, μοὶ ἐφάνη ὅτι κατεκρημνίσθη ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου οὐρανοῦ τῆς εὐδαιμονίας μου. Δὲν ἦτο πλέον ἀμφιβολία, ὅτι αἱ τρυφερότητες καὶ περιποιήσεις αὐτοῦ ἀπέβλεπον ἐν καὶ μόνον: νὰ μὲ σαγηνεύσῃ ὡς ἀκροατὴν του. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὄχι μόνον τὸ παρὰ τὸν Γάγγην παλάτιον ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσίν μου, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ὁδοιπορικά μου, καὶ ὅ,τι ἂν ἐζήτουν θά μ' ἐπλήρωνεν, ἤρκει μόνον ν' ἀκούσω τοὺς στίχους του. Καὶ τί στίχους! Καὶ πόσους στίχους! Ἀκούεις, δὲν τολμᾷ κανεὶς νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀκούσῃ. Καὶ ὁ πολυτάλαντος ποιητής, φιλομουσίαν προσποιούμενος καὶ φιλοξενίαν, κατάρθωσε νὰ σαγηνεύσῃ ἐμὲ τὴν ἀνόητον "καρακάξαν" μέχρις Ἰνδιῶν! Καὶ λίαν λυσιτελῶς διὰ τὸν σκοπὸν του. Διότι ὁ Καλκουτιανὸς ἀκροατής, μετὰ τὴν πρώτην στροφὴν ἐνόησεν εἰμπορεῖ νὰ προσποιηθῇ κωλικόπονον, καὶ νὰ σηκωθῇ νὰ φύγῃ. Ἄλλ' ὁ ξένος; ὁ ὑπ' αὐτοῦ φιλοξενούμενος; Ὁ ἀγνοῶν τὸν τόπον, καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου; Αὐτὸς θὰ εἶναι αἰχμάλωτος τοῦ στιχομανοῦς οἰκοδεσπότη, παραδεδομένος ἄνευ ὄρων εἰς τοὺς οἰκτιρισμοὺς καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ τὸ παρὰ τὸν Γάγγην παλάτιον λοιπὸν θὰ εἶναι ἡ χρυσοστόλιστος εἰρκτή μου. Οἱ καφτανοφόροι θεράποντες θὰ εἶναι οἱ τὰς ἐξόδους ἀποφράσσοντές μου δεσμοφύλακες! Καὶ αἱ ὥραιαι μετὰ τοῦ κ. Π. ἡμέραι καὶ νύκτες, (ἀκούετε; καὶ νύκτες!) θὰ παρέρχονται ἐν ἀκροάσει τῶν ἀπὸ περγαμνῆς στίχων του! δηλαδή ἐν μαρτυρίῳ, πρὸ τοῦ ὁποίου πᾶς ἄλλος ἐν Ἰνδίας φρίξας ἐδραπέτευσε, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ κόρη, καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του! Καὶ μολαταῦτα, μολαταῦτα ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ ἀποφύγῃ. Ἡ Μάσιγγα τὸ ἠθέλε. Τὸ ἤξευρεν ὅτι ἦτο κακόν, ἀλλὰ τὸ κακόν τοῦτο, ἔλεγεν, ἀναμφιβόλως θὰ ἔβγῃ εἰς καλόν, ἀναμφιβόλως θὰ ὠφελήσῃ. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἤκουον τὸ μελίφθογον τῶν Νεαπολιτῶν βιολίον, βλέπων τὴν λευχεύονα κόρην, τὴν ἐπὶ τῆς πρῦμνης τῆς λέμβου τῶν ἀνακεκλιμένην, ἐνόμιζον, ὅτι παρέπλεον τὴν χώραν τῶν Σειρήνων, ὅτι μία πρὸ πάντων ἐξ αὐτῶν προσεπάθει διὰ τῶν θελητῶν καὶ τῆς μελωδικῆς φωνῆς τῆς νὰ μὲ ἀποπλανήσῃ τῆς ὁδοῦ μου, νὰ μ' ἐλκύσῃ εἰς τὸ μαγικόν αὐτῆς ἄντρον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔβλεπον φοβερόν, πρασινόδερμον δράκοντα, ἔτοιμον νὰ μὲ στραγγαλίσῃ, εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως ἐγὼ ἔσπευδον μετὰ χαρᾶς, διότι ἡ Σειρὴν ἐκείνη ἦτον ἡ Μάσιγγα.

* *

Σχεδὸν πάντες οἱ διὰ Νεάπολιν ἐπιβάται εἶχον ἀποβιβασθῇ. Οἱ γέρανοι τοῦ "Rio Grande" εἰργάζοντο εἰσέτι ἀναβιβάζοντες τὰ τελευταῖα ἐμπορεύματα, ἐγὼ εἶχον καταθέσει τὰ πράγματά μου εἰς μίαν λέμβον, ἀλλ' ἔμενον ἔτι ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὁ κ. Π. καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπαυσε περιπατῶν μὲ τὰς χεῖρας ὀπισθεν, ὡς δὲν ἔπαυσε προσηλῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του. Δύο ἢ τρεῖς φορές μοὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ συμβαδίσωμεν ὁμιλοῦντες· ἐπέμεινε πάντοτε εἰς τὴν πρόσκλησίν του, δὲν μοὶ ὠμολόγησεν ὅμως ὅτι στιχοურγεῖ, μολονότι ἐγὼ βολιδοσκοπῶν τοῦ ἔδωκα πολλὰς ἀφορμὰς πρὸς τοῦτο.

— Ρεμβάζω, ἔλεγε μόνον, ρεμβάζω πολὺ συχνά, καὶ κάμνω ἀκριβῶς τὸ ἴδιον πρᾶγμα ὅπως καὶ σεῖς. Ὑψώνω τὰ φρούδια, προσηλῶνω τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ βλέπω καὶ βλέπω, ὡς ποὺ ἀρχίζου νὰ καταβαίνουν αἱ ἰδέαι. Δὲν σᾶς φαίνεται περιέργον;

— Πολὺ περιέργον, ἀπήντων ἐγὼ, παρὰ πολὺ περιέργον! Καὶ ἀπορῶ πῶς δὲν σᾶς κατέβη ποτὲ καὶ ἡ ἰδέα νὰ τὰς γράψῃτε.

— ὦ, αὐτὴ δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ μοῦ καταβῇ, ἀνεφάνησεν ἐκείνος, αὐτὴν τὴν εἶχον ἀπὸ μικρὸ παιδί. Τὴν εἶχον ἀπὸ πολὺ μικρὸ παιδί, ἀλλὰ περὶ τοῦτου, ὅταν εἴμεθα εἰς τὴν Καλκούτταν. Τώρα σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ λησμονήσῃτε τὴν διεύθυνσίν μου, τὴν διεύθυνσίν μου ἐν Παρισίοις. Hôtel Continental. Ἐλάτε νὰ σᾶς παρουσιάσω εἰς τὴν σύζυγόν μου, ἀλλὰ ἐλάτε γρήγορα. Ἐλάτε γρήγορα, διὰ νὰ ἴδῃτε ἀκόμη μίαν φορὰν καὶ τὴν Μάσιγγαν. Μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν Μάσιγγαν.

— Πῶς μίαν φορὰν ἀκόμη! διέκοψα ἐγὼ, ἀλλὰ θὰ συνταξειδεύσωμεν μέχρι Καλκούττης. Θὰ τὴν βλέπω ἐν Καλκούττη.

— Δὲν θὰ τὴν βλέπετε ἐν Καλκούττη, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, ἀτενίζων ἠδονικῶς τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του, διότι δὲν θὰ εἶναι αὐτοῦ. Δὲν θὰ εἶναι ἐν Καλκούττη, διότι θὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις.

— Πῶς; ἀνέκραξα ἐγὼ, σχεδὸν παρωργισμένος. Ἡ Μάσιγγα δὲν θὰ συνταξειδεύσῃ; Θὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις;

— Θὰ μείνῃ ἐν Παρισίοις, ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος ἀπαθῶς, διὰ νὰ εἰσέλθῃ οἰκόσιτος εἰς ἐν παρθεναγωγεῖόν. Οἰκόσιτος εἰς ἐν...

— Πῶς, οἰκόσιτος! διέκοψα ἐγὼ μετ' ἀγανακτήσεως, ἀλλ' ἐκείνη δὲν μοὶ εἶπε τίποτε!

— Δὲν σᾶς εἶπε τίποτε, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Π., ὡς ἐὰν ἦτο

ἄψυχος λαλοῦσα μηχανή, διότι δὲν τὸ γνωρίζει. Δὲν τὸ γνωρίζει, διότι δὲν τῆς τὸ ἐφανερῶσαμεν, δὲν τὸ ἐφανερῶσαμεν διότι δὲν εἶναι δουλεία τῆς νὰ τὸ γνωρίζῃ. Νὰ τὸ γνωρίζῃ πρὶν ἔλθ' ἢ ὦρα νὰ τὸ πράξῃ. Καταλαμβάνετε;

— Καταλαμβάνω! εἶπον ἐγώ, — καὶ τὸ εἶπον, ὡς ἐὰν ἐπρόφερα μίαν κατάραν μεταξὺ τῶν ὁδόντων. — Ἄλλὰ τί ἰδέα, σὰς παρακαλῶ, νὰ τὴν κλείσητε πάλιν εἰς παρθεναγωγεῖον! Ἡ κόρη εἶναι πλέον ἀνεπτυγμένη· ἔχει ὄλην τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν παιδείαν, τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὸ φύλον, διὰ τὴν τάξιν τῆς. Γνωρίζει τέσσαρας γλώσσας· γνωρίζει μουσικὴν, ζωγραφικὴν, χειροτεχνήματα· τί θέλετε ἀκόμη νὰ μάθῃ;

— Νὰ μάθῃ τοὺς τρόπους τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἀπήντησεν ὁ κ. Π., ὡς ἐὰν ἐλάλει ἠδέως μὲ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου του. Τοὺς τρόπους τῶν βαρωνίδων καὶ τῶν κομησσῶν, εἰς τὴν τάξιν τῶν ὁποίων θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ὁποίων εἰσέρχεται ὡς μελλόνυμφος τοῦ κόμητος Plumpsiun. Τοῦ κόμητος De Plumpsiun μὲ εἰσόδημα... χηρεύσαντος πρό... μὲ ἡλικίαν... Ἡ ξυλίνη μηχανὴ ἐξηκολούθει νὰ ὀμιλῇ μὲ τὸ ἄκρον τοῦ σιγάρου τῆς. Ἐγὼ ἐνόμισα ὅτι καὶ οἱ δώδεκα οὐρανοὶ κατεκρημνίσθησαν ἐπὶ τῆς πτωχῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ φοβερὰ τῶν ὑελίνων τεμαχίων σύγκρουσις σπαράσσουσα διαρκῶς τὴν ἀκοήν μου μὲ κατέστησε τόσοσιν νευρικόν, ὥστε σχεδὸν κατέλιπτον λιπόθυμος.

Δὲν ἤξεύρω πόσῃ ὥρᾳ ἐπεριπάτουσιν μετ' αὐτοῦ, οὐδὲν ἀκούωσιν, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐπηρείας φοβεροῦ τινος γαλβανισμοῦ, παρὰ ὑπὸ τῶν δυνάμεών μου κινούμενος. Ὅταν συνήλθον, ἤμην ἐξηντημένος, ἀπὸ ψυχρὸν περιρρεόμενος ἰδρώτα. Ἐν τούτοις ὁ Κροῖσος στιχοιργὸς οὐδὲν ἠννόησεν· ὄχι τόσοσιν διότι ἦτο σκοτεινὰ, ὅσον διότι δὲν εἶχε σηκῶσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ σιγάρου του.

— Καὶ τώρα, ἐτραύλισα, Κύριε Π., μὲ ταῖς ὑγείαις σας! Πρέπει ν' ἀπέλθω.

— Καλὴν ἀντάμωσιν ὅσον οὐπὼ! εἶπεν ἐκεῖνος καὶ ἐστράφη νὰ σφίξωμεν χεῖρας, ἀλλ' ἐγὼ εἶχον ἀπέλθει.

Ἅπαντα τὰ περὶ ἐμὲ μοὶ ἐφαίνοντο σαρκαστικῶς γελῶντα καὶ ἐπαναλαμβάνοντα πρὸς ἐμὲ τό: Μὲ ταῖς ὑγείαις σας!

Παρὰ τὴν ἀποβάθραν τοῦ ἀτμοπλοίου, μὲ τὸ φῶς τοῦ ὑπὲρ αὐτὴν φανοῦ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς, ἐπερίμενον ἡ Μάσιγγα ν' ἀπο-

χαιρετισθῶμεν. Ἡ περιχαρὴς αὐτῆς ὄψις, ἡ παιδικὴ προθυμία μεθ' ἧς ἔσπευσε πρὸς ἐμὲ ἐμαρτύρουν, ὅτι δὲν μαντεύει τίποτε. Τίποτε ἐξ ὅσων συνέβησαν, ἐξ ὅσων τὴν περιμένουν!

— Καὶ λοιπόν, μὲ εἶπε, σφίγγουσα τὴν ἀδρανῆ καὶ ψυχρὰν μου χεῖρα, καὶ λοιπόν, σύμφωνοι. Θὰ εἶσαι πρὸ ἡμῶν ἐν Παρισίοις, καὶ θὰ ἔλθῃς εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μας. Τί κρίμα νὰ σὲ πειράξῃ τόσοσιν ἢ θάλασσα! Θὰ ἐκάμναμεν ὅλον τὸ ταξεῖδι μαζί. Τί κακὴ θάλασσα, ἔ; τί κακὴ καὶ τρελλὴ καὶ ἀνόητη νὰ κάμῃ τόσοσιν τρικυμίαν! Ἄλλὰ σιωπὴ! Ἄς μὴ τὴν κακολογοῦμεν, διὰ νὰ τὴν ἔχωμεν εὐνοϊκὴν διὰ τὸ μεγάλο τὸ ταξεῖδι. Ὅριστε; Τί καλὰ! Τί ὠραῖα! Θὰ πετάξω ἀπὸ τὴν χαρὰν μου!

Καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου ἐξηκολούθησεν ἡ νεάνις νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ γελᾷ, ἐπιμένουσα προφανῶς νὰ φαιδρῆν τὴν ἀπηλπισμένην ὄψιν μου. Ἄλλ' ὅταν εἶδεν ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς ἀπετύγχανον,

— ὦ! εἶπε, χαμηλῇ τῇ φωνῇ καὶ συνωφρωμένη. — Ἐσὺ κλαῖεις, καὶ ἐγὼ ἀστείζομαι! Ἀνόητη ποὺ εἶμαι! Ἄλλὰ θὰ συναντηθῶμεν πάλιν. Δὲν θὰ συναντηθῶμεν; — Καὶ ὕψωσε τοὺς θλιβεροὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐταστικῶς πρὸς τοὺς ἰδικούς μου, καὶ εἶδον δύο δάκρυα κυλίσαντα ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς.

— Ναί, Μάσιγγα, τῇ εἶπον τότε, ἐλπίζω.

— Καὶ θὰ ἔλθῃς εἰς τὴν Καλκούτταν. Δὲν θὰ ἔλθῃς;

— Μαζί σου, ἀπεκρίθην ἐγώ, μάλιστα. Ἄλλὰ ποτὲ χωρὶς σου!

— Καὶ βέβαια μαζί μου! Ἀνέκραξεν ἐκεῖνη τότε φαιδρυνθεῖσα ἐκ νέου. Ἀκούεις, πηγαίνω εἰς τὴν Καλκούτταν. Ὅλιγον καιρὸν εἰς τὸ Παρίσι, ὀλίγον εἰς τὸ Λονδῖνον, καὶ ἔπειτα, καλὸ μας κατευόδιο!

Καὶ ἐγέλασεν ἡ Μάσιγγα ἐκ νέου, καὶ ἔσφιξα τὴν μικρὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ ἄφησα τὰ δάκρυά μου ἐλεύθερα, καὶ κατήλθον χωρὶς νὰ βλέπω τὴν ἀποβάθραν, καὶ ἐρρίφθην εἰς τὴν περιμένουσαν λέμβον. Τὸ σκότος ἦτο πυκνόν, μόνον ἐπὶ τινὰς στιγμὰς διέκρινα τὸ μανδύλιόν τῆς ἀπαντῶν πρὸς τὸ ἰδικόν μου...

Ἐνανάκτησις καὶ θλίψις ἤρχησε τότε νὰ δεσπόζῃ ἐναλλάξ τῆς ψυχῆς μου. Ἐνανάκτουσιν κατὰ τῆς συνήθους εὐελπισίας καὶ κουφότητός μου, ἥτις μ' ἐνέπνευσε τὴν αὐταπάτην ὅτι καὶ καλὰ αἰ πρὸς ἐμὲ περιποιήσεις τοῦ κ. Π. προήρχοντο ἐξ ἀληθοῦς ἐκτιμήσεως τῶν πνευματικῶν μου ἰδιοτήτων, ἐξ ἀγάπης, ὡς ἔλεγε, πρὸς "τὸ τάλαντόν μου". Ἐθλιβόμην πρὸς ἑμαυτόν, διότι καὶ τὸ τελευταῖον

ἰνδαλμα τῆς παρὰ τὸν Βόσπορον εὐδαιμονίας ἐξηφανίζετο διὰ παντός, ὅπισθεν τῆς παραकुψάσης σιδηρᾶς ἀνιλεοῦς μορφῆς τῆς πραγματικότητος.

— Θὰ ἦτο χιλιάκις προτιμότερον, ἔλεγον κατ' ἑμαυτόν, νὰ μὴ εἶχον ἐπανάιδει ποτὲ τὴν Μάσιγγαν. Οὕτω θὰ ὑπελείπετο ἐπὶ τῶν νεκρῶν τῆς φαντασίας μου κόσμων μία μικρὰ χρυσαλὶς προσπετομένη ἐπὶ τῶν λειψάνων τοῦ ἐρήμου παρελθόντος μετὰ τῆς αὐτῆς φαιδρότητος καὶ εὐτυχίας, μεθ' ἧς ἐφιλοπαιγμόναι ὄτε τὰ λείψανα ἐκεῖνα ἦσαν ἀκόμη δροσερὰ καὶ μυροβόλα ἄνθη ποιητικοῦ Παραδείσου.

Ἐπειτα πάλιν ἐσκεπτόμην ὅτι ἴσως δὲν ἀπώλετο ἔτι τὸ πᾶν. Ἴσως προδίδω τὸ καθῆκον, ποδοπατῶ τὴν εὐτυχίαν μου μὴ μεταβαίνων εἰς Καλκούτταν. Καὶ δι' ἑνὸς τῆς φαντασίας ἄλματος εὕρισκόμεν ἔν τῃ μέσῳ τῆς σφριγώσης τῶν Ἰνδιῶν φύσεως, ἀναπνέων τὰ μεθυστικά τῶν ἀνθέων αὐτῆς ἀρώματα, θαυμάζων τὰς πλατυφύλλους αὐτῆς βαναναίας, τὰς πελωρίους συκᾶς, τοὺς ὑψηλοὺς φοίνικας καὶ ὄλα ἐκεῖνα τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα, ὧν ἡ χάρις καὶ ὁ πλοῦτος ἀπετέλεσαν τὰ θέλγητρα καὶ τὰς ἀναπαύσεις τῆς Ἐδέμ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Ἐβλεπον τὰ κιτρινωπά τοῦ γηραιοῦ Γάγγου κόματα μεγαλοπρεπῶς κυλιόμενα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου· τὰς ἡμιγύμνους τῶν Ἰνδιῶν θυγατέρας ἐπὶ τῆς ὄχθης αὐτοῦ, ἐπιθετούσας μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς ἐπὶ τῶν ἀργῶν τοῦ ὑδάτων τὰ ἀναμμένα αὐτῶν λυχναρία, καὶ παρακολουθούσας τὸν πλοῦν τῶν λυχναρίων τούτων μετὰ παλμῶν καρδίας καὶ δακρυβρέκτων ὀμμάτων, ὅπως ἴδωσιν ἔαν ὁ ἐκλεκτὸς αὐτῶν τὰς ἀγαπᾷ. — Καὶ ἔβλεπον μετὰ αὐτῶν μίαν πρὸ πάντων, τόσον γνωστήν, τόσον οἰκείαν καὶ τόσον ἐξέχουσαν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν καλλονὴν καὶ τὸ πνεῦμα, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐτοποθέτει διὰ τῶν λευκῶν δακτύλων τῆς εὐλαβῆς ἔν μικρόν, ἐλαφρὸν λυχνάριον ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Γάγγου, καὶ παρηκολούθει τὰς κινήσεις αὐτοῦ με τοὺς ωραίους γαλανοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ ἔβλεπεν, ὅτι, ὄσῳ καὶ ἂν ἀπεμακρύνετο ἀπ' αὐτῆς τὸ φλογίδιον τοῦ λύχνου, δὲν ἐβυθίζετο, δὲν ἐσβύνετο, καὶ ἐσκίρτα ὡς δορκὰς ἐξ ἀγαλλιάσεως, καὶ ἀνεφώνει δακρύνουσα, «μὲ ἀγαπᾷ! μὲ ἀγαπᾷ! “Θὰ πετάξω ἀπὸ τὴν χαρὰν μου!”)» Καὶ φλογερὸς πόθος διέκαιε τὴν καρδίαν ὑπὸ τὰ στέρνα μου καὶ ἀπεφάσιζα ἀπαρεγκλήτως νὰ μεταβῶ εἰς Καλκούτταν.

Ἄλλὰ τότε ἐφαντάσθην τὸν πατέρα τῆς κόρης ταύτης καθήμε-

νον πρὸ ἐμοῦ ἐντὸς πολυτελοῦς ἰνδικοῦ περιπτέρου, παρὰ πλουσίαν τράπεζαν, ἀφ' ἧς ἔκαιεν ὑψηλὸς λύχνος εὐγενοῦς πορκελάνης, κεκοσμημένος με τοὺς φανταστικούς ἐκείνους δράκοντας καὶ κροκοδείλους τῆς ἀνατολικῆς τέχνης. Πρὸ ἡμῶν καὶ περὶ ἡμᾶς ἔκειντο ἀνοικτὰ τὰ ὁποῖα εἶδον κιβώτια πλήρη μεμβρανῶν καὶ παπύρων, ἐξ ὧν λαμβάνων ὁ κ. Π. μοὶ ἀνεγίνωσκε τοὺς στίχους τῆς νεότητός του, γεγραμμένους κατὰ τὸ μήκος τῆς Μαχαβαράτας καὶ τῆς Ραμαϊάνας, ἀλλὰ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ, καθ' ὃν τὸ πρῶτον ἡμισυ πάσης ἐπομένης προτάσεως, ἦτο τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς προηγηθείσης!

— “ὦ, καλὲ κἀγαθὲ ἄνθρωπε! Δόξαν ἰνδικοῦ “ρακισυρραπτάδου” ἐζήλωσας; Σὺ ἔχεις εἰς τὸ ταμεῖόν σου τοὺς λαμπροτέρους ὄρμαθούς μαργαριτῶν καὶ ἀδαμάντων — δὲν ἀρκοῦν αὐτοὶ νὰ τέρψουν τὴν φαντασίαν σου; Σὺ ἔχεις δημιουργήσει τὸ τελειότερον ποίημα τοῦ κόσμου, τὴν ἀφελῆ καὶ εὐφυῆ ταύτην θυγατέρα — δὲν ἀρκεῖ αὐτὴ ὅπως κορέσῃ τὴν φιλοδοξίαν σου; Ἀλλὰ φείσθητι κἄν ἐμοῦ· φείσθητι ἐμοῦ, ὅστις ὑπέστην δύο μηνῶν θαλασσοναυτίαςιν, μόνον καὶ μόνον ὅπως τὴν ἰδῶ ἐκ νέου. Περίμενε λοιπὸν ὀλίγον, μὴ ἀρχίζεις ἀμέσως με τὴν στιχοναυτίαςιν. Μὴ με ὑποβάλλεις εἰς Κολάσεως μαρτύρια, φιλοξενῶν με ἐν πλήρει Παραδείσῳ!

Ἐπειτα ἐνθυμήθην, ὅτι ὁ Παράδεισος ἐκείνος ἦτον ἐστερημένος τοῦ Ἀγγέλου του. Ὅτι ἡ Μάσιγγα δὲν ἦτο πλέον ἢ Μάσιγγα, ἀλλὰ ἡ κόμησσα τοῦ Plumpsium, δεδιδραγμένη ἐντελῶς ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἀπομαθούσα ὅμως τὴν ἀφέλειαν καὶ χάριν τῆς φύσεώς της· κεκοσμημένη ὑπὸ χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων, ἀλλὰ ἀποβαλοῦσα τὴν ζωηρότητα καὶ δραστηριότητά της, πλουσία εἰς πᾶν ἄλλο, ἀλλ' ἐστερημένη τοῦ οὐρανίου ἐκείνου γέλωτος, ἀντὶ τοῦ ὁποίου τώρα διέστελλον τὰ χεῖλη της μόνον λέξεις, οἷαι τὰ:

Ὁ χρυσὸς

περισσὸς

δὲν ποιεῖ τὴν εὐτυχίαν

τὴν χαρὰν ἡμῶν,

καὶ ἀργίσθην κατὰ τοῦ “ἀπνηοῦς” πατρός, καὶ ἀπεφάσιζα στερεῶς καὶ ἀμετακλήτως καὶ δὲν ἐπῆγα εἰς Καλκούτταν.